

Prosjektoppgave i profesjonsstudiet i Medisin (Selvstendig skriftlig oppgave)

Evaluerings av et samarbeid mellom Klinikk for seksuell opplysning og Medisinernes seksualopplysning høsten 2003, undervisning av 10. klasser ved åtte skoler i Oslo med høy andel av elever med fremmedkulturell bakgrunn.

av

Ingeborg Schjelderup-Høye & Marius Johansen

Abstract

Object:

Evaluation of a cooperative project by “Klinikk for seksuell opplysning” and “Medisinernes seksualopplysning”, involving the teaching of 10th grade students at eight schools in Oslo with a high percentage of minority students.

Background:

In 2003, two Norwegian sexual education organisations conducted a project on sexual education with 10th grade pupils at schools in Oslo with a high degree of minorities. Topics like anatomy, STDs, birth control and how to handle sexual situations in a safe way were thought in two sessions during the programme.

The project was then evaluated and compared to available literature. The evaluation was based on a questionnaire.

Results:

Generally, the students were positive to the project, and the majority wanted the program to continue. Literature on the subject shows that long lasting interventions are most likely to be effective.

It is worth noting that the intervention was given prior to average age for first sexual intercourse, which has been proven necessary for the intervention to have a positive influence on safer sex practise.

To improve the program, the facilitators need to use more common words, as many students did not understand all the words; especially the minorities.

Interventions that actively involve the students are more effective than those who do not. And most students were active. However, a few students did not ask the questions they wanted to, despite saying that they had had the opportunity. Again, this was more of a problem for the minorities, implying that the facilitators need to find a way to activate the minorities, as well as making it even easier to ask questions.

The findings also support the need for education on homosexuality because of negative attitudes, especially among the minorities.

Forord

Det pågår en debatt i media omkring seksualiseringen av barn og unges hverdag. Media er en relativt umonitort hovedkilde til informasjon om seksualitet. Kunnskapen som blir formidlet er ofte farget av moral, kulturelle og sosiale fordommer eller gir rett og slett feilaktige faktaopplysninger. Samtidig mangler mange foreldre kunnskap og de evner som trengs for å ha seksualopplysning for sine barn. Derfor er det viktig å kunne gi ungdom vitenskapelig basert kunnskap om seksualitet gjennom skolen.

Grunnen til at vi har valgt seksualopplysning og forebyggende arbeid som emne for vår prosjektoppgave på medisinstudiet, er at dette er et område som engasjerer oss. Vi har bakgrunn som medisinstudenter, og har i 5 år vært aktive i Medisinernes Seksualopplysning (MSO) både som undervisere og styremedlemmer. I tillegg har vi jobbet i 3 år på Senter for ungdom Seksualitet og Samliv (SUSS-telefonen). Å utarbeide en rapport tar alltid lenger tid og er mer omfattende enn man tror. Vi synes derfor at det har vært viktig å kunne arbeide innenfor et felt som interesserer oss.

Arbeidet med prosjektoppgaven har i stor grad vært en læringsprosess. Det er første gang vi arbeider med en vitenskapelig rapport, og følgelig har vi underveis i arbeidet oppdaget at mye kunne ha blitt gjort annerledes, særlig når det gjelder å gjennomføre en undersøkelse. Vi føler at prosessen har vært lærerik. Dels tror vi at vi vil være bedre rustet til å arbeide vitenskapelig i framtiden, og dels har vi fått skjerpet vår kritiske sans når vi studerer andres arbeider.

Vi har brukt lang tid på å slutføre arbeidet med oppgaven. Dette beror på at vi begge har vært på utveksling til utlandet i perioden oppgaven har blitt skrevet.

Til sist vil vi takke alle som har hjulpet oss i arbeidet med oppgaven. Først og fremst vår veileder, Kjell-Olav Svendsen og også Rune Jacobsen, Nina Gunnes, Lene Bergendal Solberg og Magnus Aronsen.

Innholdsfortegnelse

Tema og bakgrunn for oppgaven	1
Formålet med undersøkelsen	1
Hvem er MSO og KSO?	1
Problemstilling	2
Hvorfor er det viktig med seksual- og samlivsundervisning av ungdomsskoleelever?	2
Metode	4
Hvordan ble undervisningen utført?	4
Utforming av spørreskjemaet	4
Datainnsamling	5
Bearbeiding av datamaterialet	5
Materiale	6
Etikk	7
Resultater	8
Materialet	8
Vurdering av undervisningen	10
Diskusjon	34
Diskusjon av metode	34
Diskusjon av materiale	36
Diskusjon av resultater	38
Konklusjon	44
Litteraturliste	46

Vedlegg

- Appendiks I: Resultater i tabeller og grafer
- Appendiks II: Spørreskjemaet
- Appendiks III: Protokoll

Tema og bakgrunn for oppgaven

Formålet med undersøkelsen

Klinikk for Seksuell opplysning (KSO) og Medisinernes Seksualopplysning (MSO) hadde et felles prosjekt om seksualundervisning i 10. klasse på utvalgte skoler i Oslo høsten 2003. I etterkant av undervisningen ble det utført en spørreundersøkelse blant elevene. Formålet med undersøkelsen var å evaluere prosjektet. Undersøkelsen spurte elevene om hvor fornøyde de var med undervisningen, hva elevene syntes de kunne før og etter undervisningen og om de syntes det var viktig og nødvendig med undervisning av både KSO og MSO.

For å besvare spørsmålene komplementerte vi undersøkelsen med tilgjengelige data. Vi fant artikler i ulike databaser som Cochrain, Medline og Pubmed. I tillegg tok vi direkte kontakt med forfattere av artikler og oppgaver.

Prosjektet ble delvis finansiert av midler som MSO Oslo mottok i 2003 gjennom Flyktning- og innvandreretatens tilskuddsordning "Frivillig flerkulturell virksomhet". Midlene var øremerket tverrkulturell seksual- og samlivsundervisning av ungdomsskoleelever på skoler med høy andel av flerkulturelle elever.

Hvem er MSO og KSO?

Medisinernes seksualopplysning (MSO) er en idealistisk organisasjon bestående av leger og legestudenter som siden 1974 har drevet seksual- og samlivsundervisning for ungdom i Oslo-området. Etter hvert har MSO også fått organisasjoner i Bergen, Tromsø og Trondheim samt søsterorganisasjoner i Danmark og Sverige.

MSO har som målsetting å redusere antall uønskede graviditeter, hindre spredning av seksuelt overførbare sykdommer, samt gi ungdom et positivt syn på egen kropp og seksualitet.

MSO mottar støtte fra Sosial- og helsedirektoratet og Oslo kommune.

Klinikk for seksuell opplysning ligger i Oslo og er Norges største prevensjonsklinikk for ungdom. Klinikken er åpen for gratis konsultasjoner og har ungdom i aldersgruppa opp til 25 år som sin målgruppe. KSO underviser også tiendeklasser fra Oslo-skolene på dagtid. I tillegg har klinikken hospiteringstilbud for helsepersonell fra hele landet.

MSO hadde følgende målsetninger med å delta i prosjektet:

1. Å få til et samarbeid med KSO.
2. Å nå ut til flere elever i Oslo.
3. Å gi elevene i Oslo - og da spesielt elever i indre øst - enda bedre og mer omfattende undervisning enn de hadde fått med bare KSO eller bare MSO.

KSO hadde følgende målsetninger:

Hjelpe MSO med undervisning av flerkulturell ungdom i Oslo. Spesielt fordi denne gruppen kan ha mindre kompetanse på seksualitet og kropp hjemmefra.

MSO og KSO hadde tidligere ikke samarbeidet, og ønsket nå å se om de sammen kunne gi et bedre undervisningstilbud til ungdom i Oslo. Spesielt ønsket de å nå ut til ungdom med flerkulturell bakgrunn. Disse ungdommene har vært en spesiell satsningsgruppe, blant annet

fordi det synes som de særlig møter en rekke problemer og utfordringer i forhold til kropp og seksualitet.

Problemstilling

Det vi ønsker å få svar på med denne oppgaven er:

- (1) *Hvordan vurderer elevene selv et slikt undervisningsopplegg?*
- (2) *Skiller fremmedkulturelle elever seg ut på noen måter? Kan undervisningen bedre tilpasses denne gruppen?*
- (3) *Bør MSO og KSO fortsette samarbeidet i fremtiden?*

Hvorfor er det viktig med seksual- og samlivsundervisning av ungdomsskoleelever?

Seksual- og samlivsundervisning i ungdomsskolen har som mål å påvirke holdninger, kunnskapsnivå og atferd hos elevene, spesielt i forbindelse med tema som uønskede graviditeter og seksuelt overførbare infeksjoner. Vi har sett på noen forhold som illustrerer behovet for en slik preventiv helseopplysning i dagens samfunn og hvorfor dette er spesielt viktig i forhold til fremmedkulturell ungdom.

I en Unicef rapport om tenåringsgraviditeter (1) fant vi at det å få barn som tenåring øker risikoen for: å droppe ut av skolen, ha lav utdanning, bli arbeidsløs eller lavtlønnet, leve i dårlig boforhold, få en depresjon, samt å leve på sosiale ytelser. Likeledes har barn som er født av en tenåringsmor økt risiko for: å vokse opp i fattigdom, vokse opp uten en far, bli offer for forsømmelse eller misbruk, gjøre det dårlig på skolen, bli involvert i kriminalitet, misbruke dop og alkohol og bli tenåringsforelder, for så å gjenta syklusen. Rapporten tok for seg 28 OECD-land og sammenlignet antall tenåringsgraviditeter. I 1998 fødte 12,4 av 1000 norske kvinner under 20 år. Av de 28 landene kom Norge på 14. plass når det gjaldt hvem som hadde færrest fødsler blant kvinner under 20 år. Land som Sverige, Danmark og Finland kom bedre ut enn Norge. For 21 av landene ble fødselstallene for kvinner mellom 15 og 19 år lagt sammen med aborttallene (tall fra 1996). Her hadde 11 land bedre statistikk enn Norge.

Nedgang i bruk av kondom som prevensjonsmiddel

En undersøkelse utført i 2005 av GfK Sverige for RFSU (2) viste at 60 % av nordmenn mellom 16-25 år sjelden eller aldri brukte kondom, 33 % oppgav at de aldri brukte kondom. 70 % av nordmenn i denne aldersgruppen hadde hatt sex det siste året, og om lag 1 av 6 av disse hadde brukt kondom, dette var en nedgang på 32 % fra året før.

Klamydiaspredning blant unge

I 2004 ble det diagnostisert 17 558 tilfeller av genital klamydiainfeksjon i Norge. Dette var det høyeste antall diagnostiserte tilfeller siden 1989 og trenden har helt klart vært økende de siste seks årene. Aldersgruppen 15-19 år utgjorde 23 % av tilfellene. La man til tilfellene opp til 24 år var tallet 65 %. Blant helt unge kvinner var det for få som oppsøkte lege for å bli testet mot klamydia og testhyppigheten var enda lavere hos unge menn. Genital klamydiainfeksjon er den vanligste årsaken til nedsatt fruktbarhet og infertilitet blant kvinner i Norge (3, 4).

Abort og fødselstall i Oslo

I 2004 ble det i Norge utført i alt 13,1 svangerskapsavbrudd per tusen kvinner i alderen 15-49 år. I aldersgruppen 15-19 år var tallet 15,7. Tilsvarende tall for den yngste aldersgruppen i Oslo var 17,5 mot 17,2 i 2003 (5). 24,5 % av alle abortsøkende kvinner i Oslo var fremmedkulturelle. Til sammenligning hadde 15,5 % av den totale kvinnelige befolkningen i Oslo fremmedkulturell bakgrunn.

Av gruppen kvinner i alderen 16-19 år som søkte abort hadde 37,5 % fremmedkulturell bakgrunn. De fremmedkulturelle var også overrepresentert i alle aldersgrupper av fødende kvinner. Halvparten av de fødende kvinnene under 25 år var fremmedkulturelle (6).

Andre aspekter for de fremmedkulturelle

Undersøkelser viser at muslimske gutter med bakgrunn fra land som Pakistan, Marokko og Tyrkia har et minst like aktivt seksualliv som gutter med norsk bakgrunn. Jentene med bakgrunn fra disse landene er mindre seksuelt aktive, men samtidig viser det seg at de jentene som er seksuelt aktive, er det på en mer utrygg måte. De mangler språk og kunnskap som kan gi dem selvbestemmelse og kontroll over egen seksualitet (7).

Heimdal og Holmboe (8) peker på at flerkulturelle ungdommers valg og handlinger ofte får mer alvorlige konsekvenser enn for norske ungdommer. Eksempler på spesielle situasjoner de kan komme opp i er spørsmål om kvinnelig kjønnslemlestelse, rekonstruksjon av jomfruhinne, arrangert ekteskap og problemer med homofil legning. Videre lever det i fremmedkulturelle miljøer en rekke seiglivede myter omkring temaer som seksualitet, kropp og graviditet.

”Abstinence only”

En debatt som har pågått lenge i den vestlige verden, spesielt i USA, er om man i det hele tatt bør drive seksualundervisning. Mange frykter at økte kunnskaper vil senke debutalderen og øke den seksuelle aktiviteten. De mener derfor at det kun bør undervises i hvordan unge kan avstå fra sex før ekteskapet.

Man finner ingen holdepunkter for at slike ”avholdenhet fra sex-programmer” i USA forsinker den seksuelle debuten (9). Samtidig ser man at avholdenhetsprogrammer, som også underviser i kondom- og annen prevensjonsbruk, verken senker debutalderen, øker antall samleier eller antall seksualpartnere. Noen av disse kombinerte programmene øker faktisk debutalderen, reduserer antall samleier og seksualpartnere, samt øker bruken av kondomer og andre prevensjonsformer. En systematisk oversikt over alle intervensjoner utformet som randomiserte studier for å hindre uønskede graviditeter blant ungdom (10) konkluderte også med følgende: Intervensjoner rettet mot ungdom som omhandler seksualitet øker ikke den seksuelle aktiviteten, og det finnes ikke bevis for at kampanjer som anbefaler seksuell avholdenhet påvirker atferd.

Metode

Hvordan ble undervisningen utført?

Undervisningen var todelt:

- 1) Elevene hadde først tre timer med undervisning på Klinikk for Seksuell opplysning (KSO) på Carl Berner.
- 2) Deretter hadde legestudentene i MSO, cirka en uke etter, en hel dag undervisning for elevene.

KSOs undervisning:

I løpet av drøye to og en halv time ble pubertetsutvikling hos jenter og gutter, ytre og indre kjønnsorganer, prevensjonsmidler og seksuelt overførbare sykdommer gjennomgått. Disse temaene ble undervist i form av en vanlig forelesningssituasjon. Elevene lærte også å bruke kondom og de fikk omvisning på et legekantor.

MSOs undervisning:

Hver klasse hadde en hel dag med undervisning av to legestudenter, en kvinnelig og en mannlig. MSO gjennomgikk de samme temaene som KSO, og i tillegg tema som tvangsekteskap, kvinnelig kjønnslemlestelse, rasisme, homofili, forelskelse og grensesetting.

Det ble benyttet ulike undervisningsmetoder, og lagt vekt på at elevene selv skulle delta mest mulig i diskusjoner, rollespill, gruppearbeid og spørsmålsrunder – både i plenum og anonyme spørsmål, som elevene stilte på slutten av dagen.

Elevene fikk utdelt brosjyrer med opplysninger om prevensjon, seksuelt overførbare sykdommer og opplysninger om hvor de kan få videre hjelp dersom de skulle trenge det.

Legestudentene som deltok i undervisningen hadde på forhånd gjennomgått et omfattende opplæringsprogram.

Utforming av spørreskjemaet

Spørreskjemaet finnes i sin helhet i appendiks II.

Det er basert på et skjema som har blitt brukt ved lignende undervisning i dansk og engelsk skole. Etter disse undersøkelsene ble aldri materialet gjennomgått systematisk, det ble heller ikke utarbeidet rapporter basert på disse undersøkelsene. Vi har derfor ingen resultater å sammenligne med fra disse landene. Spørreskjemaet er hovedsakelig et avkrysningsskjema med noen få muligheter til åpne svar.

Hva ble det spurt om i spørreskjemaet?

- Innledende ble det spurt om personopplysninger: kjønn, alder, klassetrinn og hvilken religion respondenten var oppdratt i. Grunnen til at elevene skulle oppgi religion var at man ville se på forskjeller i svarene til fremmedkulturelle og etnisk norske elever.
- Først skulle elevene si seg enig eller uenig i diverse utsagn om KSOs undervisning, og deretter om undervisningen til MSO. Elevene kunne komme med forslag om emner de savnet eller som ble for lite omtalt. Elevene ble også spurt om i hvilken grad de syntes at undervisningen i de ulike emnene var spennende eller kjedelig. Man ville søke elevenes

syn på undervisningsopplegget - om de hadde forslag til endringer og finne ut om noen temaer burde vektlegges i større eller mindre grad.

- Videre ble elevene bedt om å vurdere sin egen kunnskap til ti ulike emner før seksualundervisningen, og deretter om sine kunnskaper til de samme emnene etter undervisningen. Her var hensikten å se om elevene mente at de hadde fått økt sin kunnskap gjennom undervisningen.
- Elevenes kunnskaper om seksuelt overførbare sykdommer og prevensjon ble så testet i ni kunnskapsspørsmål. Her var hensikten å få et mål på elevenes kunnskap i etterkant av undervisningen.
- Avslutningsvis skulle elevene angi om undervisningen hadde vært nyttig, og om undervisningene av KSO og MSO utfylte hverandre. Dette var interessant med tanke på et eventuelt fortsatt samarbeid i fremtiden.
- Til slutt i skjemaet var det et felt for åpne svar.

Datainnsamling

Styret i MSO, bestående av åtte frivillige legestudenter, gjennomførte en spørreundersøkelse i etterkant av undervisningen.

TS-ansvarlig i MSO (TS = tverrkulturell seksualitet) kontaktet skolene kort tid etter at undervisningen var fullført og fortalte om evalueringsprosjektet. Skolene mottok så en e-post med skjemaet vedlagt. I informasjonen til skolene ble det også opplyst om at svarene skulle benyttes i denne oppgaven.

Bearbeiding av datamaterialet

Først etter at skjemaene var samlet inn startet vi arbeidet med oppgaven. Til bearbeiding av resultatene fra spørreundersøkelsen benyttet vi statistikkprogrammet SPSS. Dataregistreringen utførte vi selv. I forbindelse med analyse og framstilling av grafer og tabeller fikk vi hjelp fra avdeling for medisinsk statistikk.

Materiale

Hvilke skoler ble valgt ut?

Skolene som deltok i prosjektet var, i kronologisk rekkefølge:

Årvoll ungdomsskole (3 skoleklasser)

Ila ungdomsskole (3 skoleklasser)

Lindeberg ungdomsskole (4 skoleklasser)

Hersleb ungdomsskole (4 skoleklasser)

Jordal ungdomsskole (4 skoleklasser)

Linderud ungdomsskole (3 skoleklasser)

Haugenstua ungdomsskole (4 skoleklasser)

Holmlia ungdomsskole (6 skoleklasser)

Hvorfor ble de aktuelle skolene plukket ut?

Disse skolene ble valgt ut av KSO og MSO, fordi de var skoler med en høy andel av fremmedspråklige elever. Dette var også et kriterium for tildelingen av midler fra Flyktning- og Innvandreretaten. Skolene hadde satt seg opp på undervisning hos KSO gjennom deres vanlige rutiner. De som stod på listen til KSO, og presumptivt tilfredsstilte kravet om høy andel av fremmedspråklige, fikk tilbud om MSO-undervisning kort tid etter besøket.

Etikk

I alle undersøkelser er det viktig at man ivaretar respondentenes rettigheter. Særlig viktig er dette innen medisinsk forskning. Hovedprinsippene for deltakernes rettigheter kan oppsummeres i følgende punkter:

- retten til integritet (å kunne verne om sitt privatliv og ikke krenkes i sin verdighet)
- retten til autonomi (frivillighet og rett til å bestemme om sin deltakelse)
- retten til å ikke skades (minimere lidelse og skade for deltakeren)

For å ivareta deltakernes anonymitet ble ingen av skjemaene knyttet opp mot personnummer eller navn. Deltakelse i seksualundervisningen var frivillig. Opplysning om opplegget ble gitt av lærerne på forhånd og de som av ulike grunner ikke ønsket å delta, slapp det. Spørreskjemaet ble sendt ut på e-post til klassenes lærere. I e-posten ble lærerne informert om at undersøkelsen skulle benyttes i denne oppgaven. Klarering av deltakelse i spørreundersøkelsen var altså opp til lærerne. Da opplegget ikke innebærer noen form for klinisk testing, ser vi også bort fra at deltakerne har blitt utsatt for lidelse og skade.

Hovedregelen er at den eller dem som har foreldreansvaret for barnet må samtykke dersom det drives medisinsk forskning på barn under 18 år. I tillegg vil det ofte være nødvendig at barnet selv samtykke. Disse prinsippene følger av Barneloven. Både av Barneloven og av Pasientrettighetsloven følger det at foreldrene skal gi barnet større selvbestemmelsesrett med alderen fram til det fyller 18. Barnet kan derfor selv unntaksvis delta i medisinsk forskning uten foreldrenes samtykke. Som eksempel på slike forsøk er det nevnt ikke-terapeutiske, anonyme spørreundersøkelser som gjennomføres innenfor skolens domene (11).

Resultater

Vi har valgt å ikke ta med samtlige resultater fra undersøkelsen. En fullstendig oversikt over alle resultatene finnes vedlagt, presentert som tabeller, i Appendiks I. Underveis i resultatkapittelet finnes referanser til tabeller i appendikset. De fleste av resultatene er presentert som grafer. Under mange av grafene har vi trukket fram forskjeller mellom fremmedkulturelle og etnisk norske.

Resultatene i resultatkapittelet er heller ikke presentert i samme rekkefølge som i spørreskjemaet. Vi valgte å gjøre dette for å kunne presentere en mer oversiktlig rapport.

Materialiet

Elevenes fordeling på de ulike skolene

Tabell 1 (N=336)

	Antall	Prosent
Årvoll	57	17,0
Jordal	33	9,8
Linderud	36	10,7
Haugenstua	80	23,8
Holmlia	130	38,7
Total	336	100

Antall ikke svart = 12

Kjønnsfordeling

Tabell 2 (N=330)

	Antall	Prosent
Jente	161	48,8
Gutt	169	51,2
Total	330	100

Antall ikke svart = 18

Svarfordeling på spørsmålet: "Hvilken religion – hvis en – er du oppdratt i?"

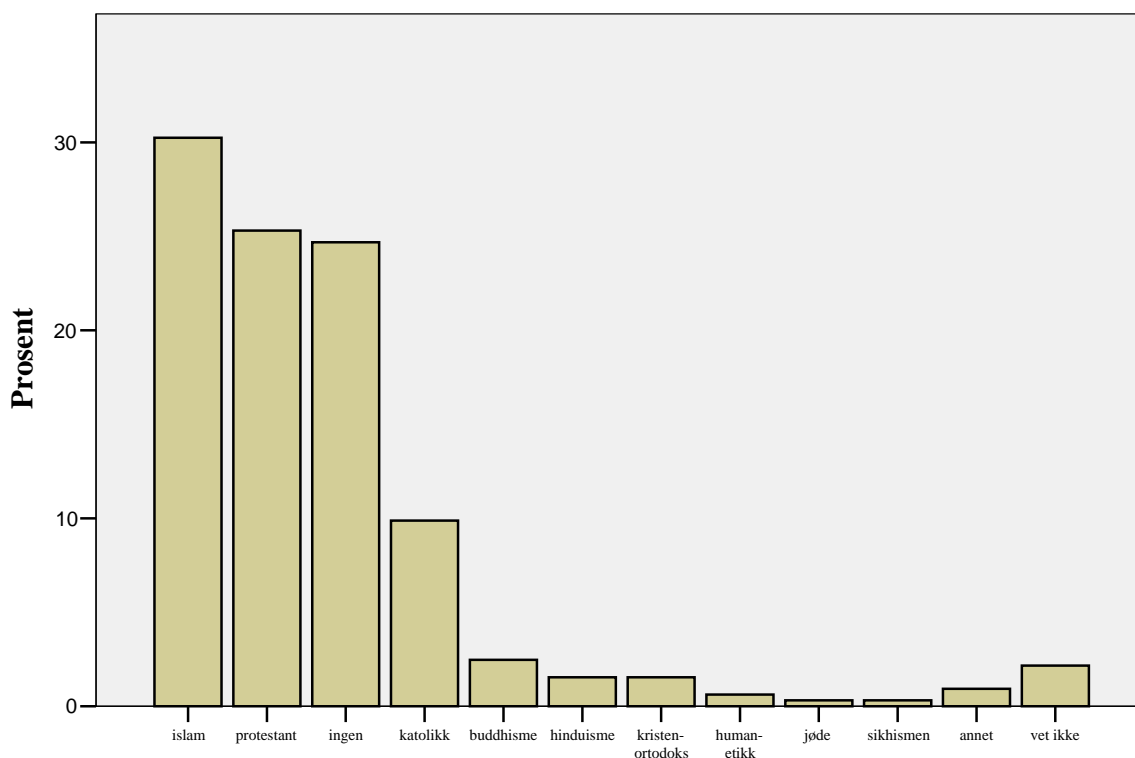
Tabell 3 (N=324)

	Antall	Prosent
islam	98	30,2
protestant	82	25,3
ingen	80	24,7
katolikk	32	9,9
buddhisme	8	2,5
hinduisme	5	1,5
kristen-ortodoks	5	1,5
humanetikk	2	0,6
jøde	1	0,3
sikhismen	1	0,3
annet	3	0,9
vet ikke	7	2,2
Total	324	100

Antall ikke svart = 24

Figur 1

Figuren viser prosentvis fordeling på den religion som elevene er oppdratt i (N=324)



Etnisk tilhørighet

Blant de som besvarte spørsmålet om religion fordelte de fleste seg i følgende fire store grupper: 30 % svarte at de var oppdratt muslimsk, 25 % protestantisk, 25 % svarte at de ikke var oppdratt i en religion og 10 % katolsk. De andre gruppene (buddhisme, hinduisme, kristenortodoks, humanetikk, jødedommen, sikhismen, annet og vet ikke) utgjorde til sammen under ti prosent. Ingen av disse sistnevnte gruppene hadde mer enn 8 respondenter.

For å besvare spørsmålsstillingen for oppgaven ønsket vi å sammenligne svarene fra elever med norsk kulturbakgrunn og respondenter med fremmedkulturell bakgrunn. Derfor fordelte vi respondentene i tre grupper:

- 1 trolig etnisk norske,
- 2 trolig fremmedkulturelle
- 3 respondenter med ukjent etnisk tilhørighet

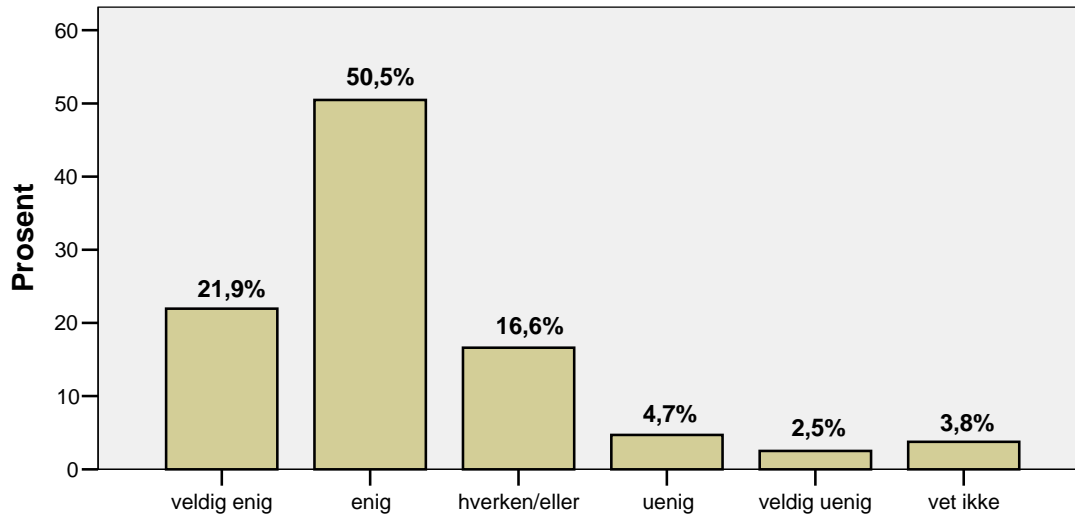
I gruppen trolig etnisk norske samlet vi protestanter og humanetikere. I gruppen trolig fremmedkulturelle samlet vi elevene som krysset av for islam, katolisisme, buddhisme, hinduisme, kristenortodoks, sikhisme, jødedommen og andre. Gruppen trolig fremmedkulturelle utgjorde dermed 50 % av materialet. Gruppe 3 er de som krysset av for "ingen religion".

Vurdering av undervisningen

Seksualundervisningen var god?

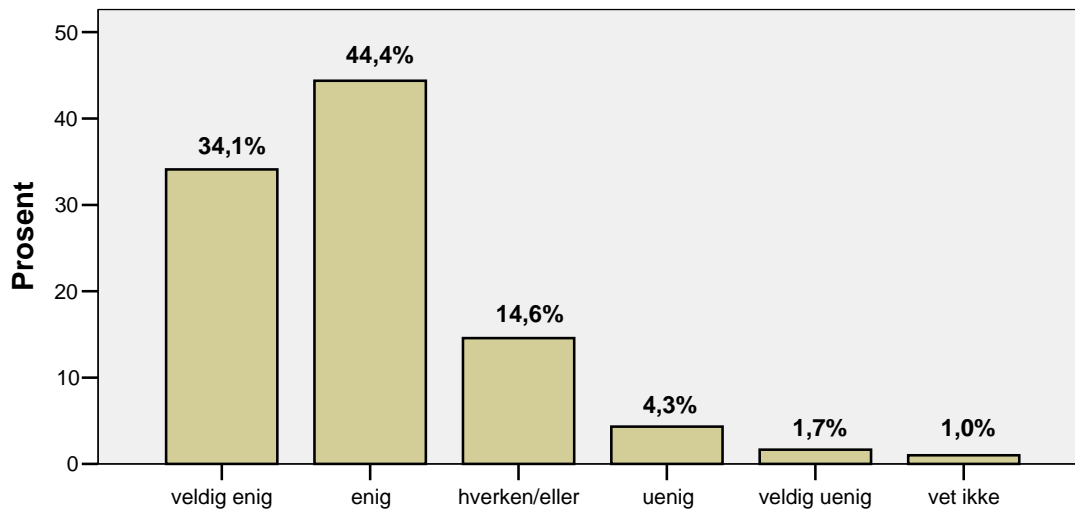
Figur2

Figuren viser svaret på spørsmålet: Er du enig i følgende utsagn om KSOs undervisning? Seksualundervisningen var god. (N=319) (se tabell 7 og 8 appendiks 1).



Figur3

Figuren viser svaret på spørsmålet: Er du enig i følgende utsagn om MSOs undervisning? Seksualundervisningen var god. (N=302) (se tabell 9 og 10 appendiks 1).

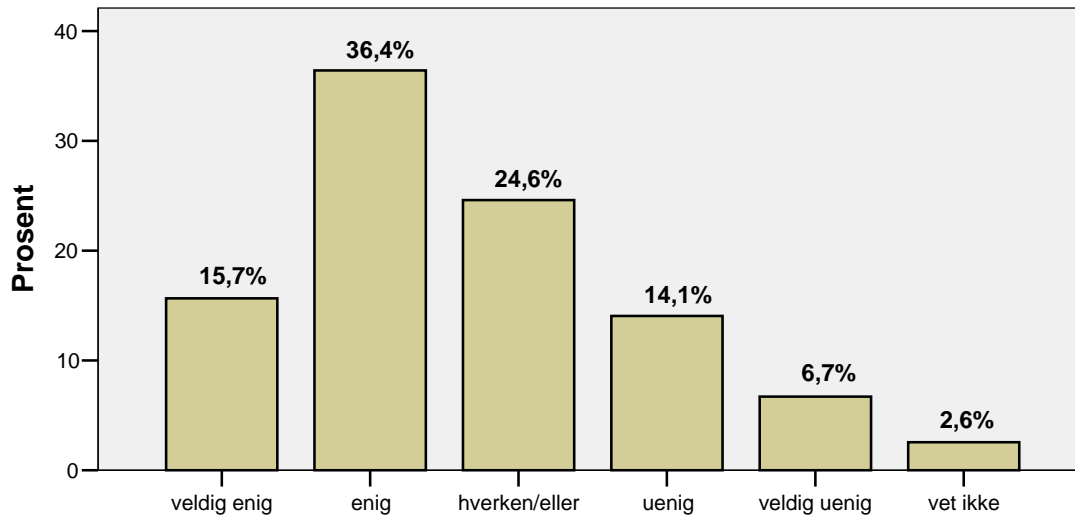


For KSO svarte 9 % av fremmedkulturelle at de var *uenig/veldig uenig* på spørsmålet om undervisningen var god, mens ingen etnisk norske svarte dette. For MSO var forskjellene mindre. (7 % av fremmedkulturelle var *uenig/veldig uenig*, og 1 % av etnisk norske).

Undervisningen var morsom?

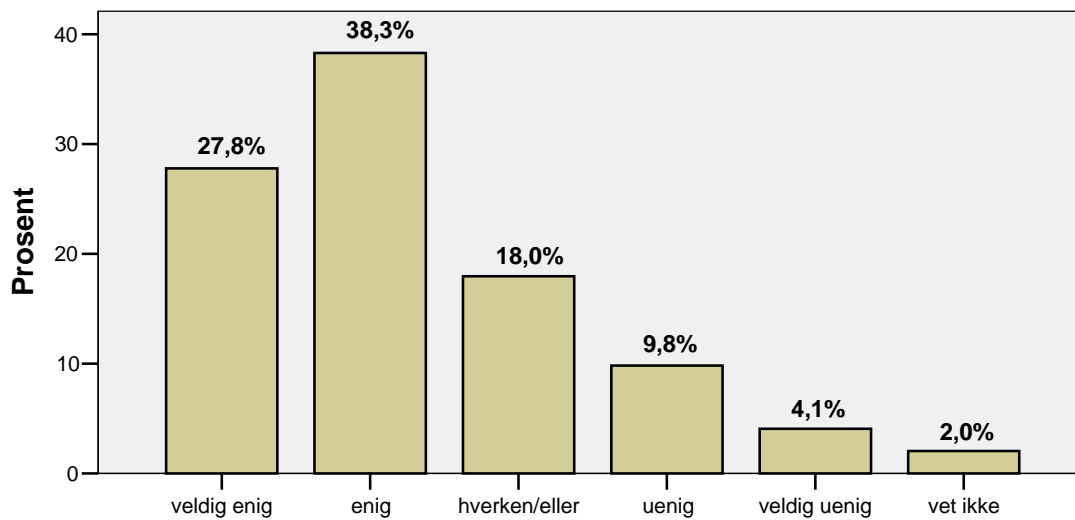
Figur4

Figuren viser svaret på spørsmålet: Er du enig i følgende utsagn om KSOs undervisning? Undervisningen var morsom. (N=313) (se tabell 23 og 24 appendiks 1).



Figur5

Figuren viser svaret på spørsmålet: Er du enig i følgende utsagn om MSOs undervisning? Undervisningen var morsom. (N=295) (se tabell 25 og 26 appendiks 1).



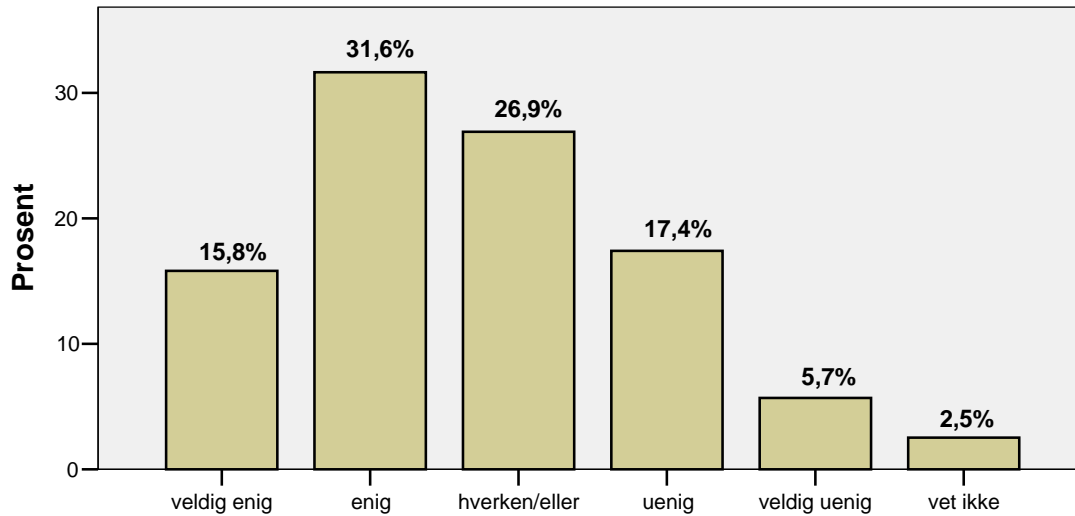
Både for KSO og MSO var det flere i gruppen etnisk norske som var *uenig/veldig uenig* i at undervisningen var morsom. Tallene er 28 % for KSO, og for MSO 16 %. De fremmedkulturelle svarte henholdsvis 16 % og 10 %.

Jeg deltok i diskusjonene?

Figur 6

Figuren viser svaret på spørsmålet: Er du enig i følgende utsagn om KSOs undervisning?

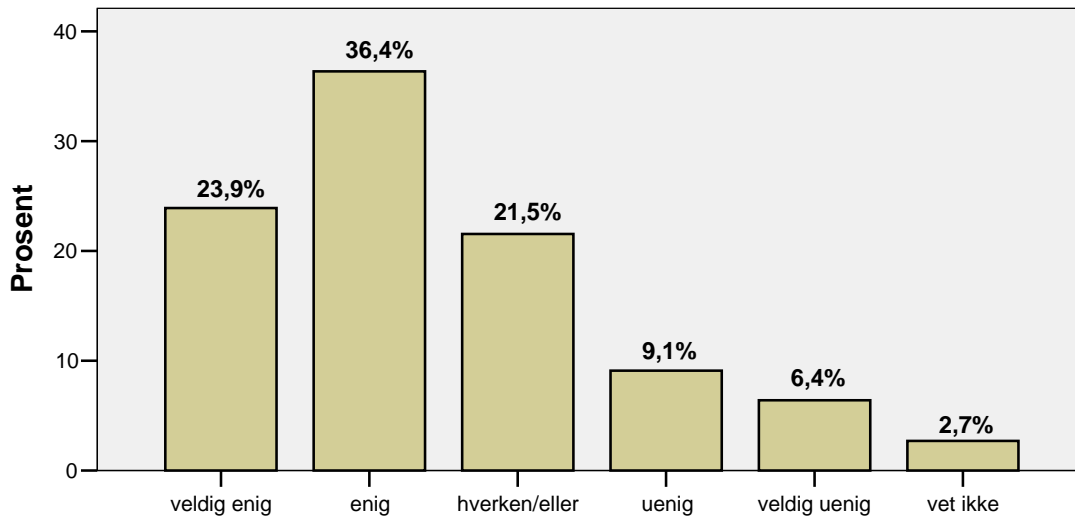
Jeg deltok i diskusjonene. (N=316) (se tabell 35 og 36 appendiks 1)



Figur 7

Figuren viser svaret på spørsmålet: Er du enig i følgende utsagn om MSOs undervisning?

Jeg deltok i diskusjonene. (N=297) (se tabell 37 og 38 appendiks 1)



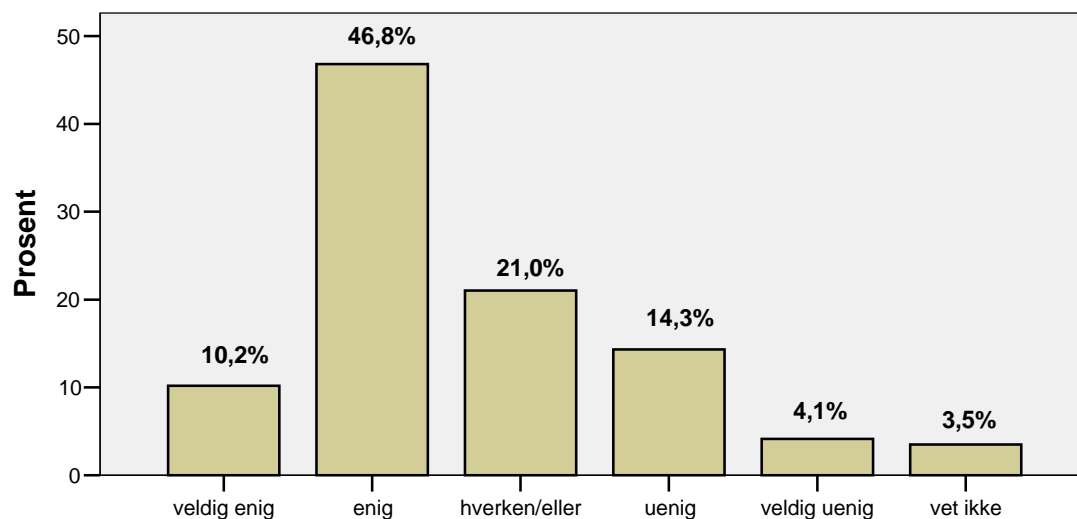
Antall fremmedkulturelle som var *uenig/veldig uenig* i at de deltok i diskusjonene (24 % for KSO og 18 % for MSO) var høyere enn i gruppen etnisk norske (13 % for KSO og 8 % for MSO).

De fleste i klassen deltok aktivt i undervisningen?

Figur8

Figuren viser svaret på spørsmålet: Er du enig i følgende utsagn om KSOs undervisning?

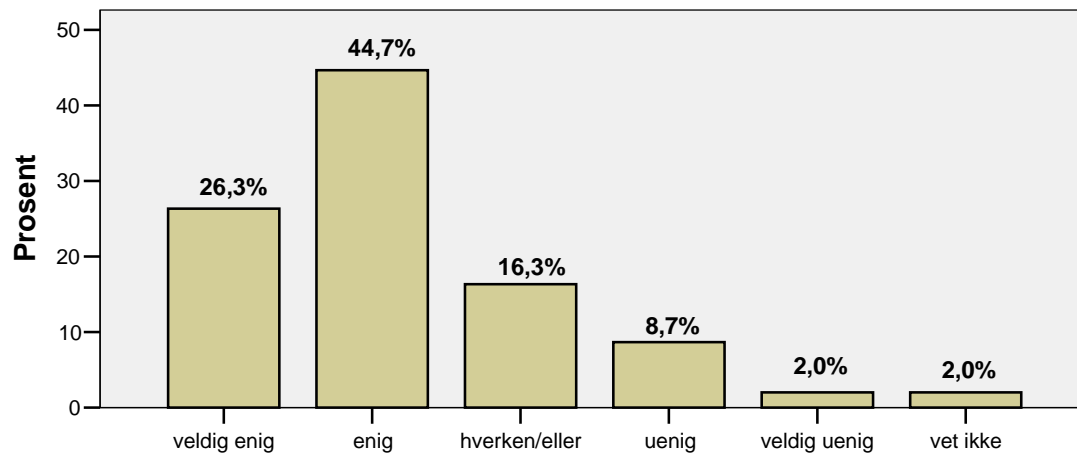
De fleste i klassen deltok aktivt i undervisningen. (N=314) (se tabell 11 og 12 appendiks 1).



Figur9

Figuren viser svaret på spørsmålet: Er du enig i følgende utsagn om MSOs undervisning?

De fleste i klassen deltok aktivt i undervisningen. (N=300) (se tabell 13 og 14 appendiks 1).



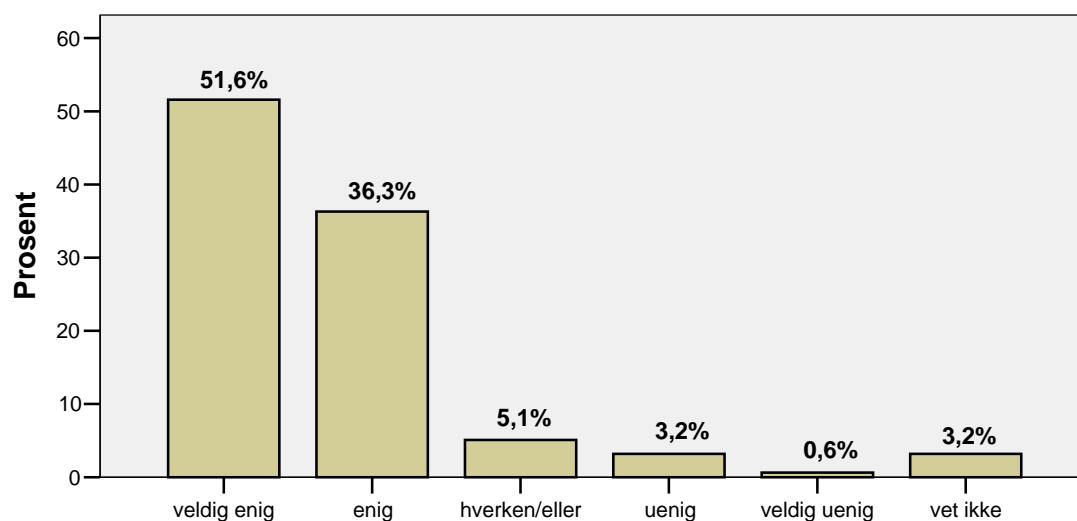
6 % av de fremmedkulturelle mot 14 % av etnisk norske sa at de var *uenig/veldig uenig* i at de fleste deltok aktivt i MSO sin undervisning, for KSO var det liten forskjell mellom disse to gruppene.

Det var mulighet for å stille spørsmål?

Figur 10

Figuren viser svaret på spørsmålet: Er du enig i følgende utsagn om KSOs undervisning?

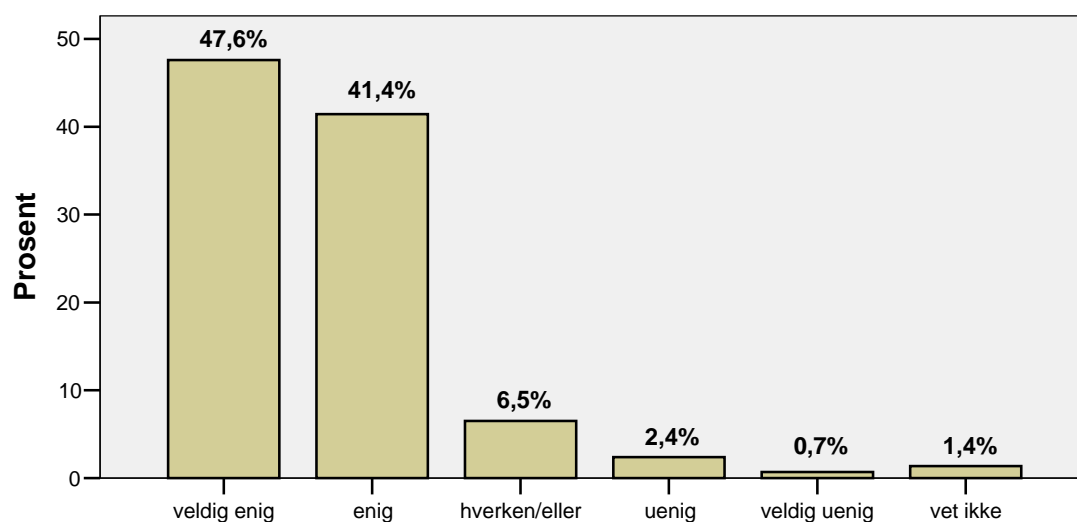
Det var mulighet for å stille spørsmål. (N=314) (se tabell 15 og 16 appendiks 1).



Figur 11

Figuren viser svaret på spørsmålet: Er du enig i følgende utsagn om MSOs undervisning?

Det var mulighet for å stille spørsmål. (N=292) (se tabell 17 og 18 appendiks 1).

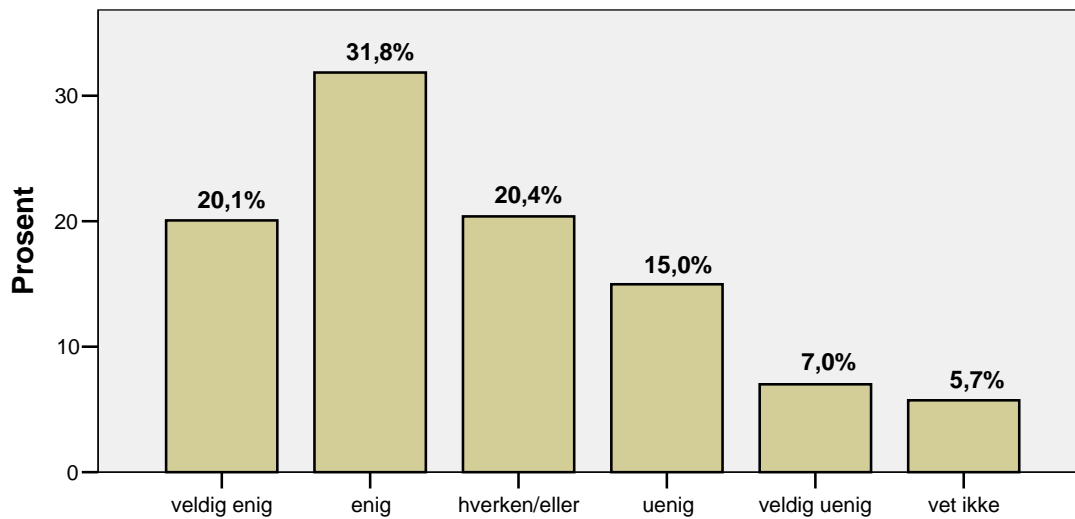


For KSO var det ingen i gruppen etnisk norske som svarte at de var *uenig/veldig uenig* i at det var mulighet for å stille spørsmål, i gruppen fremmedkulturelle var det 6 % som svarte dette. Tilsvarende tall for MSO viste også en liten forskjell (etnisk norske: 1 % *uenig/veldig uenig*, fremmedkulturelle: 4 %).

Jeg stilte alle spørsmålene jeg hadde lyst til?

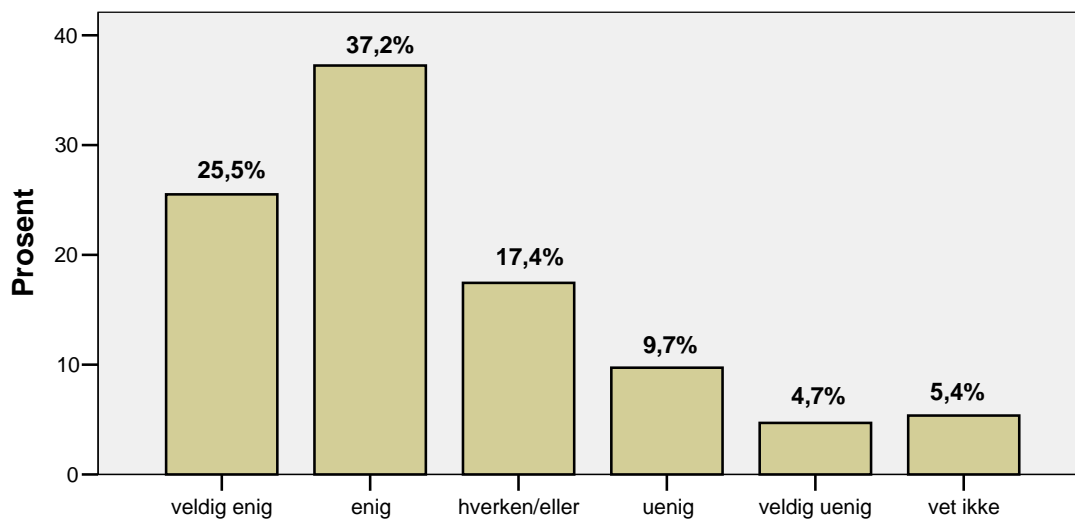
Figur 12

Figuren viser svaret på spørsmålet: *Er du enig i følgende utsagn om KSOs undervisning?*
Jeg stilte alle spørsmålene jeg hadde lyst til. (N=314) (se tabell 19 og 20 appendiks 1).



Figur 13

Figuren viser svaret på spørsmålet: *Er du enig i følgende utsagn om MSOs undervisning?*
Jeg stilte alle spørsmålene jeg hadde lyst til. (N=298) (se tabell 21 og 22 appendiks 1).



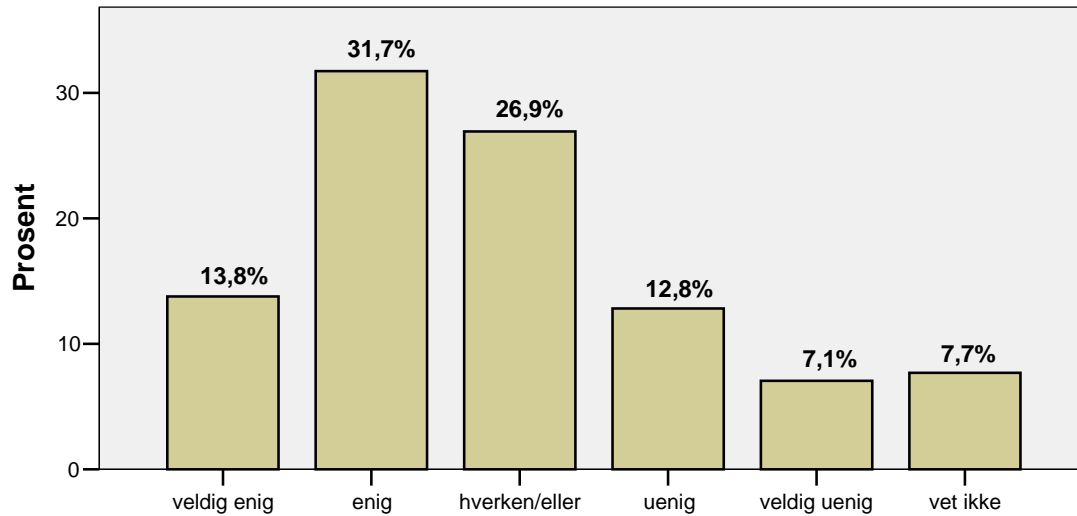
Det var 28 % (KSO) og 19 % (MSO) av gruppen fremmedkulturelle som ikke stilte de spørsmålene de hadde lyst til (svarte *uenig/veldig uenig*). Blant etnisk norske var det henholdsvis 9 % og 8 % som mente det samme.

Jeg har nytte av undervisningen nå?

Figur 14

Figuren viser svaret på spørsmålet: Er du enig i følgende utsagn om KSOs undervisning?

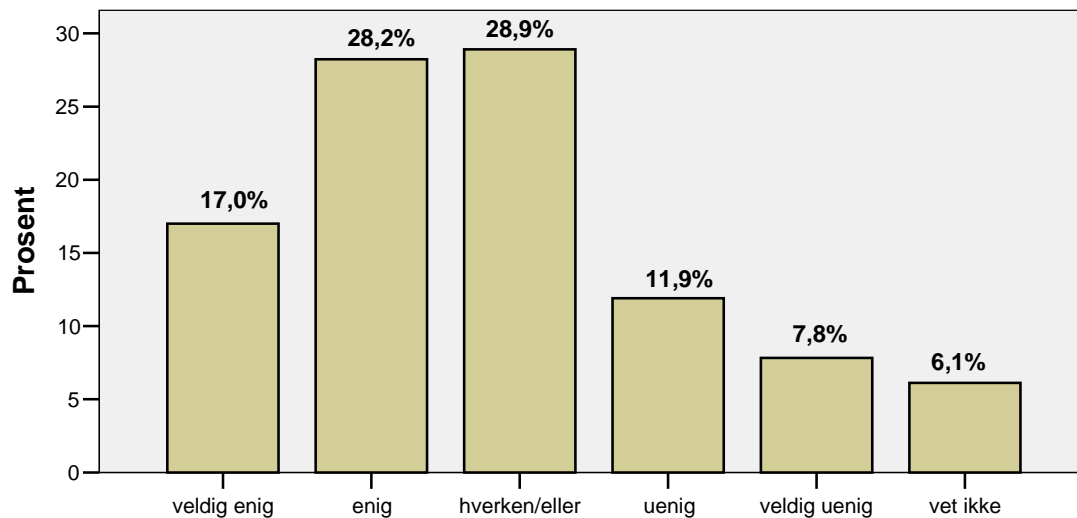
Jeg har nytte av undervisningen nå. (N=312) (se tabell 55 og 56 appendiks 1)



Figur 15

Figuren viser svaret på spørsmålet: Er du enig i følgende utsagn om MSOs undervisning?

Jeg har nytte av undervisningen nå. (N=294) (se tabell 57 og 58 appendiks 1)



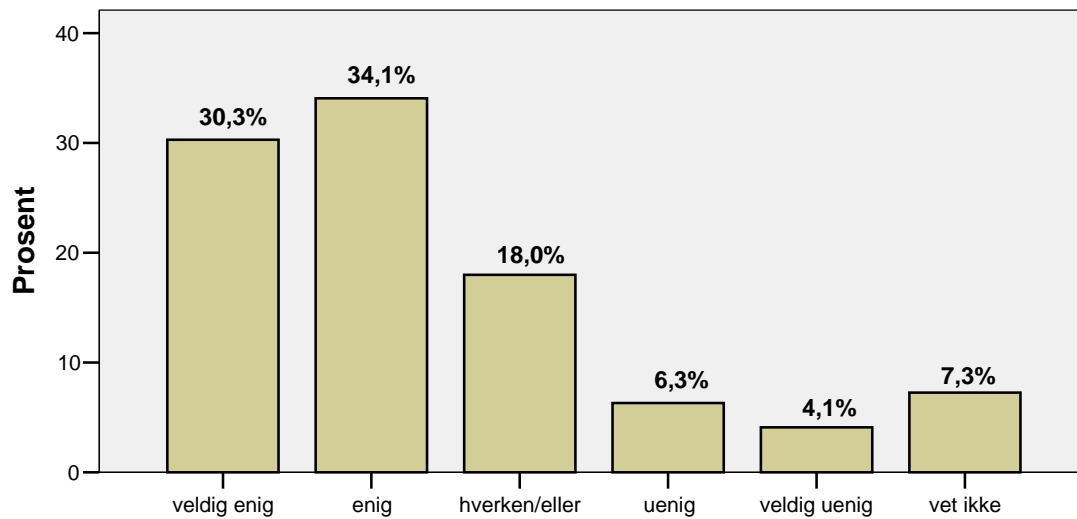
Her var det liten forskjell mellom fremmedkulturelle og etnisk norske.

Jeg kommer til å ha nytte av undervisningen i fremtiden?

Figur 16

Figuren viser svaret på spørsmålet: *Er du enig i følgende utsagn om KSOs undervisning?*

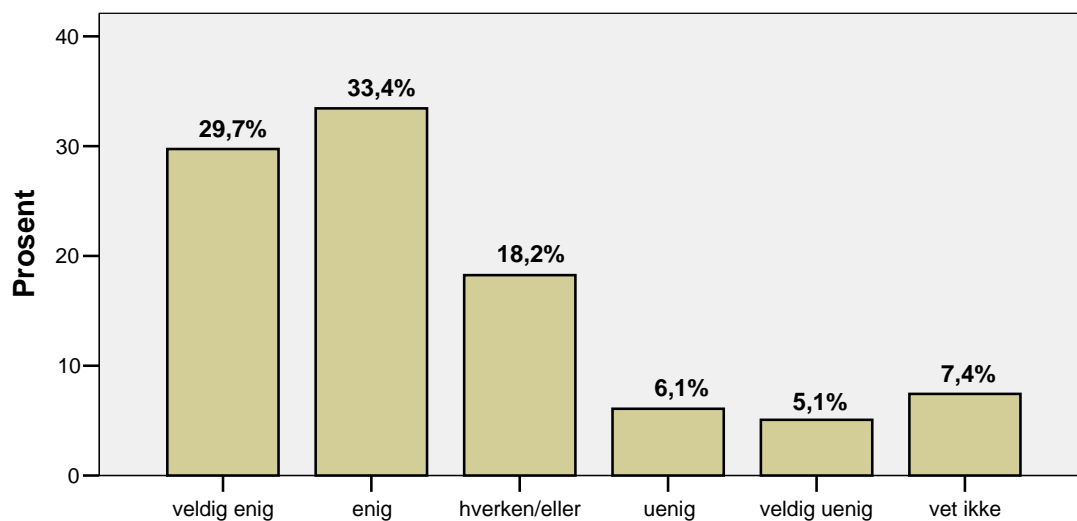
Jeg kommer til å ha nytte av undervisningen i fremtiden. (N=317) (se tabell 59 og 60 appendiks 1)



Figur 17

Figuren viser svaret på spørsmålet: *Er du enig i følgende utsagn om MSOs undervisning?*

Jeg kommer til å ha nytte av undervisningen i fremtiden. (N=296) (se tabell 61 og 62 appendiks 1)



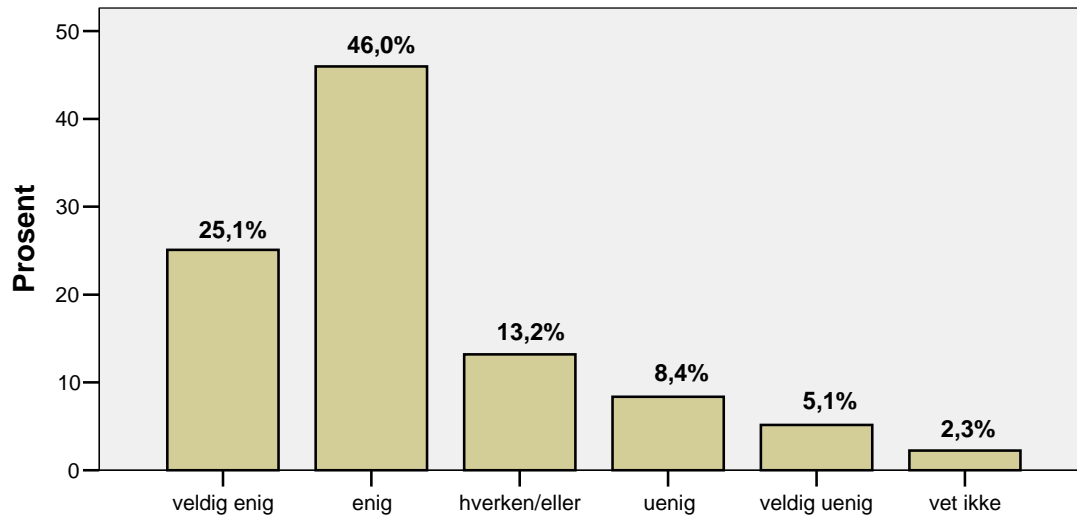
Her var det kun små forskjeller mellom svarene til de etniske gruppene.

Jeg lærte noe nytt?

Figur 18

Figuren viser svaret på spørsmålet: Er du enig i følgende utsagn om KSOs undervisning?

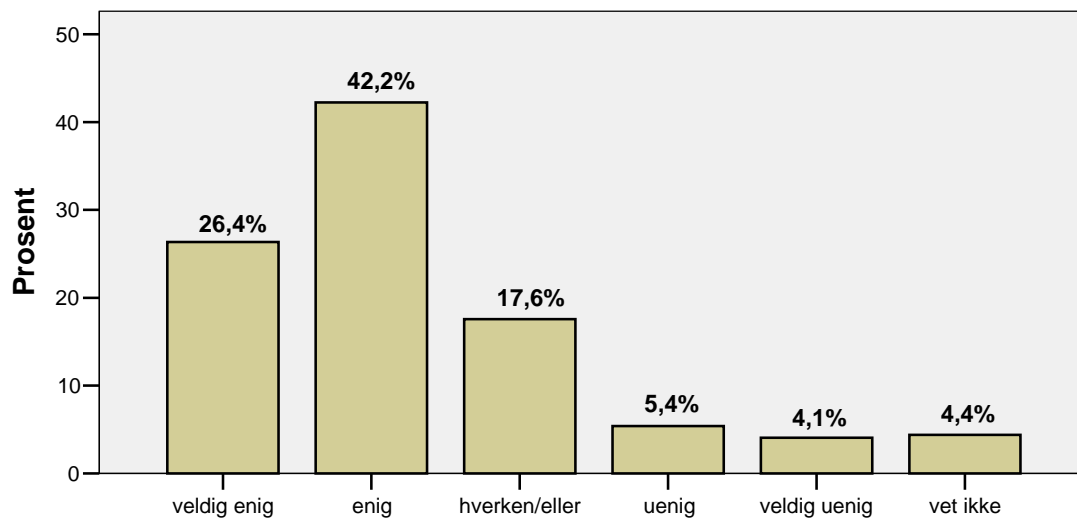
Jeg lærte noe nytt. (N=311) (se tabell 39 og 40 appendiks 1)



Figur 19

Figuren viser svaret på spørsmålet: Er du enig i følgende utsagn om MSOs undervisning?

Jeg lærte noe nytt. (N=296) (se tabell 41 og 42 appendiks 1)



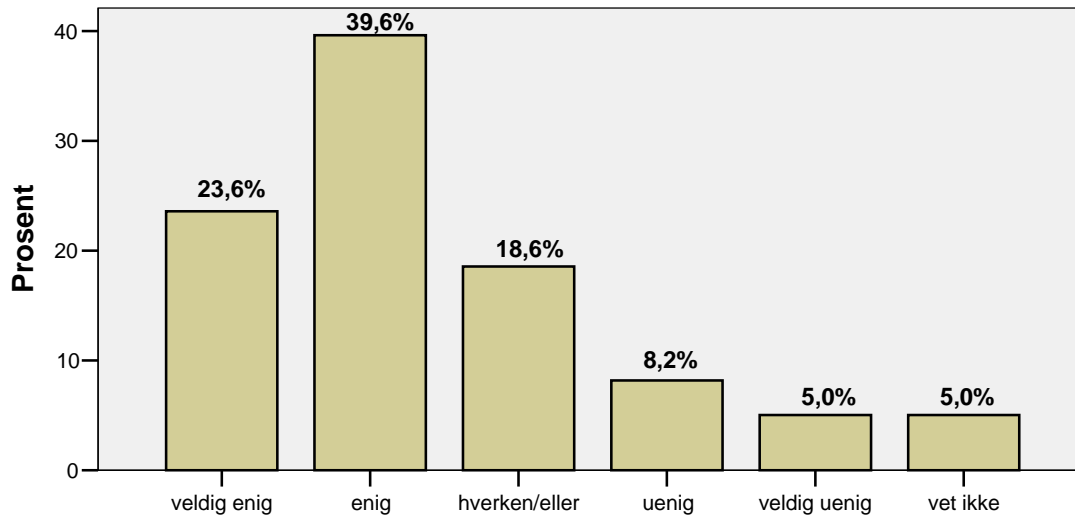
Her var det liten forskjell mellom gruppene.

Jeg følte meg veltilpass under undervisningen?

Figur 20

Figuren viser svaret på spørsmålet: *Er du enig i følgende utsagn om KSOs undervisning?*

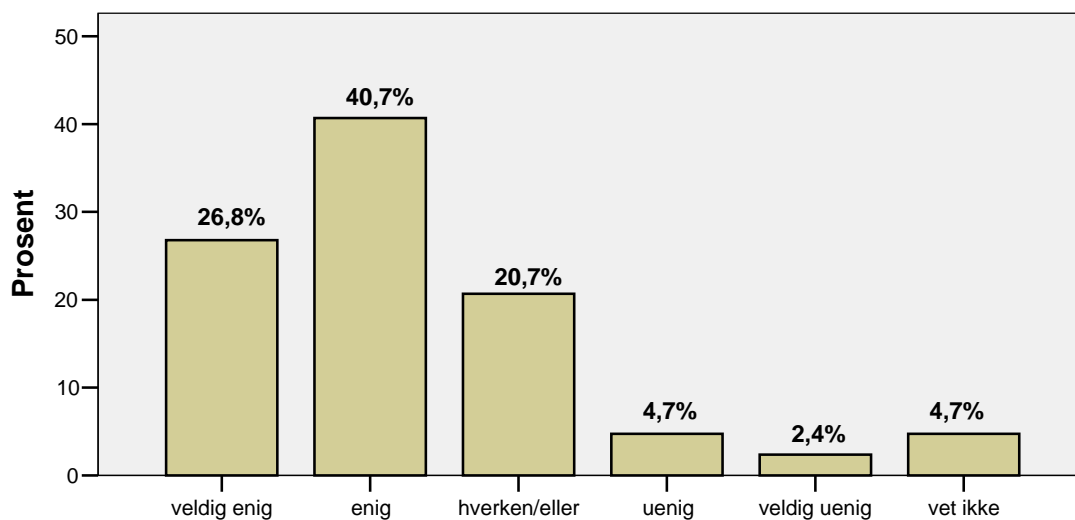
Jeg følte meg veltilpass under undervisningen. (N=318) (se tabell 27 og 28 appendiks 1).



Figur 21

Figuren viser svaret på spørsmålet: *Er du enig i følgende utsagn om MSOs undervisning?*

Jeg følte meg veltilpass under undervisningen. (N=295) (se tabell 29 og 30 appendiks 1)

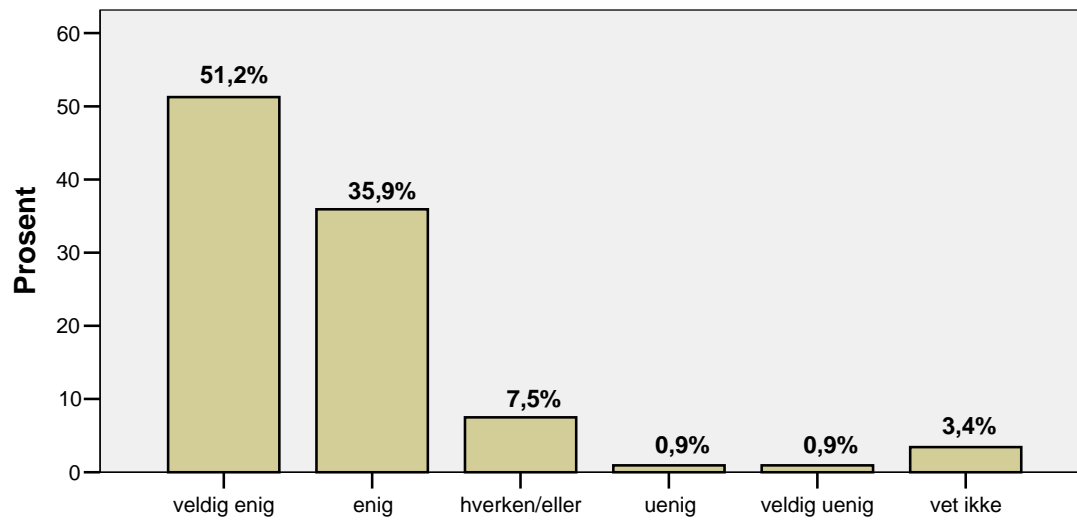


Andelen som svarte *uenig/veldig uenig* på at de følte seg veltilpass hos KSO var 15 % av de fremmedkulturelle og 9 % av de etnisk norske, hos MSO var det svært liten forskjell mellom disse to gruppene.

Underviserne visste mye om det de underviste i?

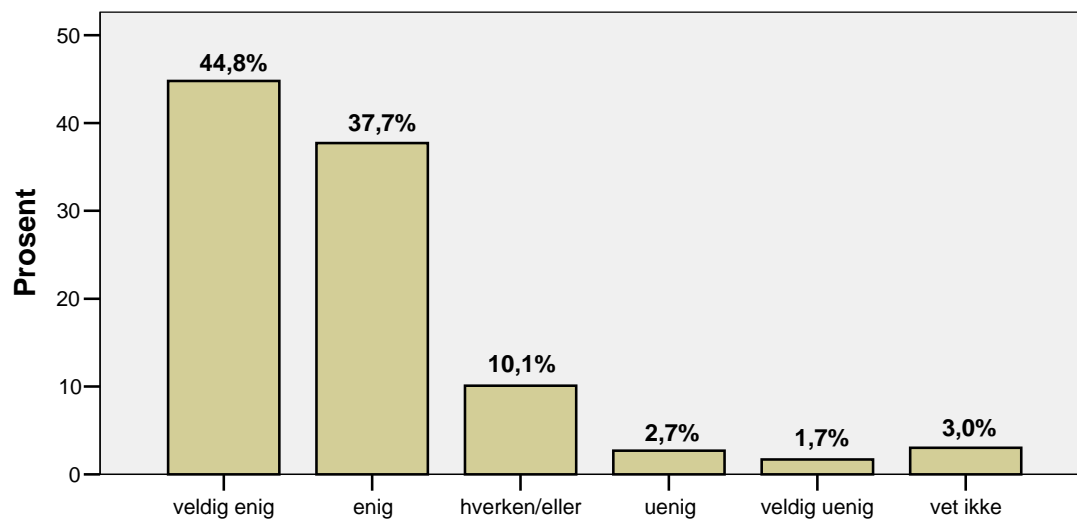
Figur 22

Figuren viser svaret på spørsmålet: *Er du enig i følgende utsagn om KSOs undervisning?*
Underviserne visste mye om det de underviste i. (N=320) (se tabell 31 og 32 appendiks 1)



Figur 23

Figuren viser svaret på spørsmålet: *Er du enig i følgende utsagn om MSOs undervisning?*
Underviserne visste mye om det de underviste i. (N=297) (se tabell 33 og 34 appendiks 1)



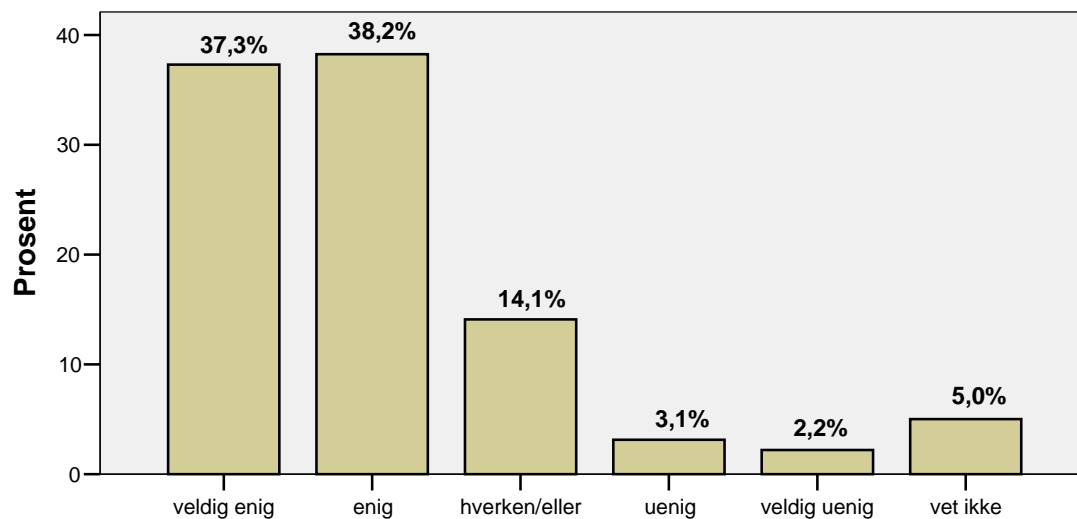
Tallene fordelte seg her likt mellom de etniske gruppene.

Jeg synes det er fint at det er andre enn lærerne som har seksualundervisningen?

Figur 24

Figuren viser svaret på spørsmålet: Er du enig i følgende utsagn om KSOs undervisning?

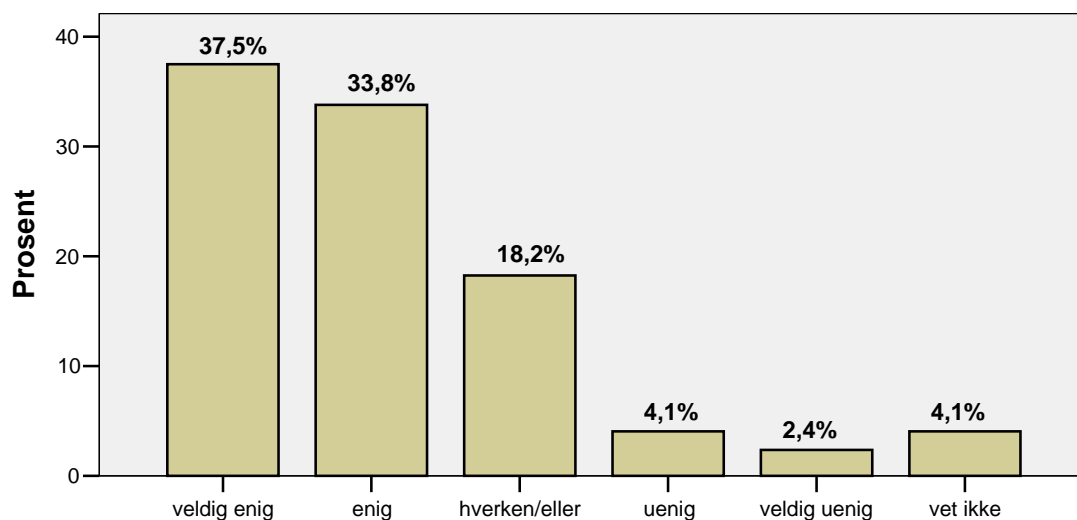
Jeg synes det er fint at det er andre enn lærerne som har seksualundervisningen. (N=319) (se tabell 51 og 52 appendiks 1)



Figur 25

Figuren viser svaret på spørsmålet: Er du enig i følgende utsagn om MSOs undervisning?

Jeg synes det er fint at det er andre enn lærerne som har seksualundervisningen. (N=296) (se tabell 53 og 54 appendiks 1)



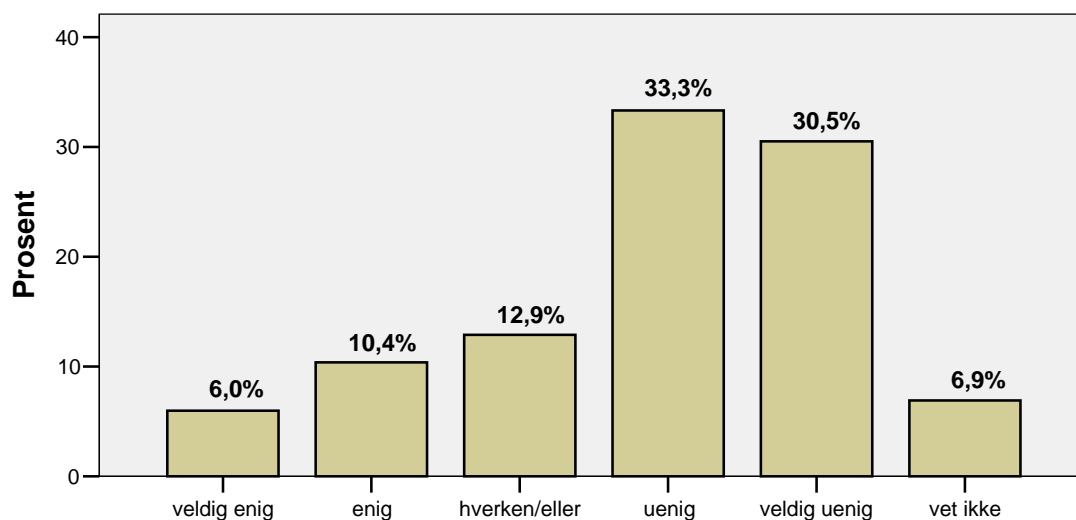
Etnisk norske var den gruppen som var mest enig i at det var fint at andre enn lærerne hadde undervisningen. 88 % svarte *veldig enig/enig* for KSO og 85 % for MSO. Tilsvarende tall for de fremmedkulturelle var 69 % (KSO) og 63 % (MSO).

Underviserne brukte ord jeg ikke forsto?

Figur 26

Figuren viser svaret på spørsmålet: Er du enig i følgende utsagn om KSOs undervisning?

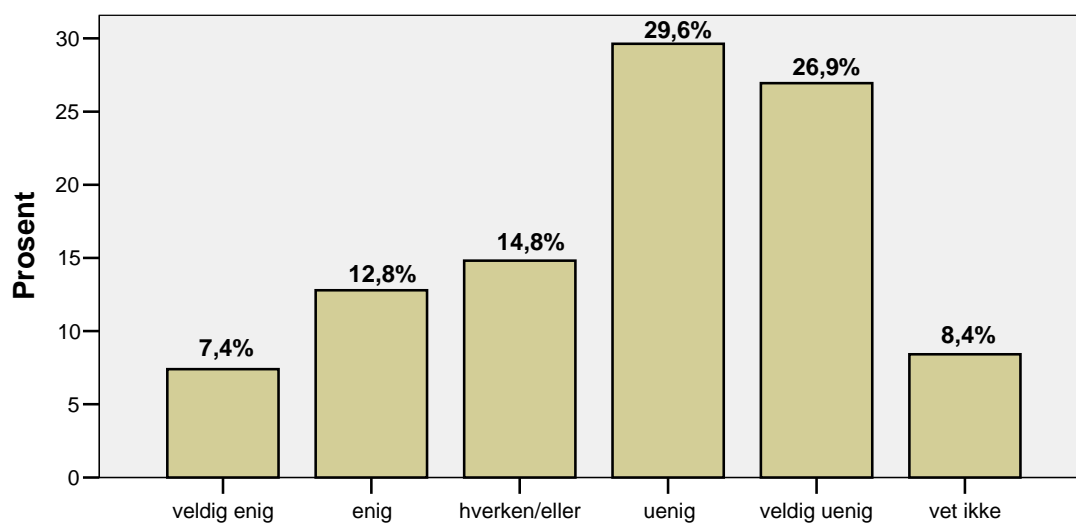
Underviserne brukte ord jeg ikke forsto. (N=318) (se tabell 63 og 64 appendiks 1)



Figur 27

Figuren viser svaret på spørsmålet: Er du enig i følgende utsagn om MSOs undervisning?

Underviserne brukte ord jeg ikke forsto. (N=297) (se tabell 65 og 66 appendiks 1)



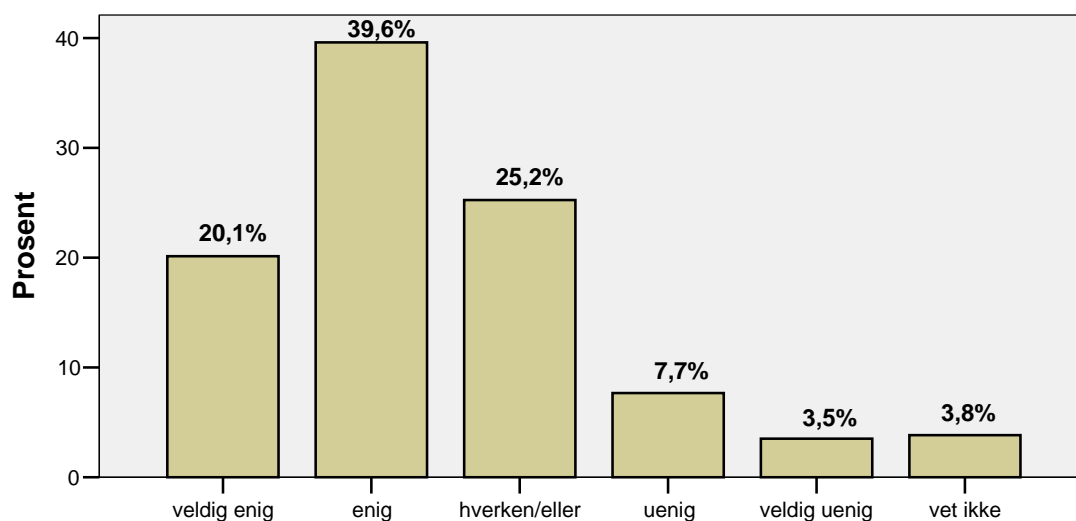
I dette spørsmålet skilte gruppen fremmedkulturelle seg ut fra de øvrige respondentene. 23 % (KSO) og 29 % (MSO) var *veldig enig/enig* i at underviserne brukte ord de ikke forsto. Andelen etnisk norske som svarte det samme var 12 % for KSO og 18 % for MSO.

Det ble undervist i emner jeg gjerne ville vite noe om?

Figur 28

Figuren viser svaret på spørsmålet: Er du enig i følgende utsagn om KSOs undervisning?

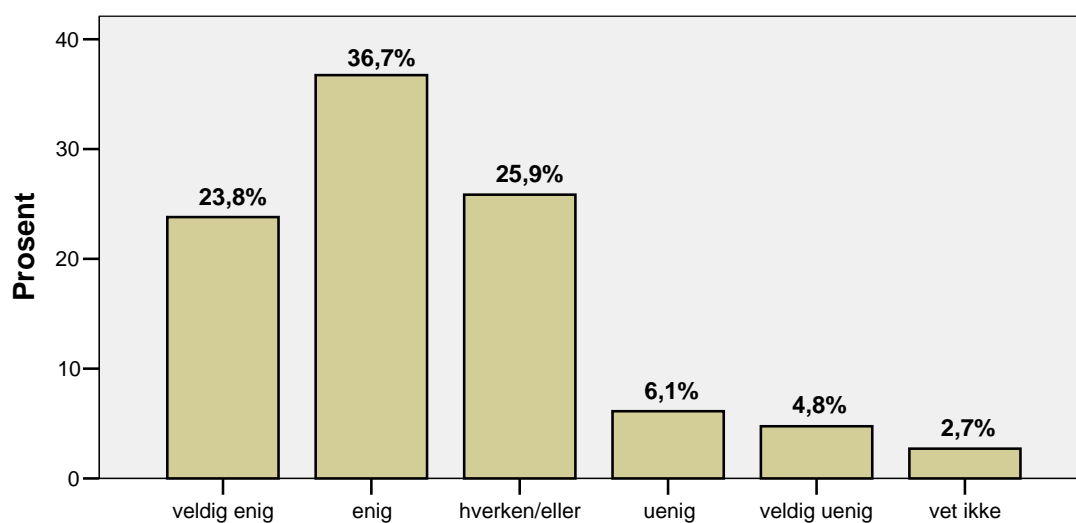
Det ble undervist i emner jeg gjerne ville vite noe om. (N=313) (se tabell 43 og 44 appendiks 1)



Figur 29

Figuren viser svaret på spørsmålet: Er du enig i følgende utsagn om MSOs undervisning?

Det ble undervist i emner jeg gjerne ville vite noe om. (N=294) (se tabell 45 og 46 appendiks 1)



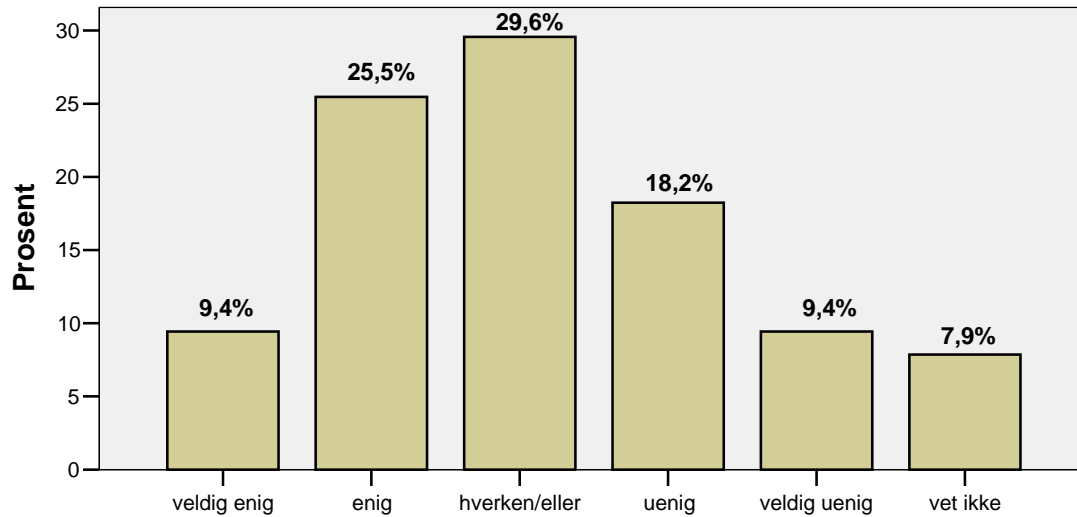
Andelen som var *uenig/veldig uenig* i at det ble undervist i emner de ville vite noe om var 12 % av de fremmedkulturelle og 5 % av etnisk norske, både for MSO og KSO.

Undervisningen har endret min oppfatning om emner som har med sex å gjøre?

Figur 30

Figuren viser svaret på spørsmålet: *Er du enig i følgende utsagn om KSOs undervisning?*

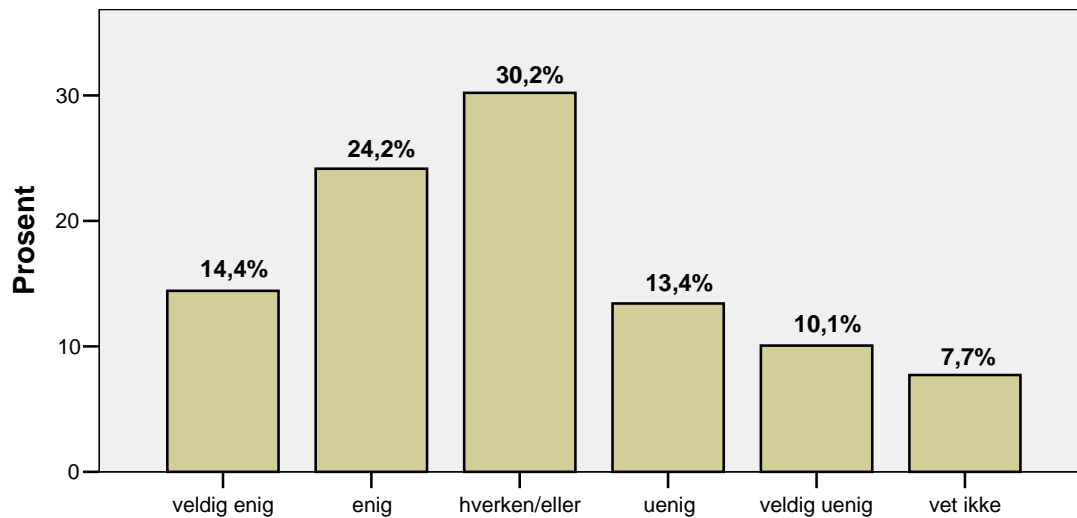
Undervisningen har endret min oppfatning om emner som har med sex å gjøre (N=318) (tabell 47 og 48 appendiks 1)



Figur 31

Figuren viser svaret på spørsmålet: *Er du enig i følgende utsagn om MSOs undervisning?*

Undervisningen har endret min oppfatning om emner som har med sex å gjøre. (N=298) (tabell 49 og 50 appendiks 1)

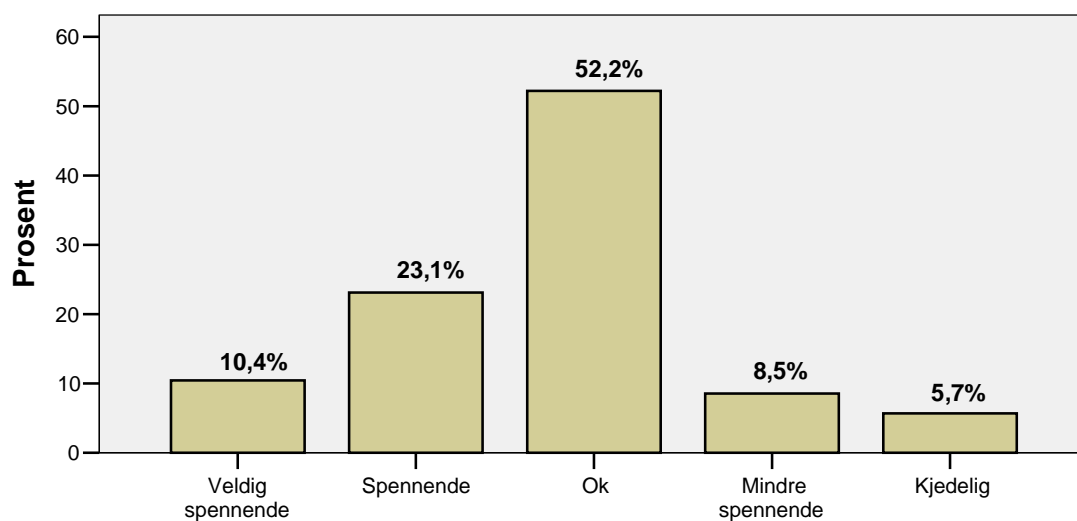


Andelen som svarte at de var *veldig uenig/uenig* i at undervisningen på KSO hadde endret deres oppfatning om emner som har med sex å gjøre var 26 % av de fremmedkulturelle, og 19 % av de etnisk norske. Tilsvarende tall for MSO var henholdsvis 21 % og 15 %.

Gutte- og jentekroppen?

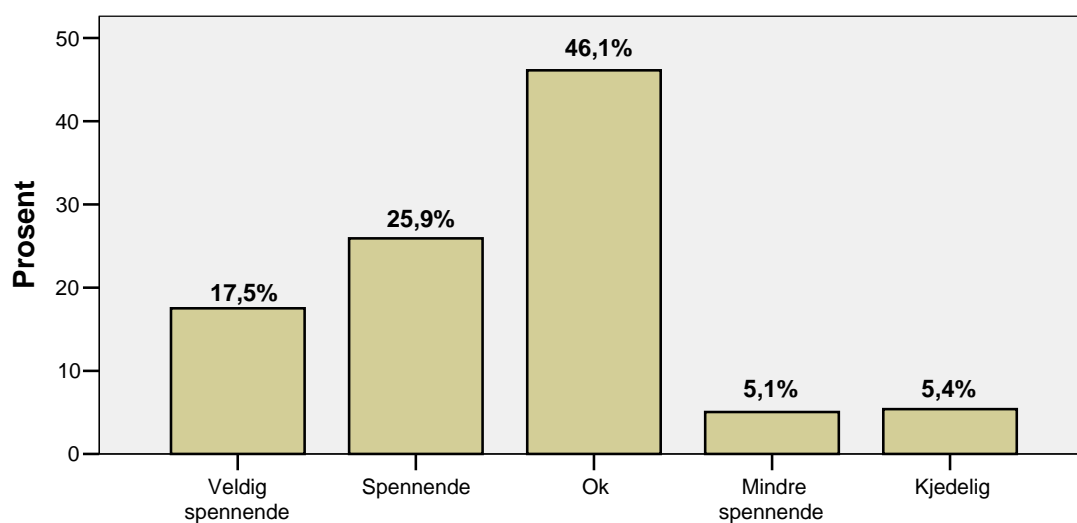
Figur 32

Figuren viser svaret på spørsmålet om KSO: Hvordan var måten som det ble undervist på i følgende emner: Gjennomgang av gutte- og jentekroppen? (N=316) (se tabell 67 og 68 appendiks 1)



Figur 33

Figuren viser svaret på spørsmålet om MSO: Hvordan var måten som det ble undervist på i følgende emner: Gjennomgang av gutte- og jentekroppen? (N=297) (se tabell 69 og 70 appendiks 1)

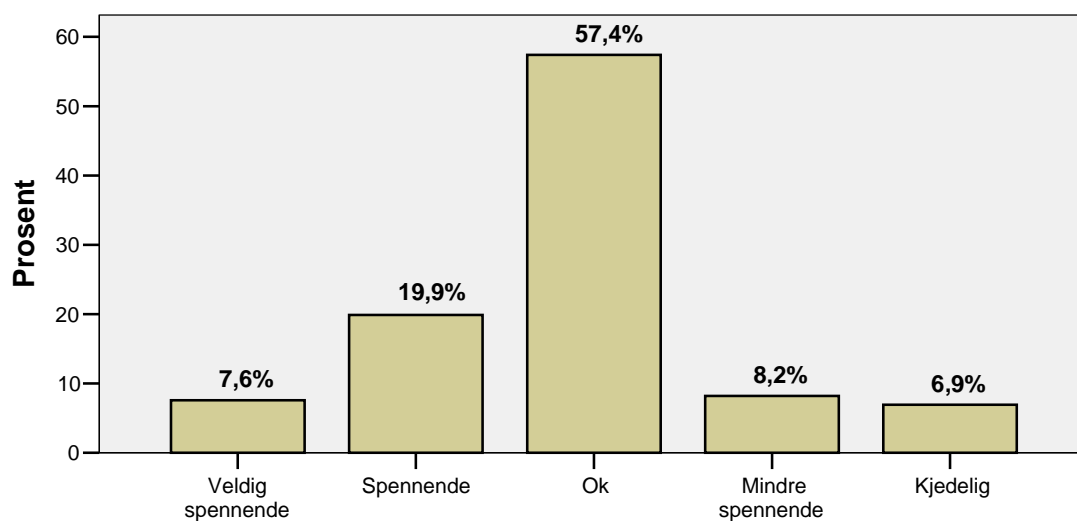


34 % av de fremmedkulturelle og 41 % av de etnisk norske syntes at gjennomgangen av gutte- og jentekroppen var *veldig spennende/spennende* hos KSO, for MSO var det liten forskjell mellom gruppene.

Pubertet?

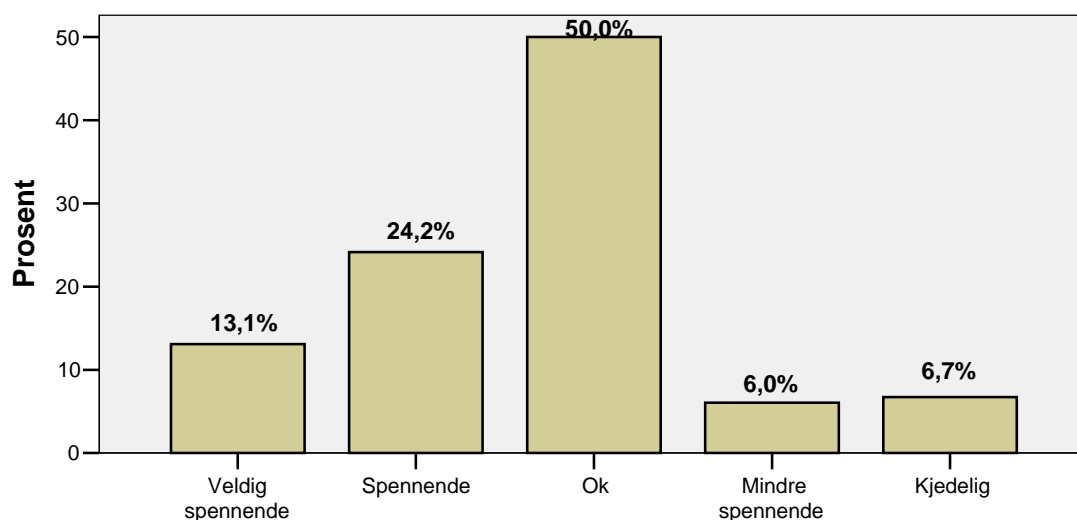
Figur 34

Figuren viser svaret på spørsmålet om KSO: Hvordan var måten som det ble undervist på i følgende emner: Pubertet? (N=317) (se tabell 71 og 72 appendiks 1)



Figur 35

Figuren viser svaret på spørsmålet om MSO: Hvordan var måten som det ble undervist på i følgende emner: Pubertet? (N=298) (se tabell 73 og 74 appendiks 1)

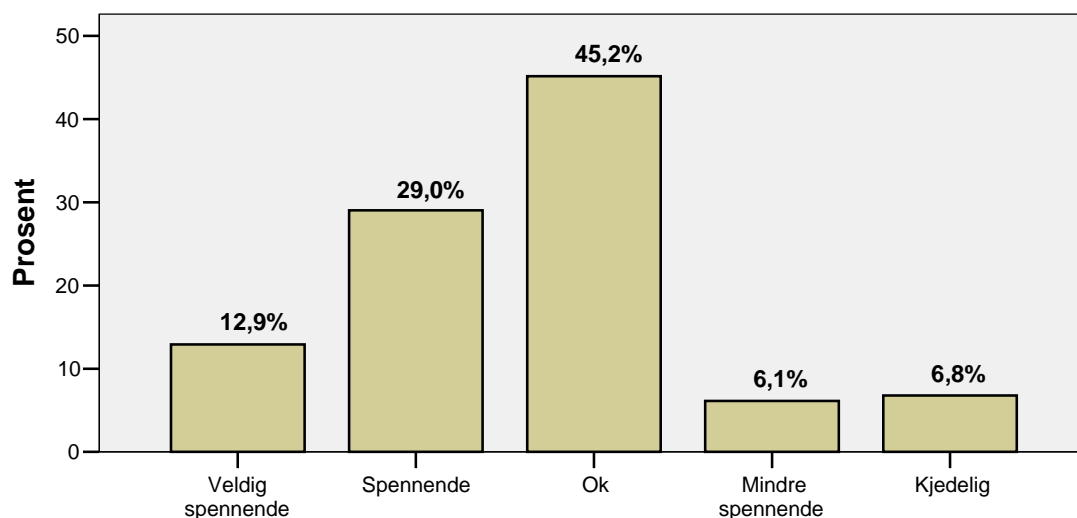


Her var det liten forskjell mellom de etniske gruppene, både hos KSO og MSO.

Prevensjon?

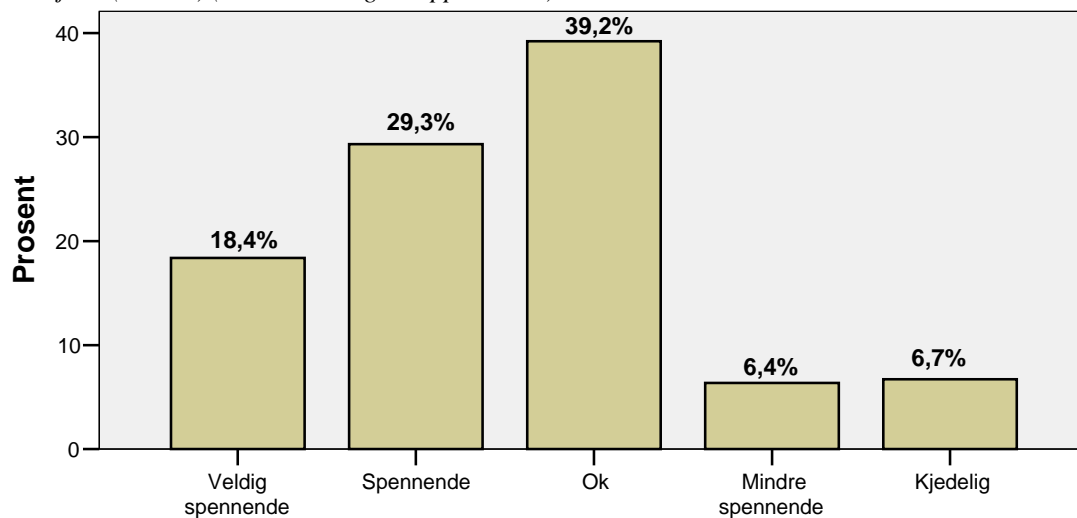
Figur 36

Figuren viser svaret på spørsmålet om KSO: Hvordan var måten som det ble undervist på i følgende emner: Prevensjon? (N=310) (se tabell 75 og 76 appendiks 1)



Figur 37

Figuren viser svaret på spørsmålet om MSO: Hvordan var måten som det ble undervist på i følgende emner: Prevensjon? (N=283) (se tabell 77 og 78 appendiks 1)

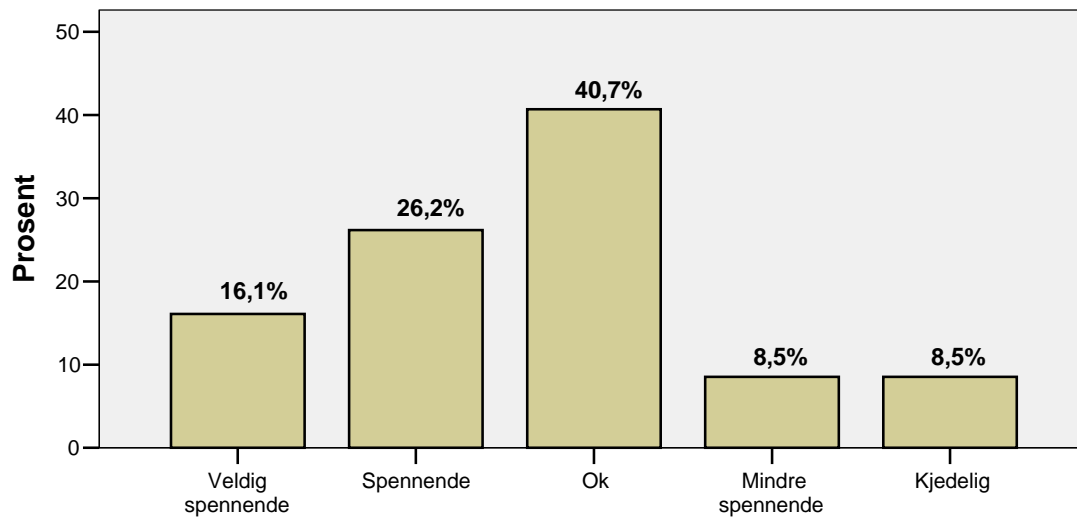


Bare 39 % av de fremmedkulturelle mot 54 % av de etnisk norske syntes at gjennomgangen av prevensjon var *veldig spennende/spennende* hos KSO. For MSO var det henholdsvis 49 % og 56 % som svarte dette.

Seksuelt overførbare sykdommer?

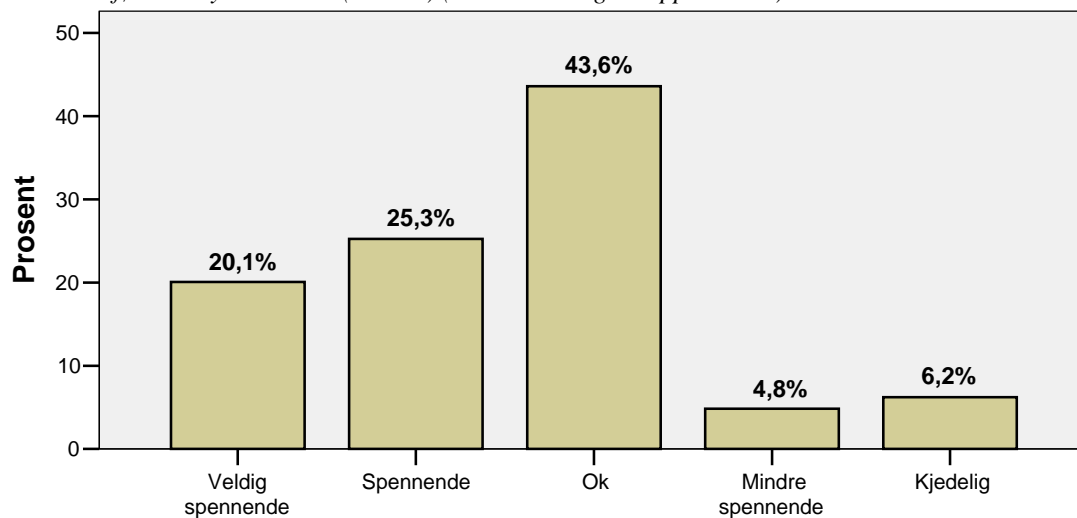
Figur 38

Figuren viser svaret på spørsmålet om KSO: Hvordan var måten som det ble undervist på i følgende emner: Seksuelt overførbare sykdommer? (N=317) (se tabell 79 og 80 appendiks 1)



Figur 39

Figuren viser svaret på spørsmålet om MSO: Hvordan var måten som det ble undervist på i følgende emner: Seksuelt overførbare sykdommer? (N=289) (se tabell 80 og 81 appendiks 1)

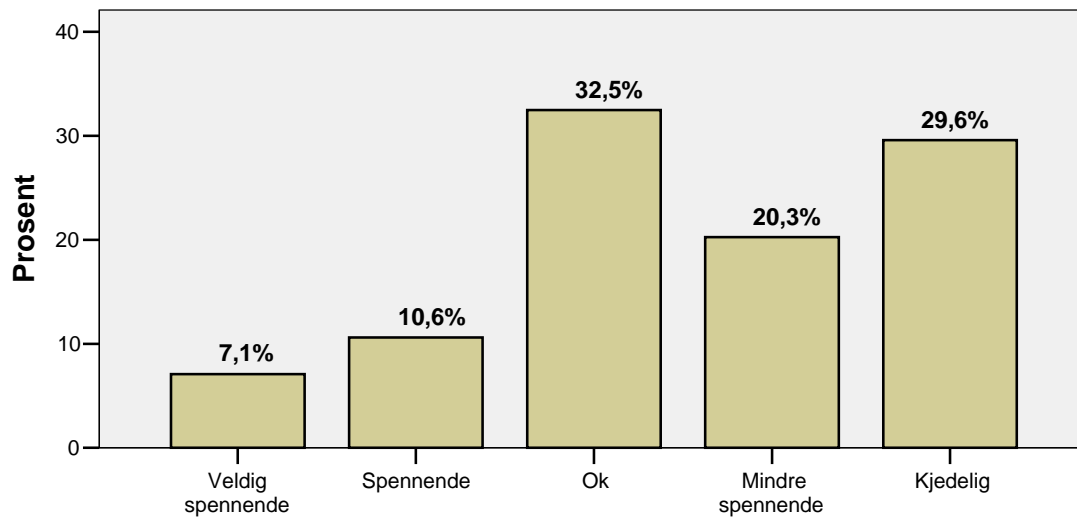


Her var det kun liten forskjell mellom de ulike gruppens svarfordeling.

Homoseksualitet?

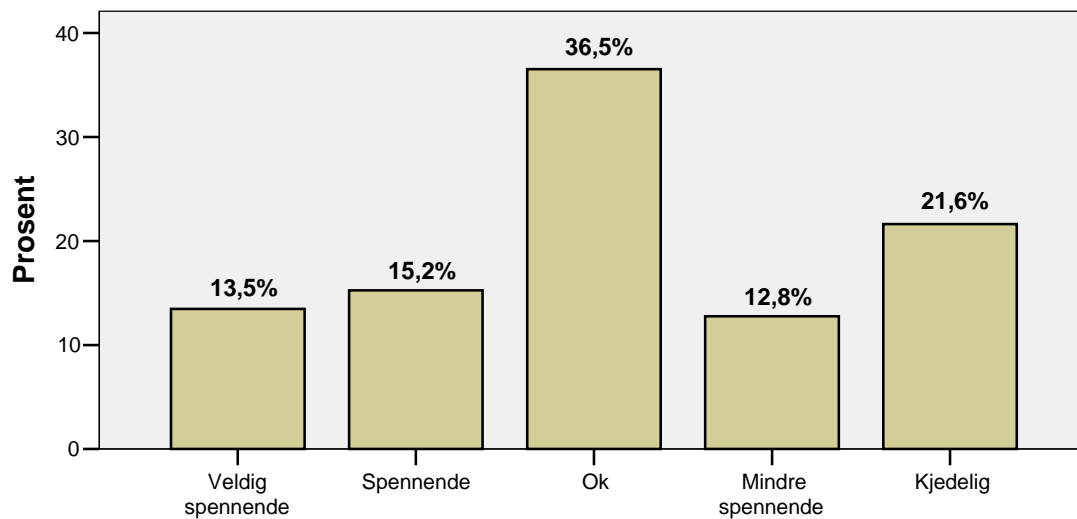
Figur 40

Figuren viser svaret på spørsmålet om KSO: Hvordan var måten som det ble undervist på i følgende emner: Homoseksualitet? (N=311) (se tabell 83 og 84 appendiks 1)



Figur 41

Figuren viser svaret på spørsmålet om MSO: Hvordan var måten som det ble undervist på i følgende emner: Homoseksualitet? (N=282) (se tabell 85 og 86 appendiks 1)



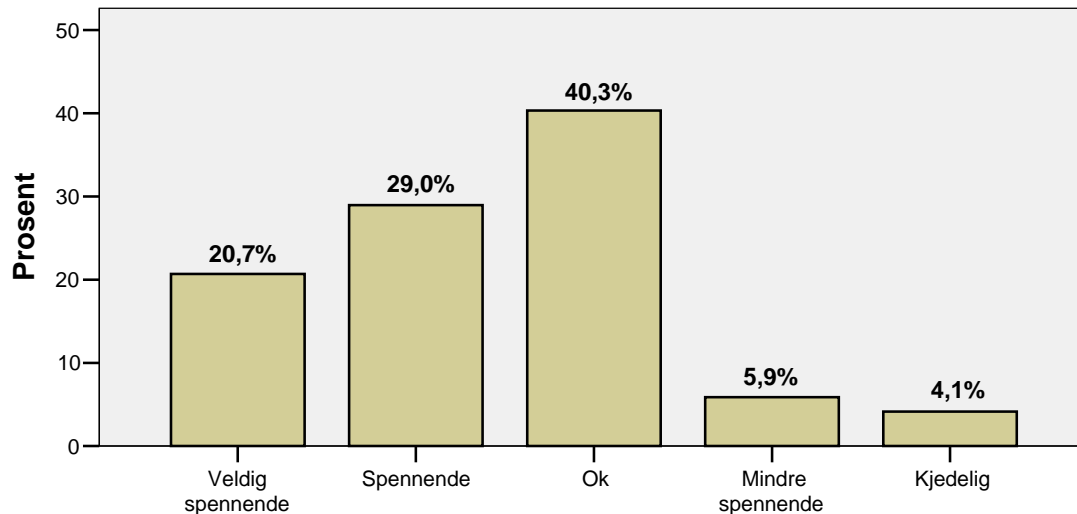
Andelen fremmedkulturelle som syntes at gjennomgangen av homoseksualitet var *mindre spennende/kjedelig* var 56 % hos KSO og 39 % hos MSO. De tilsvarende tallene for etnisk norske var 38 % (KSO) og 29 % (MSO).

De følgende temaene ble bare undervist av MSO. Dette var undervisning spesielt med tanke på holdnings- og adferdsendring. Her ble det i stor grad brukt aktiverende undervisningsformer, rollespill, diskusjoner og gruppearbeid.

Forelskelse?

Figur 42

Figuren viser svaret på spørsmålet om MSO: Hvordan var måten som det ble undervist på i følgende emner: Forelskelse? (N=290) (se tabell 87 og 88 appendiks 1)

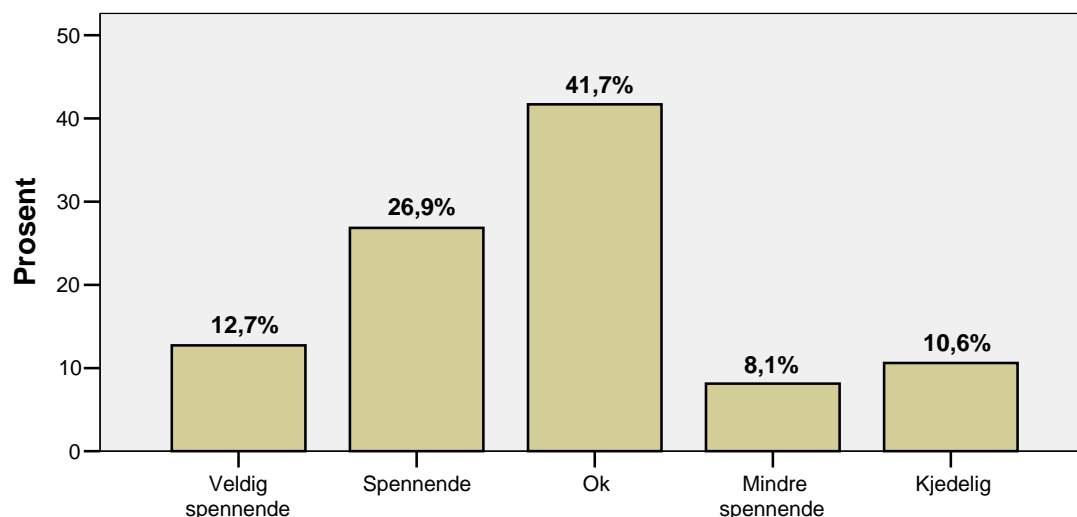


Her var det liten forskjell de etniske gruppenes svarfordeling.

Liggekriterier?

Figur 43

Figuren viser svaret på spørsmålet om MSO: Hvordan var måten som det ble undervist på i følgende emner: Liggekriterier? (N=283) (se tabell 89 og 90 appendiks 1)

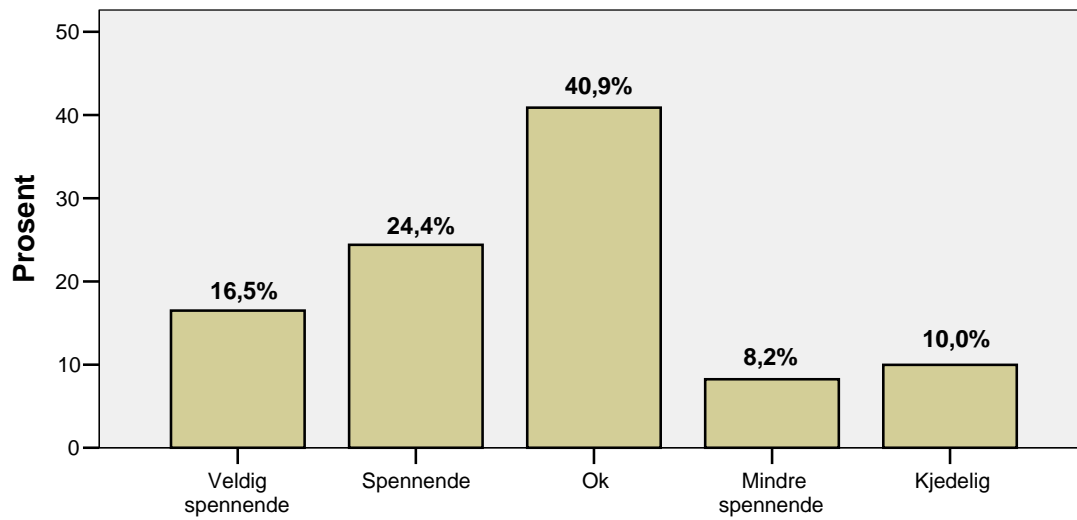


Blant de fremmedkulturelle var det 37 % som syntes at gjennomgangen av liggekriterier var *veldig spennende/spennende*. Tilsvarende var det 49 % av de etnisk norske som svarte slik.

Grensesetting?

Figur 44

Figuren viser svaret på spørsmålet om MSO: Hvordan var måten som det ble undervist på i følgende emner: Grensesetting? (N=291) (se tabell 91 og 92 appendiks 1)

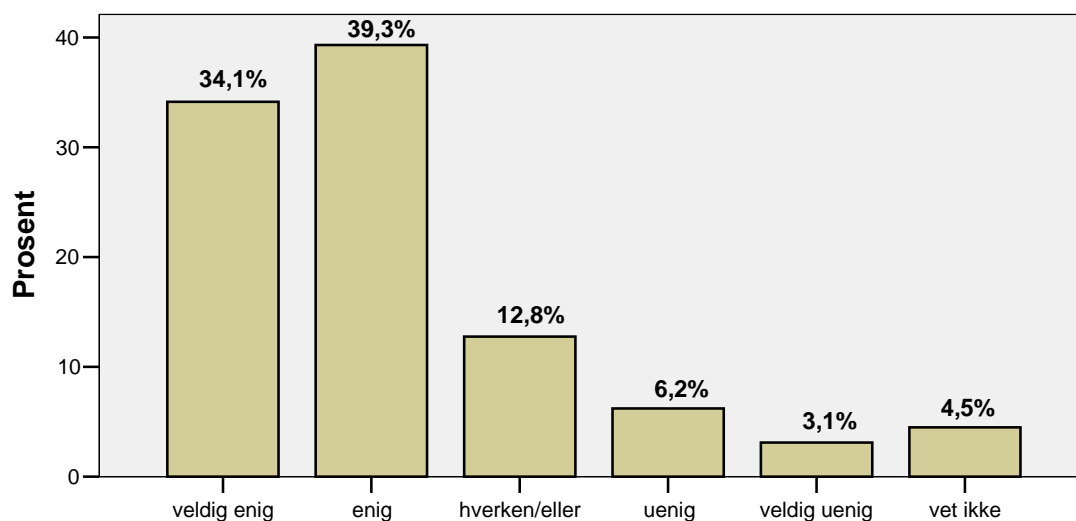


Her svarte 40 % av de fremmedkulturelle at gjennomgangen av grensesetting var *veldig spennende/spennende*. Av de etnisk norske var denne andelen 55 %.

Det var nyttig å være på KSO?

Figur 45

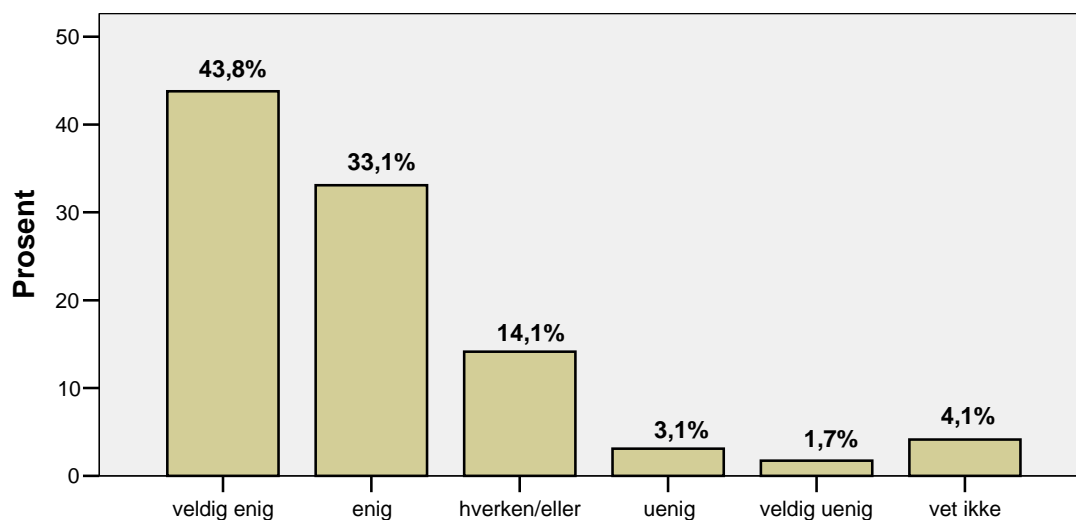
Figuren viser svaret på spørsmålet: Er du enig i følgende utsagn? Det var nyttig å være på KSO (N=290) (se tabell 93 og 94 appendiks 1)



Det var nyttig å ha besøk av MSO?

Figur 46

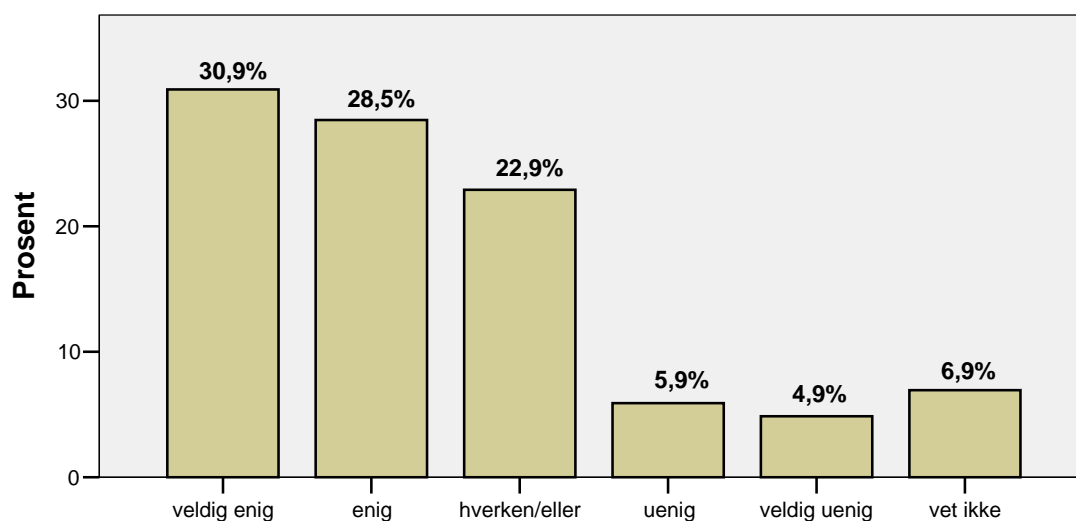
Figuren viser svaret på spørsmålet: Er du enig i følgende utsagn? Det var nyttig å ha besøk av MSO. (N=290) (se tabell 95 og 96 appendiks 1)



Det var nyttig å være på KSO først og så ha besøk av MSO?

Figur 47

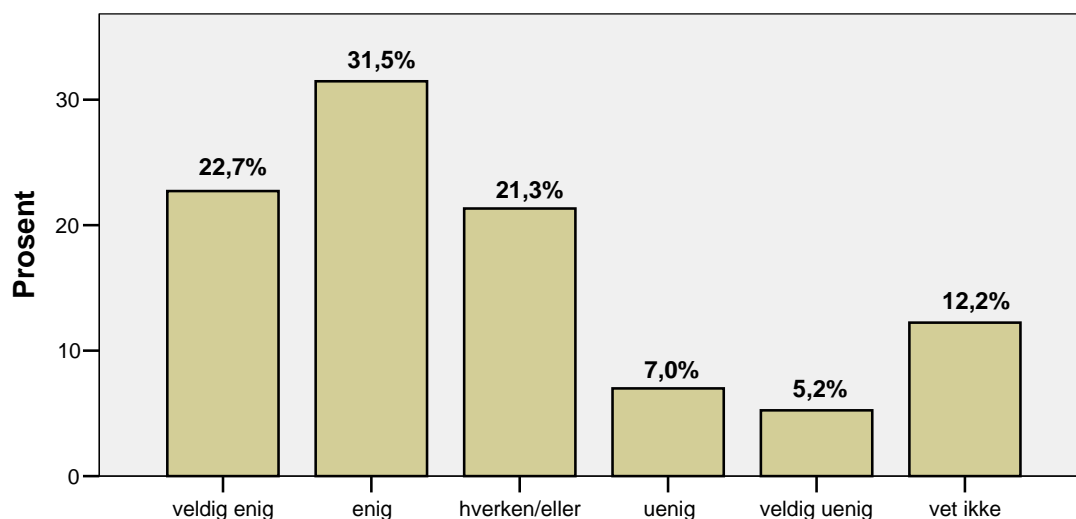
Figuren viser svaret på spørsmålet: Er du enig i følgende utsagn? Det var nyttig å være på KSO først og så ha besøk av MSO. (N=288) (se tabell 97 og 98 appendiks 1)



Undervisningene på KSO og av MSO utfylte hverandre?

Figur 48

Figuren viser svaret på spørsmålet: Er du enig i følgende utsagn? Undervisningene på KSO og av MSO utfylte hverandre. (N=286) (se tabell 101 og 102 appendiks 1)



På disse fire siste spørsmålene var det bare liten forskjell mellom svarfordelingen i de ulike etniske gruppene.

Diskusjon

Diskusjon av metode

Undervisningen

Ved gjennomgang av tilgjengelig litteratur ønsket vi å finne ut hvilke typer seksualundervisning som gir best effekt.

En rekke undersøkelser konkluderte med at seksualopplysningsprogrammer som er effektive i forhold til intensjonen, oftest er langvarige, legger vekt på spesifikk atferd, er teoribasert, involverer deltakerne aktivt, overfører og deler kunnskap, inkluderer kvalifisert voksent personell (i tillegg til andre ungdommer) og fokuserer på mestring av sosialt press, praktisk trening i sosiale evner for å håndtere romantiske og seksuelle forhold (9, 12, 13, 14, 15 og 16).

Det at undervisningen bør være langvarig peker på at 3 + 6 timers undervisning er gunstig og gir et bedre resultat enn kun én dag med undervisning. Samtidig fant at aktiviserende undervisningsmetoder, for eksempel rollespill og gruppearbeid, samt god opplæring av underviserne, er det som ser ut til å gi atferdsendring. Dette gir derfor støtte til at måten MSO og KSO jobbet på kan være hensiktsmessig for å oppnå bedret kunnskap, endret holdning og atferd.

Pilotundersøkelse

Ved gjennomgangen av svarene har vi i ettertid sett en del svakheter med spørreskjemaet. Noen spørsmål burde vært annerledes utformet, andre spørsmål kunne vært utelatt og man kunne tatt med nye spørsmål. Mange av svakhetene kunne ha blitt luket ut ved å utføre en forundersøkelse på ett begrenset antall av populasjonen. En slik pilotundersøkelse ville gjort det klart om spørreskjemaet fungerte tilfredsstillende. Den ville vist hvordan forsøkspersonene fylte ut skjemaet, og også om noen spørsmål ble hoppet over eller misforstått. En pilotundersøkelse kunne altså gitt undersøkelsen en høyere grad av validitet. Ettersom vi ikke kom inn i prosjektet før etter at skjemaene var samlet inn hadde vi ingen mulighet for å gjennomføre en slik pilotundersøkelse.

Skjemaets størrelse

Et langt spørreskjema kan ha bidratt til at enkelte gikk lei. Spørsmålene som først ble stilt om KSO, ble siden gjentatt om MSO. Ved å stille spørsmål om KSO og MSO hver for seg, kunne man sammenligne elevenes vurderinger av de to ulike undervisningsdagene. Dette er hensiktsmessig dersom man i undersøkelsen ville undersøke om den ene undervisningen var bedre enn den andre. Derimot ønsket man i undersøkelsen primært å finne ut om undervisningen samlet sett fungerte – ikke hvilken av undervisningene som var best. Det var også uhenksiktsmessig at de sentrale spørsmålene som dreide seg om KSO og MSOs samarbeidsprosjekt kom helt på slutten av skjemaet.

Follow up-spørsmål

En metode som burde ha blitt benyttet er bruken av såkalte "follow up-spørsmål". Når man for eksempel stiller spørsmålet: "Var seksualundervisningen god?", kunne man fulgt opp med et åpent spørsmål: "Hvorfor/hvorfor ikke?". Det kunne gitt mer utførlige svar på hvordan man kan gjøre undervisningen bedre.

Spørsmål om økning av kunnskapsnivå

I en del av spørreskjemaet ville man undersøke om elevene selv syntes at undervisningen hadde økt deres kunnskapsnivå. Elevene skulle i den første gruppen av spørsmål vurdere sin kunnskap i ti ulike emner før undervisningen. I neste gruppe spørsmål skulle de angi sin kunnskap for de samme ti temaene etter undervisningen. Disse spørsmålene ble helt tydelig misoppfattet ettersom mange svarte at de kunne mindre i etterkant av undervisningen enn før. Dette førte til at det ser ut som om mange av elevene "mistet" kunnskap i løpet av undervisningen. På grunn av dette valgte vi å ikke ta med resultatene fra disse spørsmålene i oppgaven.

Kunnskapsspørsmål

Man ønsket også å teste elevenes kunnskaper om seksuelt overførbare sykdommer og prevensjon på en objektiv måte. De ble derfor stilt ni ulike kunnskapsspørsmål. Her var ønsket å få et mål på elevenes kunnskap etter undervisningen. Problemet med disse spørsmålene var at man ikke testet dem på en kontrollgruppe. Eventuelt kunne man ha testet dem på elevene i forkant av undervisningen. Vi utelatt derfor også disse resultatene.

Spørsmål om samarbeid mellom MSO og KSO

Et av spørsmålene som omhandlet samarbeidet mellom KSO og MSO ble også utelatt fra resultatkapittelet: "Det var unødvendig å ha både KSO og MSO". Sammenligner man svarene på dette spørsmålet med svarene på de andre spørsmålene om samarbeidet, virker det som om elevene her har misforstått spørsmålsstillingen. De fleste har først sagt seg enig i at det var *nyttig* å ha undervisning begge steder og at undervisningene utfylte hverandre, for deretter å si seg enige i at det var *unødvendig* å ha undervisning begge steder. Det er altså ikke et logisk samsvar mellom svarfordelingen på disse to spørsmålene. Problemet skyldes sannsynligvis at disse to påstandene har en svært lik spørsmålsformulering mens de uttrykker to motstridende utsagn.

Diskusjon av materialet

For å skille mellom etnisk norske og fremmedkulturell ungdom ble elevene spurt om hvilken religion de er oppdratt i. Et problem ved å stille dette spørsmålet var at mange elever svarte at de ikke var oppdratt i noen religion. Vi kan dermed ikke vite om disse elevene er såkalte fremmedkulturelle eller etnisk norske. Derfor vil kanskje noen av dem som vi har plassert i gruppen trolig fremmedkulturelle faktisk være etnisk norske. Spesielt vanskelig var dette der respondentene svarte jødedommen og katolikk. Vi valgte allikevel å plassere disse religionene i gruppen fremmedkulturelle fordi etnisk norske jøder og katolikker stort sett ikke bor i de bydelene som sogner til skolene i undersøkelsen. Vi vet heller ikke om alle protestantene var etnisk norske.

Dette spørsmålet førte også til at vi fikk en stor gruppe som svarte at de ikke var oppdratt i en spesiell religion. Det var umulig å avgjøre om disse respondentene hadde fremmedkulturell bakgrunn eller ikke.

Alle disse problemene kunne man ha omgått ved å spørre om hvilket land elevenes foreldre er født i.

Internt og eksternt frafall

Eksternt bortfall innebærer at respondenten ikke har besvart skjemaet overhodet. Kun fem av skolene besvarte skjemaet, dette til tross for gjentatte purringer.

For de skolene som svarte varierte svarprosenten:

Skole	Antall elever undervist	Antall elever som har svart på skjemaet	Andel elever som har svart på skjemaet
Årvoll	83	57	69 %
Jordal	58	33	57 %
Linderud	54	36	67 %
Haugenstua	95	80	84 %
Holmlia	181	130	72 %
Total	471	336	71 %

Spørsmålet er om frafallet på tre skoler har påvirket resultatene. Det kan tenkes at de skolene som ikke besvarte skjemaene var mindre fornøyd med undervisningsopplegget enn de andre skolene.

Vi har ikke undersøkt årsakene til frafallet av enkeltelever på de skolene som sendte inn spørreskjemaet. Var elevene fraværende den dagen spørreskjemaene ble utlevert eller da undervisningen fant sted? Var det noen elever som gikk ut av klasserommet før de fikk utlevert skjemaet? Var det noen som ikke ville besvare skjemaet, og i så fall hvorfor?

Skolene som besvarte og sendte inn skjemaene har omtrent den samme svarfordelingen på de ulike spørsmålene. Dette, samt at vi har et ganske stort materiale (N=348) og en svarprosent på over 70 % ved de skolene som svarte på skjemaet, taler for at resultatene har høy reliabilitet.

Et vanlig forekommende problem ved alle spørreskjemaer er et visst internt bortfall på enkeltspørsmål. Bortfallet kan bero på at intervjupersonen helt enkelt ikke vil svare på det aktuelle spørsmålet. Det kan også skyldes uoppmerksomhet. I denne undersøkelsen var det noen respondenter som ikke fullførte skjemaet, flere av disse hadde svart nøyaktig i begynnelsen. Dette kan enten komme av at de gikk lei eller fordi de fikk for dårlig tid. Det kan videre virke

som om noen klasser har fått knapt med tid til utfylling, da nesten samtlige elever i disse klassene ikke har fylt ut siste del av skjemaet. I klasser med mange fremmedkulturelle elever kan man også tenke seg at en del elever hadde dårligere evne til å lese og til å uttrykke seg skriftlig. Noen av spørsmålene ble kanskje formulert for komplisert slik at de ble uforståelige for respondenten. Det høyeste interne bortfallet på et enkeltspørsmål i undersøkelsen var 16 %.

Diskusjon av resultater

(1) Hva var elevenes vurdering av undervisningsopplegget?

Undervisningen var god

Alt i alt var elevene overveiende positive til seksualundervisningen. De fleste mente at den var god. Andelen elever som var *uenig eller veldig uenig* i dette utsagnet var kun 7 % for KSOs undervisning og 6 % for MSOs undervisning.

Undervisningen var morsom

Over halvparten svarte *enig/veldig enig* på om undervisningen var morsom. Dette viser at disse elevene likte undervisningen. Det er nok urealistisk å forvente at alle skal synes at et undervisningsopplegg er morsomt. Dels var elevenes kunnskap og erfaring omkring undervisningstemaene svært forskjellig, og dels var dette tabuemner i ulik grad for de enkelte. Å tilstrebe at så mange som mulig synes undervisningen er morsom, uten at dette går på bekostning av seriøsitet og faglig innhold, er allikevel en målsetning.

Deltakelse i undervisningen og muligheten til å stille spørsmål.

De aller fleste svarte at de selv og de andre elevene deltok aktivt i diskusjonene. Andelen av de som deltok aktivt var større for MSOs undervisning enn for undervisningen hos KSO. Her er det sannsynligvis undervisningsformen som er årsaken til forskjellen mellom undervisningsstedene. KSO benytter i større grad forelesningsmetoder, mens MSO fokuserer på aktiv deltakelse og diskusjoner ved hjelp av bl.a. gruppearbeid og rollespill. Dette er metoder som i høyere grad innbyr til å deltakelse i diskusjonene.

Appelgate (13) fant i en systematisk gjennomgang av litteratur om seksualopplysning og atferdsmodulering at de mest effektive intervensjonene var de som involverte ungdommene fysisk og psykisk ved hjelp av rollespill og praktisk trening.

En annen systematisk oversikt over samme tema (10) fant også at de mest effektive programmene er de som involverer deltakerne aktivt.

Elevene var nesten udelt positive til at det er mulighet for å stille spørsmål. Det er meget viktig at alle elevene føler de kan stille spørsmål, fordi dette er en hjørnestein i aktiverende undervisning. Da kunnskapsnivået til den enkelte elev i forkant av undervisningen er svært ulikt vil den viktigste metoden til å korrigere dette i undervisningssituasjonen være at elevene selv stiller spørsmål. Samtidig som de fleste svarte at det var mulighet for å stille spørsmål, var det dog langt færre som faktisk stilte alle spørsmålene de hadde lyst til.

Aktive deltakere er altså viktig, og prosjektet lyktes bra i å aktivisere deltakerne. Undervisningen ga dessuten deltakerne gode muligheter til å stille spørsmål. En utfordring til framtidig undervisning bør være å finne metoder som gjør at flere stiller de spørsmålene de sitter inne med.

Nytte av undervisningen.

De fleste elevene mente at undervisningen var nyttig. Samtidig var det langt flere elever som trodde at de vil ha nytte av undervisningen i fremtiden.

Undervisningen ble gjennomført før gjennomsnittlig debutalder. Alderen på ungdommene i vår undersøkelse var ca 15 år. Samleiedebut for nordmenn lå i 2002 på 17,5 år for gutter og 17,1 år for jenter (17). Spredningen i debutalder var allikevel stor. Allerede før 14 år hadde mellom 3 % og 5 % debutert seksuelt, og mellom 9 % og 17 % hadde ennå ikke debutert ved fylte 20 år.

Elevenes alder, samt at flere trodde de ville ha større nytte av undervisningen i fremtiden, kan tyde på at undervisningen kommer inn før ungdommene har debutert seksuelt. Å undervise i samliv og seksualitet før ungdommene har debutert seksuelt er gunstig i forhold til atferd.

Kirby et al (18) undersøkte effekten av seksualundervisning for ungdom i skolen i California.

Blant ungdommene som *ikke* hadde debutert seksuelt var sannsynligheten for ubeskyttet samleie signifikant redusert, enten ved å utsette seksuell debut eller ved å øke bruken av prevensjon. Hos allerede seksuelt erfarne studenter hadde intervensjonen ingen effekt på hyppigheten av samleie eller bruk av prevensjon.

Træen (19) fant også at ved å gi ungdomsskoler og elever et pensum i seksualopplysning ville flere bruke prevensjon ved seksuell debut forutsatt at elevene ikke har debutert seksuelt forut for intervensjonen.

En lignende studie viste at en høyere andel av elevene i intervensjonsgruppa enn i kontrollgruppa rapporterte kondombruk ved første samleie (20). Resultatene viste også at kondombruk ved første samleie predikerte kondombruk ved senere samleie.

Lærte noe nytt

70 % følte at de lærte noe nytt – et meget positivt resultat. Samtidig svarte over 10 % at de ikke hadde lært noe nytt. Hva var årsaken til at disse 10 % ikke lærte noe nytt? Mulige årsaker kan være at elevene kunne stoffet fra før, at de ikke fulgte med i undervisningen eller ikke tok til seg stoffet som det ble undervist i. Dette kan komme av at disse elevene ikke hadde interesse av temaene som ble tatt opp, eller at de ikke likte undervisningsformen. Man kan tenke seg at ulik modenhetsgrad hos elevene fører til at de i ulik grad finner temaet seksualitet interessant. Selv om undervisningen ikke førte til økt kunnskap for alle elevene, kan man ikke konkludere med at undervisningen var feilslått. Like viktig som økt kunnskap er det holdningsskapende arbeidet: å skape evne til refleksjon, vise at det finnes flere synsvinkler på en og samme problematikk samt atferdsmodulering.

Tilpass i undervisningen

De fleste følte seg tilpass under undervisningen, det var kun 1 av 10 som ikke gjorde dette.

Undervisningen var altså godt tilrettelagt målgruppen for at de fleste skulle føle seg trygge og komfortable. Allikevel ville det vært interessant å vite hva som skyldes at 10 % av deltakerne ikke føler seg tilpass. Noen elever var kanskje ikke modne nok til å ta i mot all informasjon, andre kunne kanskje føle at undervisningen kom for sent eller at emnene i undervisningen føltes ubehagelige og tabubelagte.

Trolig må man kunne si seg fornøyd selv om ikke alle følte seg tilpass i undervisningssituasjonen. For å nå flest mulig elever med undervisningens intensjoner og samtidig utfordre deltakernes holdninger og fordommer, må man godta at undervisningen tidvis føles ubehagelig for enkelte.

En utfordring med seksualundervisningen i skolen er altså tidspunktet for når man skal introdusere ulike emner for elevene. Seksualundervisning bør komme før ungdommene har hatt sitt første samleie. Samtidig vil seksuell debut for mange ligge så mange år fram i tid at disse elevene kanskje føler at stoffet blir fremmed, ubehagelig og lite relevant for dem.

Hva synes elevene om underviserne?

Elevene mente at kunnskapsnivået til underviserne var bra. De eller fleste mente også at det var fint at det var andre enn lærerne som hadde seksualundervisningen

Høy kvalitet på opplæring av undervisere er viktig for en høy kvalitet på seksualopplysning som helsefremmende arbeid (15). Å undervise i sosiale evner relevant for seksuell atferd, i klasseromssettinger, krever også god programdesign. Læreres seksuelle erfaringer eller moralske syn på tenåringsseksualitet kan gjøre det vanskelig for dem å undervise i sosiale ferdigheter relevant for tryggere seksualatferd. Lærerens egne holdninger kan føre til at de vanskeligere tar de til seg pensum og føler seg mindre trygge på sine egne evner til å levere pensum. Tvinges disse lærerne til å ha seksualundervisning, kan bruken av pensum bli mindre effektivt. De som skal undervise i "tryggere sex-programmer" kan derfor trenge spesiell opplæring (10).

Tradisjonelt sett har leger og annet helsepersonell en høy autoritet og troverdighet. Det er viktig at elevene kan stole på underviserne, spesielt når man i undervisningen skal motbevise misoppfatninger som deltakerne har fått fra andre kilder. Erfaringsmessig viser det seg at elevene sitter inne med feilinformasjon på flere felt, og en av oppgavene for seksualunderviserne er å sortere og redigere den kunnskapen de har fra før. Da må elevene stole mer på underviserne enn på kilden der de fikk den uriktige informasjonen.

At såpass mange er enige i at det var fint med andre enn lærerne som undervisere, er spesielt viktig da skolene ofte får merarbeid ved slike temadager.

Bruk av ord elevene ikke forstod

Nesten 1 av 5 sa at underviserne brukte ord som de ikke forstod. Underviserne må påse at elevene skjønner det som blir sagt og ha fokus på dette i løpet av undervisningen. I videreføring av programmet vil det være nyttig å finne ut hvilke ord elevene ikke forstår slik at man kan tilpasse undervisningen dette.

Emner

De fleste mente at det ble undervist i emner som de ville vite noe om, kun 1 av 10 mente ikke dette. Flere svarte at de hadde endret oppfatning om emner som har med sex å gjøre enn de som ikke hadde endret oppfatning. Tallene viser at en fjerdedel av elevene mente at undervisningen ikke endret holdninger eller oppfatninger hos dem selv. Årsakene til dette er til dels at det er vanskelig å endre holdninger. Det er derfor oppløftende at 1 av 3 faktisk oppgir at de i etterkant av undervisningen har endret oppfatning.

Over 80 % var enig i at undervisningen i følgende emner var spennende: gutte- og jentekroppen, pubertet, prevensjon, seksuelt overførbare sykdommer, forelskelse, liggekriterier, grensesetting.

Resultatene viser at undervisningen i de ulike emnene treffer bra. Forbedringer av undervisningsopplegget bør, som tidligere nevnt, derfor fokusere på å aktivere elevene, gjøre det

lettere å stille spørsmål og ikke bruke fremmedord, fremfor å endre sammensetningen i undervisningens temaer.

Homoseksualitet

Når det gjelder undervisningen i emnet homoseksualitet syntes de fleste at undervisningen hadde vært bra og spennende. Her var det samtidig også en svært stor gruppe som syntes at denne var kjedelig og lite spennende.

Grunnen til at mange elever ikke liker undervisningen om homofili er sannsynligvis at dette er et emne som generelt i samfunnet er svært tabubelagt (21). Her bør underviserne endre tilnærmingen til temaet.

Forelskelse, liggekriterier, grensesetting

Undervisningen i ”myke temaer” som forelskelse, liggekriterier, grensesetting ble godt mottatt av elevene. Det var bare i MSOs undervisning at disse temaene ble tatt opp. At det undervises i slike temaer er viktig fordi tenåringer har mindre sannsynlighet for å ha ubeskyttet samleie hvis de har tilegnet seg sosiale evner for å håndtere romantiske og seksuelle forhold (15). Det å undervise i kunnskap alene er ikke tilstrekkelig for å indusere atferdsendring. Tryggere seksuell atferd krever spesifikke ferdigheter i forhold til atferd. Metoder som har vist seg effektive for utvikling av sosiale ferdigheter for å forebygge risikoatferd er diskusjonsgrupper, planleggingsøvelser, scenario øvelse, videomodellering og rollespill. Vellykkede seksualopplysningsprogram bruker en variasjon av undervisningsmetoder og gir mulighet til å øve opp evner som kommunikasjon, forhandling og avvisning (14). Det er spesielt i undervisningen av de ”myke temaene” at MSO gjør nettopp dette.

(2) Skiller fremmedkulturelle elever seg ut på noen måter? Kan undervisningen bedre tilpasses denne gruppen?

Undervisningen var god og morsom

Flere fremmedkulturelle enn etnisk norske mente at seksualundervisningen ikke var god. Undervisningen bør tilpasses denne gruppen bedre.

På den andre siden var det flere i gruppen fremmedkulturelle som syntes at undervisningen var morsom enn i gruppen etnisk norske. Når de fremmedkulturelle syntes at undervisningen var morsom, i høyere grad enn etnisk norske, viser dette at man allikevel har truffet målgruppen fremmedkulturelle godt.

Deltakelse i undervisningen og muligheten for å stille spørsmål

Det var flere av de fremmedkulturelle som var *uenig/veldig uenig* i at det var mulig å stille spørsmål, enn blant de etnisk norske. Det var også nesten tre ganger så mange fremmedkulturelle enn etnisk norske som ikke stilte de spørsmålene de hadde lyst til.

Videre viser undersøkelsen at de fremmedkulturelle deltok mindre i diskusjonen enn de etnisk norske. Det var over dobbelt så mange fremmedkulturelle som svarte at de ikke deltok i diskusjonene, sammenlignet med etnisk norske.

Fremmedkulturelle mente altså at det var mindre rom for å stille spørsmål, og stilte sjeldnere spørsmål enn de etnisk norske. Videre deltok de sjeldnere i diskusjoner. En mulig årsak til dette er at elever med et annet morsmål enn norsk har dårligere evne til å formulere seg skriftlig og muntlig på norsk. I tillegg har de muligens mindre trening og erfaring i å snakke om temaene som ble tatt opp. Både Rørlien (21) og Lööf (22) peker på ulike årsaker til at innvandrere i mindre grad prater med sine foreldre om seksualitet enn etnisk norsk ungdom. Dette kan føre til at de vegrer seg for å stille spørsmål i større grad enn etniske norske. I mange kulturer er dessuten emner som kropp og seksualitet tabuemner. Dette kan være en viktig årsak til at fremmedkulturelle elever følte seg utilpass når disse emnene ble tatt opp, og kan også være en årsak til at enkelte i denne gruppen ikke syntes at undervisningen var god.

Nytte av undervisningen, lærte noe nytt

Når begge gruppene oppgav lik grad av nytte, samt at de i like stor grad hadde lært noe nytt, kan dette tyde på at man både ivaretok fremmedkulturelles særlige behov samtidig som man ivaretok de generelle behovene, som er like for alle ungdommer, uansett kulturell tilhørighet.

Tilpass i undervisningen

Det var færre fremmedkulturelle enn etnisk norske følte seg tilpass i undervisningen. En forutsetning for aktiv deltakelse er at elevene kan føle seg trygge og komfortable i undervisningssituasjonen. Det er kanskje vanskelig, men allikevel viktig, at man tar opp tabuemner på en slik måte at alle kan føle seg mer tilpass, også de fremmedkulturelle.

Bruk av ord elevene ikke forstod

Det var hele 25 % i gruppen fremmedkulturelle som mente at underviserne brukte ord de ikke forsto, mot 15 % for gruppen etnisk norske. Det at mange ikke forstod alt som underviserne sa kan være en viktig årsak til at denne gruppen i mindre grad mente at undervisningen var god.

Underviserne var stort sett etniske nordmenn. Man kan tenke seg at språkproblemene ville blitt mindre dersom underviserne hadde hatt samme kulturbakgrunn som elevene. Dette kan bidra til større bevissthet rundt hvilke ord og uttrykk fremmedkulturelle har vanskelig for å forstå.

Emner

Fremmedkulturelle var mindre enige enn etnisk norske i at det ble undervist i emner de ville vite noe om. Samtidig var det flere i gruppen etnisk norske som mente at de hadde endret mening om emner som har med sex å gjøre, enn i gruppen fremmedkulturelle. Noen kom med forslag til emner som burde vektlegges mer, mens noen få ga forslag til emner som ikke ble tatt opp i undervisningen. Vi fant ingenting som tydet på at enkelte tema var viktigere for de fremmedkulturelle enn for de etnisk norske.

Homoseksualitet

Mange av de fremmedkulturelle syntes at undervisningen i emnet homoseksualitet var kjedelig og lite spennende. Tallet var også høyt for de etnisk norske, men for fremmedkulturelle var tallene langt mer negative. Forklaringen på disse tallene kan være at det finnes utbredte fordommer i forhold til homofili, og at dette emnet er svært tabubelagt.

Den vanskelige situasjonen for homofile med innvandrerbakgrunn har blitt omtalt i media i den senere tid. Det foregår en stor grad av offentlig diskriminering av homofile i de land hvor mange av de fremmedkulturelle har sin bakgrunn. I tillegg er det stor taushet omkring emnet. Homofili blir sett på som umoralsk og som et vestlig fenomen. Det er et tema som man ikke behøver å snakke om – fordi det ikke eksisterer, og samtidig er det et tabubelagt tema som man ikke har lov å snakke om. Det å praktisere homofili kommer inn under straffeloven i 26 muslimske land, 6 av disse landene har dødsstraff (21).

Skogseth peker på de spesielle problemene for disse individene og kaller det ”minoritet i annen potens” (23). Mange åpne homofile har fra tid til annen opplevd en eller annen form for diskriminering, uavhengig av kulturell bakgrunn. De homofile fremmedkulturelle møter i tillegg etnisk diskriminering – både i storsamfunnet generelt, men også innenfor homomiljøene. Skivik et al trekker fram at det å være åpen om sin homofile legning for innvandrerungdom kan føre til utstøting fra familien, tap av venner og å bli utsatt for krenkelser som total ignorering eller vold i egen familie (24). Videre peker Pedersen på at multietniske miljøer kan være homofobe på en aggressiv måte (7).

Her har seksualunderviserne en stor og viktig oppgave. Homofili må tas opp i undervisningen, holdninger må endres og ungdommene bør forstå at dette er noe som skal respekteres og aksepteres. I tillegg er det viktig at homofil ungdom føler at de får aksept for sin seksuelle identitet.

(3) Bør MSO og KSO fortsette samarbeidet i fremtiden?

Totalt sett viser resultatene at elevene vil ha undervisning fra begge instanser og at de selv synes de har nytte av dette. Undersøkelser viser at det å ha undervisning flere ganger er mer hensiktsmessig enn enkeltintervensjoner. Det er størst sannsynlighet for at langvarige, teoribaserte intervensjoner vil ha ønsket effekt på holdninger til kondombruk (12). Varighet og intensitet kan også ha noe å si for effektivitet (16). Disse undersøkelsene samt at elevene selv synes det er bra med undervisning fra begge organisasjonene, viser at samarbeidet var vellykket og at det bør fortsette i framtiden.

Konklusjon

Et av målene med undersøkelsen var å finne ut hvordan elevene vurderte seksualundervisningen. Gjennomgående var elevene positive. De fleste mente at undervisningen var god. Flertallet mente den var morsom, de følte seg tilpass i undervisningen, og majoriteten oppga at de lærte noe nytt.

De fleste mente at undervisningen var nyttig og enda flere mente de ville ha nytte av undervisningen i fremtiden. At undervisningen foregår på ungdomsskolen medfører at den kommer inn før gjennomsnittlig seksuell debutalder. Det bør den fortsette å gjøre, ettersom det er vist at effekten av undervisningen er bedre dersom den blir gjennomført før ungdommene har debutert seksuelt. Det kan også tenkes at undervisningen bør gjennomføres enda tidligere, i 8. eller 9. klasse.

Undervisernes språkbruk bør revideres og forbedres. Alt for mange elever oppgir at underviserne brukte ord de ikke forstod. Spesielt gjelder dette fremmedkulturelle, men også en stor andel norske elever hadde problemer med å forstå alt som ble sagt.

Aktiviserende undervisning er mer effektiv enn ikke aktiviserende undervisning. Undersøkelsen viser gode resultater både i forhold til deltakelse i diskusjonene og mulighet for å stille spørsmål. At det var færre som faktisk stilte de spørsmålene de ville, er dog et poeng, og undervisningen bør tilpasses enda bedre slik at flere stiller de spørsmålene de ønsker.

Det virket som elevene generelt var fornøyd med de temaene det ble undervist i. Homofili var det temaet som elevene var minst positive til. At det er negative holdninger til dette emnet, særlig i gruppen fremmedkulturelle, viser at det er spesielt viktig å undervise i dette. Muligens bør dette undervises på en annen måte.

Våre resultater viser at også de fremmedkulturelle generelt var positive til undervisningen, men at de stort sett er noe mindre fornøyde enn norske elever. Et mål vil derfor være å tilpasse undervisningen bedre til denne gruppen. MSO og KSO bør jobbe for å finne ut hva slags seksualundervisning fremmedkulturelle elever vil ha.

Vi har funnet to forhold hvor de fremmedkulturelle særlig skiller seg ut. For det første var det færre som stilte de spørsmålene de ønsket, og de deltok mindre i diskusjonen. For det andre hadde de større problemer med å forstå det underviserne sa. En viktig utfordring for underviserne er derfor å finne metoder som gjør at flere fremmedkulturelle stiller spørsmål, deltar aktivt i undervisningen og forstår det som blir sagt.

I forhold til om MSO og KSO bør fortsette samarbeidet viser undersøkelsen at elevene støtter dette. Elevene synes helt klart at det å få undervisning av begge organisasjonene var nyttig, og at de utfylte hverandre.

Ved vår gjennomgang av litteratur har vi funnet at undervisning med fokus på sosiale settinger, og trening i ferdigheter på dette området, er det som kan påvirke elevene til å ha sikrere seksualatferd. Skal undervisningen endres, bør denne type undervisning vektlegges i større grad.

Det er viktig at de som skal gi seksualundervisning har god opplæring og at de er positivt innstilt til pensumet. Både KSOs og MSOs undervisere er godt opplært og spesielt interesserte i temaene

som blir undervist. Elevene var fornøyde med underviserne, deres kunnskapsnivå og at det var andre enn lærerne som hadde undervisningen.

Vi har også funnet at det å ha langvarig seksualundervisning er gunstig.

På bakgrunn av det vi har kartlagt konkluderer vi med at samarbeidet var vellykket og anbefaler at det fortsetter i fremtiden.

Litteraturliste

1. The UNICEF Innocenti Research Centre: A League Table of Teenage Births in Rich Nations. Rapport for Unicef, Florence, Italy, 3/2001.
2. GfK Sverige: Attitydsundersökning – kondomer. Undersøkelse utført på oppdrag av RFSU Norge AS, 2005.
3. Strand RHT, Skjeldestad FE, Øvreneess T et al: Chlamydia trachomatis - prøvetakingsmønster og prevalens blant unge kvinner Tidsskr Nor Lægeforen 2004; 124: 1636 - 7.
4. Kløvstad H, Nilsen Ø, Blystad H, Aavitsland P: Genital Chlamydiainfeksjon i Norge 2004. MSIS-rapport 2005, <http://www.fhi.no/artikler/?id=51590>
5. Lappegård T: Sex, men ikke barn. Samfunnsspeilet nr. 6, 2000. Statistisk sentralbyrå, <http://www.ssb.no/samfunnsspeilet/utg/200006/1.shtml>
6. Eskild A, Helgadóttir LB, Jerve F, Quigstad E, Stray-Pedersen S, Løset Å: Provosert abort blant kvinner med fremmedkulturell bakgrunn i Oslo. Tidsskrift for Norsk Lægeforening 2002, 122: 1355-1357.
7. Pedersen W: Nye seksualiteter. ISBN 13: 978-82-15-00452-5. Universitetsforlaget, Oslo, 2005
8. Heimdal E, Holmboe E: Veileder i seksualundervisning av minoritetsetniske med ikke-vestlig bakgrunn. Prosjektoppgave i profesjonsstudiet i Medisin, Universitetet i Oslo, 2002.
9. Kirby D: Do Abstinence-Only Programs Delay the Initiation of Sex Among Young People and Reduce Teen Pregnancy? Rapport for The National Campaign to Prevent Teen Pregnancy, USA, 2002.
10. DiCenso A, Guyatt G H, Willan A: A Systematic review of the effectiveness of adolescent pregnancy primary prevention programs. Effective Public Health Practice Project, rapport for the Public Health Branch, Ontario Ministry of Health 1999.
11. Haugli T: Medisinsk forskning som gjelder barn – rettslige spørsmål. Forskningsetiske komiteer, <http://www.etikkom.no/REK/utvidetVeil/index.txt/barn>
12. Kim N, Stanton B, Li X, Dickersin K, Galbraith J: Effectiveness of the 40 adolescent AIDS-risk reduction interventions: a quantitative review. Journal of Adolescent Health, 1997, 20, 204-215.
13. Appelgate M: AIDS education for adolescents: a review of the literature. Journal of HIV/AIDS Prevention and Education in Adolescents and Children, 1998, 2, 5-29.
14. Brindis C: Advancing the Adolescent Reproductive Health Policy Agenda: Issues for the Coming Decade. Journal of Adolescent Health 31, 296-309, 2002.
15. Schaalma H P, Abraham C, Gillmore M R, Kok G: Sex Education as Health Promotion: What Does It Take. Archives of Sexual Behavior, Vol. 33, No. 3, June 2004, pp. 259-269

16. Robin L, Dittus P, Whitaker D, Crosby R, Ethier K, Mezoﬀ J, Ches, Miller K, Papps-Deluca K: Behavioral Interventions to Reduce Incidence of HIV, STD, and Pregnancy Among Adolescents: A Decade in Review. *Journal of Adolescent Health* 34, 3-26, 2004.
17. Træen B, Stigum H, Magnus P: Rapport fra seksualvaneundersøkelsene i 1987, 1992, 1997 og 2002. Rapport for Nasjonalt folkehelseinstitutt, Divisjon for epidemiologi, 2002.
18. Kirby D, Barth R P, Leland N, Fetro JV: Reducing the risk: Impact of a new curriculum on sexual risk-taking. *Family Planning Perspectives*, 1991, 23, 253-263.
19. Træen B: Effect of an Intervention to Prevent Unwanted Pregnancy in Adolescents. A randomised, Prospective Study from Nordland County, Norway, 1999-2001. *Journal of Community & Applied Social Psychology*, 13, 207-223, 2003.
20. Hansson K N, Berge K: Seksualundervisning av unge – virker det? Hovedoppgave i Psykologi, Universitetet i Tromsø, 2004.
21. Rørlien R: Innvandrere og homofili. Hovedoppgave i Sosiologi, Universitetet i Oslo, 2003.
22. Lööf C: Det handlar om personer – inte om kulturer! ISBN 91-7257-041-5, Folkhälsoinstitutet 1999:21.
23. Skogseth G: Minoritet i annen potens, Homo i innvandremiljøer – innvandrere i homomiljøer, side 393-409 i *Norsk homoforskning*. ISBN 82-15-00091-6, Universitetsforlaget, Oslo, 2001.
24. Skivik H M, Eide M A og Dammen Nikolaisen K: Homofil ungdom med innvandrerbakgrunn. En forstudie til dokumentarfilm. e-dit, Oslo 2003.

Appendix I

Statistikk

Resultater presentert i tabeller
(samt elevenes kommentarer)

Innholdsfortegnelse

Materiale presentert i tabeller:

Materialets størrelse	1
Personopplysninger	2

Spørsmålene presentert i tabeller:

Seksualundervisningen var god	4
De fleste i klassen deltok aktivt i undervisningen	6
Det var mulighet for å stille spørsmål	8
Jeg stilte alle spørsmålene jeg hadde lyst til	10
Undervisningen var morsom	12
Jeg følte meg veltilpass under undervisningen	14
Underviserne visste mye om det de underviste i	16
Jeg deltok i diskusjonene	18
Jeg lærte noe nytt	20
Det ble undervist i emner jeg gjerne ville vite noe om	22
Undervisningen har endret min oppfatning om emner som har med sex å gjøre	24
Jeg synes det er fint at det er andre enn lærerne som har seksualundervisningen	26
Jeg har nytte av undervisningen nå	28
Jeg kommer til å ha nytte av undervisningen i fremtiden	30
Underviserne brukte ord jeg ikke forsto	32
Gjennomgang av gutte- og jentekroppen	34
Pubertet	36
Prevensjon	38
Seksuelt overførbare sykdommer	40
Homoseksualitet	42
Forelskelse	44
Liggekriterier	45
Grensesetting	46
Det var nyttig å være på KSO	47
Det var nyttig å ha besøk av MSO	48
Det var nyttig å være på KSO først og så ha besøk av MSO	49
Det var unødvendig å ha både KSO og MSO	50
Undervisningene på KSO og av MSO utfylte hverandre	51

<u>Åpne svar/kommentarer</u>	52
-------------------------------------	-----------

Tabell 1

Elevenes fordeling på de ulike skolene

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Årvoll	57	16,4	17,0	17,0
	Jordal	33	9,5	9,8	26,8
	Linderud	36	10,3	10,7	37,5
	Haugenstua	80	23,0	23,8	61,3
	Holmlia	130	37,4	38,7	100,0
	Total	336	96,6	100,0	
Missing	System	12	3,4		
Total		348	100,0		

Tabell 2

Elevene ved de forskjellige skolene, fordelt på de ulike religionene

		Skolens nummer					Total
		Årvoll	Jordal	Linderud	Haugenstua	Holmlia	
Religion	islam	9,2%	12,2%	14,3%	21,4%	42,9%	100,0%
	protestant	18,3%	6,1%	6,1%	25,6%	43,9%	100,0%
	ingen	22,5%	12,5%	10,0%	17,5%	37,5%	100,0%
	katolikk	15,6%	6,3%	15,6%	25,0%	37,5%	100,0%
	andre	28,1%	3,1%	12,5%	31,3%	25,0%	100,0%
Total		17,3%	9,3%	11,1%	22,8%	39,5%	100,0%

Tabell 3
Elevenes kjønnsfordeling

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	jente	161	46,3	48,8	48,8
	gutt	169	48,6	51,2	100,0
	Total	330	94,8	100,0	
Missing	System	18	5,2		
Total		348	100,0		

Tabell 4
Antall elever, fordelt på kjønn og de ulike religionene

		Kjønn		Total
		jente	gutt	
Religion	islam	43,3%	56,7%	100,0%
	protestant	53,7%	46,3%	100,0%
	ingen	51,9%	48,1%	100,0%
	katolikk	46,9%	53,1%	100,0%
	andre	50,0%	50,0%	100,0%
Total		49,1%	50,9%	100,0%

Tabell 5
Elevenes alder

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	14	5	1,4	1,5	1,5
	15	298	85,6	90,6	92,1
	16	25	7,2	7,6	99,7
	18	1	,3	,3	100,0
	Total	329	94,5	100,0	
Missing	System	19	5,5		
Tota		348	100,0		

Tabell 6

Svarfordelling i prosent på spørsmålet: "Hvilken religion – hvis en – er du oppdratt i?"

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	ingen	80	23,0	24,7	24,7
	protestant	82	23,6	25,3	50,0
	katolikk	32	9,2	9,9	59,9
	jøde	1	,3	,3	60,2
	islam	98	28,2	30,2	90,4
	sikhismen	1	,3	,3	90,7
	hinduisme	5	1,4	1,5	92,3
	vet ikke	7	2,0	2,2	94,4
	annet	3	,9	,9	95,4
	buddhisme	8	2,3	2,5	97,8
	kristen-ortodoks	5	1,4	1,5	99,4
	humanetikk	2	,6	,6	100,0
	Total	324	93,1	100,0	
Missing	System	24	6,9		
Total		348	100,0		

Tabell 7

Svarfordeling i prosent på spørsmålet: "Er du enig i de følgende utsagn om KSOs undervisning?"

Utsagn: "Seksualundervisningen var god."

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	veldig enig	70	20,1	21,9	21,9
	enig	161	46,3	50,5	72,4
	hverken/eller	53	15,2	16,6	89,0
	uenig	15	4,3	4,7	93,7
	veldig uenig	8	2,3	2,5	96,2
	vet ikke	12	3,4	3,8	100,0
	Total	319	91,7	100,0	
Missing	System	29	8,3		
Total		348	100,0		

Tabell 8

Svarfordeling i prosent på spørsmålet: "Er du enig i de følgende utsagn om KSOs undervisning?"

Utsagn: "Seksualundervisningen var god."

Tabellen viser svarene fordelt på de ulike religionene.

a

		veldig enig/enig	nøytral	uenig/veldig uenig	vet ikke	Total
Religion	islam	64,9%	18,1%	10,6%	6,4%	100,0%
	protestant	86,3%	12,5%		1,3%	100,0%
	ingen	65,4%	20,5%	10,3%	3,8%	100,0%
	katolikk	80,6%	16,1%		3,2%	100,0%
	andre	71,0%	16,1%	12,9%		100,0%
Total		72,6%	16,9%	7,0%	3,5%	100,0%

b

						Total
		veldig enig/enig	nøytral	uenig/veldig uenig	vet ikke	
Religion	trolig fremmedkulturelle	69,2%	17,3%	9,0%	4,5%	100,0%
	protestant	86,3%	12,5%		1,3%	100,0%
	ingen	65,4%	20,5%	10,3%	3,8%	100,0%
Total		72,6%	16,9%	7,0%	3,5%	100,0%

Tabell 9

Svarfordeling i prosent på spørsmålet: "Er du enig i de følgende utsagn om MSOs undervisning?"

Utsagn: "Seksualundervisningen var god."

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	veldig enig	103	29,6	34,1	34,1
	enig	134	38,5	44,4	78,5
	hverken/eller	44	12,6	14,6	93,0
	uenig	13	3,7	4,3	97,4
	veldig uenig	5	1,4	1,7	99,0
	vet ikke	3	,9	1,0	100,0
	Total	302	86,8	100,0	
Missing	System	46	13,2		
Total		348	100,0		

Tabell 10

Svarfordeling i prosent på spørsmålet: "Er du enig i de følgende utsagn om MSOs undervisning?"

Utsagn: "Seksualundervisningen var god."

Tabellen viser svarene fordelt på de ulike religionene.

a

		Seksualundervisningen god?				Total
		veldig enig/enig	nøytral	uenig/veldig uenig	vet ikke	
Religion	islam	75,3%	16,9%	6,7%	1,1%	100,0%
	protestant	83,8%	14,9%	1,4%		100,0%
	ingen	75,0%	13,9%	9,7%	1,4%	100,0%
	katolikk	82,8%	13,8%	3,4%		100,0%
	andre	80,0%	10,0%	10,0%		100,0%
Total		78,6%	14,6%	6,1%	,7%	100,0%

b

		Seksualundervisningen god?				Total
		veldig enig/enig	nøytral	uenig/veldig uenig	vet ikke	
Religion	trolig fremmedkulturelle	77,7%	14,9%	6,8%	,7%	100,0%
	protestant	83,8%	14,9%	1,4%		100,0%
	ingen	75,0%	13,9%	9,7%	1,4%	100,0%
Total		78,6%	14,6%	6,1%	,7%	100,0%

Tabell 11

Svarfordeling i prosent på spørsmålet: "Er du enig i de følgende utsagn om KSOs undervisning?"

Utsagn: "De fleste i klassen deltok aktivt i undervisningen."

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	veldig enig	32	9,2	10,2	10,2
	enig	147	42,2	46,8	57,0
	hverken/eller	66	19,0	21,0	78,0
	uenig	45	12,9	14,3	92,4
	veldig uenig	13	3,7	4,1	96,5
	vet ikke	11	3,2	3,5	100,0
	Total	314	90,2	100,0	
Missing	System	34	9,8		
Total		348	100,0		

Tabell 12

Svarfordeling i prosent på spørsmålet: "Er du enig i de følgende utsagn om KSOs undervisning?"

Utsagn: "De fleste i klassen deltok aktivt i undervisningen."

Tabellen viser svarene fordelt på de ulike religionene.

a

		Fleste deltok aktivt				
		veldig enig/enig	nøytral	uenig/veldig uenig	vet ikke	Total
Religion	islam	57,6%	19,6%	16,3%	6,5%	100,0%
	protestant	54,4%	26,6%	17,7%	1,3%	100,0%
	ingen	44,9%	20,5%	30,8%	3,8%	100,0%
	katolikk	71,4%	21,4%	7,1%		100,0%
	andre	77,4%	9,7%	9,7%	3,2%	100,0%
Total		56,8%	20,8%	18,8%	3,6%	100,0%

b

		Fleste deltok aktivt				
		veldig enig/enig	nøytral	uenig/veldig uenig	vet ikke	Total
Religion	trolig fremmedkulturelle	64,2%	17,9%	13,2%	4,6%	100,0%
	protestant	54,4%	26,6%	17,7%	1,3%	100,0%
	ingen	44,9%	20,5%	30,8%	3,8%	100,0%
Total		56,8%	20,8%	18,8%	3,6%	100,0%

Tabell 13

Svarfordeling i prosent på spørsmålet: "Er du enig i de følgende utsagn om MSOs undervisning?"

Utsagn: "De fleste i klassen deltok aktivt i undervisningen."

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	veldig enig	79	22,7	26,3	26,3
	enig	134	38,5	44,7	71,0
	hverken/eller	49	14,1	16,3	87,3
	uenig	26	7,5	8,7	96,0
	veldig uenig	6	1,7	2,0	98,0
	vet ikke	6	1,7	2,0	100,0
	Total	300	86,2	100,0	
Missing	System	48	13,8		
Total		348	100,0		

Tabell 14

Svarfordeling i prosent på spørsmålet: "Er du enig i de følgende utsagn om MSOs undervisning?"

Utsagn: "De fleste i klassen deltok aktivt i undervisningen."

Tabellen viser svarene fordelt på de ulike religionene.

a

		Fleste deltok aktivt				Total
		veldig enig/enig	nøytral	uenig/veldig uenig	vet ikke	
Religion	islam	69,3%	20,5%	6,8%	3,4%	100,0%
	protestant	72,6%	13,7%	13,7%		100,0%
	ingen	61,1%	19,4%	18,1%	1,4%	100,0%
	katolikk	82,8%	13,8%	3,4%		100,0%
	andre	83,3%	10,0%	6,7%		100,0%
Total		70,9%	16,8%	11,0%	1,4%	100,0%

b

		Fleste deltok aktivt				Total
		veldig enig/enig	nøytral	uenig/veldig uenig	vet ikke	
Religion	trolig fremmedkulturelle	74,8%	17,0%	6,1%	2,0%	100,0%
	protestant	72,6%	13,7%	13,7%		100,0%
	ingen	61,1%	19,4%	18,1%	1,4%	100,0%
Total		70,9%	16,8%	11,0%	1,4%	100,0%

Tabell 15

Svarfordeling i prosent på spørsmålet: "Er du enig i de følgende utsagn om KSOs undervisning?"

Utsagn: "Det var mulighet for å stille spørsmål."

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	veldig enig	162	46,6	51,6	51,6
	enig	114	32,8	36,3	87,9
	hverken/eller	16	4,6	5,1	93,0
	uenig	10	2,9	3,2	96,2
	veldig uenig	2	,6	,6	96,8
	vet ikke	10	2,9	3,2	100,0
	Total	314	90,2	100,0	
Missing	System	34	9,8		
Total		348	100,0		

Tabell 16

Svarfordeling i prosent på spørsmålet: "Er du enig i de følgende utsagn om KSOs undervisning?"

Utsagn: "Det var mulighet for å stille spørsmål."

Tabellen viser svarene fordelt på de ulike religionene.

a

		Mulighet for å stille spm				
		veldig enig/enig	nøytral	uenig/veldig uenig	vet ikke	Total
Religion	islam	82,4%	6,6%	6,6%	4,4%	100,0%
	protestant	95,0%	5,0%			100,0%
	ingen	87,2%	2,6%	3,8%	6,4%	100,0%
	katolikk	87,1%	6,5%	6,5%		100,0%
	andre	86,7%	6,7%	3,3%	3,3%	100,0%
Total		87,7%	5,2%	3,9%	3,2%	100,0%

b

		Mulighet for å stille spm				
		veldig enig/enig	nøytral	uenig/veldig uenig	vet ikke	Total
Religion	trolig fremmedkulturelle	84,2%	6,6%	5,9%	3,3%	100,0%
	protestant	95,0%	5,0%			100,0%
	ingen	87,2%	2,6%	3,8%	6,4%	100,0%
Total		87,7%	5,2%	3,9%	3,2%	100,0%

Tabell 17

Svarfordeling i prosent på spørsmålet: "Er du enig i de følgende utsagn om MSOs undervisning?"

Utsagn: "Det var mulighet for å stille spørsmål."

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	veldig enig	139	39,9	47,6	47,6
	enig	121	34,8	41,4	89,0
	hverken/eller	19	5,5	6,5	95,5
	uenig	7	2,0	2,4	97,9
	veldig uenig	2	,6	,7	98,6
	vet ikke	4	1,1	1,4	100,0
	Total	292	83,9	100,0	
Missing	System	56	16,1		
Total		348	100,0		

Tabell 18

Svarfordeling i prosent på spørsmålet: "Er du enig i de følgende utsagn om MSOs undervisning?"

Utsagn: "Det var mulighet for å stille spørsmål."

Tabellen viser svarene fordelt på de ulike religionene.

a

		Mulighet for å stille spm				Total
		veldig enig/enig	nøytral	uenig/veldig uenig	vet ikke	
Religion	islam	81,2%	12,9%	3,5%	2,4%	100,0%
	protestant	95,8%	2,8%	1,4%		100,0%
	ingen	93,0%	4,2%	1,4%	1,4%	100,0%
	katolikk	100,0%				100,0%
	andre	80,0%	10,0%	10,0%		100,0%
Total		89,4%	6,7%	2,8%	1,1%	100,0%

b

		Mulighet for å stille spm				Total
		veldig enig/enig	nøytral	uenig/veldig uenig	vet ikke	
Religion	trolig fremmedkulturelle	84,4%	9,9%	4,3%	1,4%	100,0%
	protestant	95,8%	2,8%	1,4%		100,0%
	ingen	93,0%	4,2%	1,4%	1,4%	100,0%
Total		89,4%	6,7%	2,8%	1,1%	100,0%

Tabell 19

Svarfordeling i prosent på spørsmålet: "Er du enig i de følgende utsagn om KSOs undervisning?"

Utsagn: "Jeg stilte alle spørsmålene jeg hadde lyst til."

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	veldig enig	63	18,1	20,1	20,1
	enig	100	28,7	31,8	51,9
	hverken/eller	64	18,4	20,4	72,3
	uenig	47	13,5	15,0	87,3
	veldig uenig	22	6,3	7,0	94,3
	vet ikke	18	5,2	5,7	100,0
	Total	314	90,2	100,0	
Missing	System	34	9,8		
Total		348	100,0		

Tabell 20

Svarfordeling i prosent på spørsmålet: "Er du enig i de følgende utsagn om KSOs undervisning?"

Utsagn: "Jeg stilte alle spørsmålene jeg hadde lyst til."

Tabellen viser svarene fordelt på de ulike religionene.

a

		Stilte alle spørsmål				Total
		veldig enig/enig	nøytral	uenig/veldig uenig	vet ikke	
Religion	islam	42,4%	19,6%	30,4%	7,6%	100,0%
	protestant	58,8%	27,5%	8,8%	5,0%	100,0%
	ingen	51,9%	19,5%	23,4%	5,2%	100,0%
	katolikk	58,6%	17,2%	20,7%	3,4%	100,0%
	andre	54,8%	12,9%	29,0%	3,2%	100,0%
Total		51,8%	20,7%	22,0%	5,5%	100,0%

b

		Stilte alle spørsmål				Total
		veldig enig/enig	nøytral	uenig/veldig uenig	vet ikke	
Religion	trolig fremmedkulturelle	48,0%	17,8%	28,3%	5,9%	100,0%
	protestant	58,8%	27,5%	8,8%	5,0%	100,0%
	ingen	51,9%	19,5%	23,4%	5,2%	100,0%
Total		51,8%	20,7%	22,0%	5,5%	100,0%

Tabell 21

Svarfordeling i prosent på spørsmålet: "Er du enig i de følgende utsagn om MSOs undervisning?"

Utsagn: "Jeg stilte alle spørsmålene jeg hadde lyst til."

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	veldig enig	76	21,8	25,5	25,5
	enig	111	31,9	37,2	62,8
	hverken/eller	52	14,9	17,4	80,2
	uenig	29	8,3	9,7	89,9
	veldig uenig	14	4,0	4,7	94,6
	vet ikke	16	4,6	5,4	100,0
	Total	298	85,6	100,0	
Missing	System	50	14,4		
Total		348	100,0		

Tabell 22

Svarfordeling i prosent på spørsmålet: "Er du enig i de følgende utsagn om MSOs undervisning?"

Utsagn: "Jeg stilte alle spørsmålene jeg hadde lyst til."

Tabellen viser svarene fordelt på de ulike religionene.

a

		Stilte alle spørsmål				Total
		veldig enig/enig	nøytral	uenig/veldig uenig	vet ikke	
Religion	islam	55,8%	17,4%	22,1%	4,7%	100,0%
	protestant	66,7%	21,3%	8,0%	4,0%	100,0%
	ingen	69,0%	11,3%	14,1%	5,6%	100,0%
	katolikk	62,1%	24,1%	13,8%		100,0%
	andre	55,2%	20,7%	13,8%	10,3%	100,0%
Total		62,4%	17,9%	14,8%	4,8%	100,0%

b

		Stilte alle spørsmål				Total
		veldig enig/enig	nøytral	uenig/veldig uenig	vet ikke	
Religion	trolig fremmedkulturelle	56,9%	19,4%	18,8%	4,9%	100,0%
	protestant	66,7%	21,3%	8,0%	4,0%	100,0%
	ingen	69,0%	11,3%	14,1%	5,6%	100,0%
Total		62,4%	17,9%	14,8%	4,8%	100,0%

Tabell 23

Svarfordeling i prosent på spørsmålet: "Er du enig i de følgende utsagn om KSOs undervisning?"
 Utsagn: "Undervisningen var morsom."

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	veldig enig	49	14,1	15,7	15,7
	enig	114	32,8	36,4	52,1
	hverken/eller	77	22,1	24,6	76,7
	uenig	44	12,6	14,1	90,7
	veldig uenig	21	6,0	6,7	97,4
	vet ikke	8	2,3	2,6	100,0
	Total	313	89,9	100,0	
Missing	System	35	10,1		
Total		348	100,0		

Tabell 24

Svarfordeling i prosent på spørsmålet: "Er du enig i de følgende utsagn om KSOs undervisning?"
 Utsagn: "Undervisningen var morsom."

Tabellen viser svarene fordelt på de ulike religionene.

a

		Morsom undervisning				
		veldig enig/enig	nøytral	uenig/veldig uenig	vet ikke	Total
Religion	islam	58,7%	21,7%	16,3%	3,3%	100,0%
	protestant	52,6%	17,9%	28,2%	1,3%	100,0%
	ingen	42,1%	28,9%	25,0%	3,9%	100,0%
	katolikk	58,1%	35,5%	6,5%		100,0%
	andre	48,4%	29,0%	22,6%		100,0%
Total		51,9%	24,7%	21,1%	2,3%	100,0%

b

		Morsom undervisning				
		veldig enig/enig	nøytral	uenig/veldig uenig	vet ikke	Total
Religion	trolig fremmedkulturelle	56,5%	26,0%	15,6%	1,9%	100,0%
	protestant	52,6%	17,9%	28,2%	1,3%	100,0%
	ingen	42,1%	28,9%	25,0%	3,9%	100,0%
Total		51,9%	24,7%	21,1%	2,3%	100,0%

Tabell 25

Svarfordeling i prosent på spørsmålet: "Er du enig i de følgende utsagn om MSOs undervisning?"

Utsagn: "Undervisningen var morsom."

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	veldig enig	82	23,6	27,8	27,8
	enig	113	32,5	38,3	66,1
	hverken/eller	53	15,2	18,0	84,1
	uenig	29	8,3	9,8	93,9
	veldig uenig	12	3,4	4,1	98,0
	vet ikke	6	1,7	2,0	100,0
	Total	295	84,8	100,0	
Missing	System	53	15,2		
Total		348	100,0		

Tabell 26

Svarfordeling i prosent på spørsmålet: "Er du enig i de følgende utsagn om MSOs undervisning?"

Utsagn: "Undervisningen var morsom."

Tabellen viser svarene fordelt på de ulike religionene.

a

		Morsom undervisning				Total
		veldig enig/enig	nøytral	uenig/veldig uenig	vet ikke	
Religion	islam	65,9%	17,6%	11,8%	4,7%	100,0%
	protestant	68,9%	13,5%	16,2%	1,4%	100,0%
	ingen	58,6%	18,6%	21,4%	1,4%	100,0%
	katolikk	64,3%	28,6%	7,1%		100,0%
	andre	80,0%	13,3%	6,7%		100,0%
Total		66,2%	17,4%	14,3%	2,1%	100,0%

b

		Morsom undervisning				Total
		veldig enig/enig	nøytral	uenig/veldig uenig	vet ikke	
Religion	trolig fremmedkulturelle	68,5%	18,9%	9,8%	2,8%	100,0%
	protestant	68,9%	13,5%	16,2%	1,4%	100,0%
	ingen	58,6%	18,6%	21,4%	1,4%	100,0%
Total		66,2%	17,4%	14,3%	2,1%	100,0%

Tabell 27

Svarfordeling i prosent på spørsmålet: "Er du enig i de følgende utsagn om KSOs undervisning?"

Utsagn: "Jeg følte meg vel tilpass under undervisningen."

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	veldig enig	75	21,6	23,6	23,6
	enig	126	36,2	39,6	63,2
	hverken/eller	59	17,0	18,6	81,8
	uenig	26	7,5	8,2	89,9
	veldig uenig	16	4,6	5,0	95,0
	vet ikke	16	4,6	5,0	100,0
	Total	318	91,4	100,0	
Missing	System	30	8,6		
Total		348	100,0		

Tabell 28

Svarfordeling i prosent på spørsmålet: "Er du enig i de følgende utsagn om KSOs undervisning?"

Utsagn: "Jeg følte meg vel tilpass under undervisningen."

Tabellen viser svarene fordelt på de ulike religionene.

a

		Tilpass				Total
		veldig enig/enig	nøytral	uenig/veldig uenig	vet ikke	
Religion	islam	48,4%	23,7%	18,3%	9,7%	100,0%
	protestant	77,2%	12,7%	8,9%	1,3%	100,0%
	ingen	61,5%	19,2%	15,4%	3,8%	100,0%
	katolikk	74,2%	25,8%			100,0%
	andre	67,7%	3,2%	19,4%	9,7%	100,0%
Total		63,5%	17,9%	13,5%	5,1%	100,0%

b

		Tilpass				Total
		veldig enig/enig	nøytral	uenig/veldig uenig	vet ikke	
Religion	trolig fremmedkulturelle	57,4%	20,0%	14,8%	7,7%	100,0%
	protestant	77,2%	12,7%	8,9%	1,3%	100,0%
	ingen	61,5%	19,2%	15,4%	3,8%	100,0%
Total		63,5%	17,9%	13,5%	5,1%	100,0%

Tabell 29

Svarfordeling i prosent på spørsmålet: "Er du enig i de følgende utsagn om MSOs undervisning?"

Utsagn: "Jeg følte meg vel tilpass under undervisningen."

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	veldig enig	79	22,7	26,8	26,8
	enig	120	34,5	40,7	67,5
	hverken/eller	61	17,5	20,7	88,1
	uenig	14	4,0	4,7	92,9
	veldig uenig	7	2,0	2,4	95,3
	vet ikke	14	4,0	4,7	100,0
	Total	295	84,8	100,0	
Missing	System	53	15,2		
Total		348	100,0		

Tabell 30

Svarfordeling i prosent på spørsmålet: "Er du enig i de følgende utsagn om MSOs undervisning?"

Utsagn: "Jeg følte meg vel tilpass under undervisningen."

Tabellen viser svarene fordelt på de ulike religionene.

a

		Tilpass				Total
		veldig enig/enig	nøytral	uenig/veldig uenig	vet ikke	
Religion	islam	58,1%	23,3%	5,8%	12,8%	100,0%
	protestant	76,7%	16,4%	6,8%		100,0%
	ingen	75,4%	13,0%	8,7%	2,9%	100,0%
	katolikk	62,1%	37,9%			100,0%
	andre	66,7%	16,7%	13,3%	3,3%	100,0%
Total		68,3%	19,9%	7,0%	4,9%	100,0%

b

		Tilpass				Total
		veldig enig/enig	nøytral	uenig/veldig uenig	vet ikke	
Religion	trolig fremmedkulturelle	60,7%	24,8%	6,2%	8,3%	100,0%
	protestant	76,7%	16,4%	6,8%		100,0%
	ingen	75,4%	13,0%	8,7%	2,9%	100,0%
Total		68,3%	19,9%	7,0%	4,9%	100,0%

Tabell 31

Svarfordeling i prosent på spørsmålet: "Er du enig i de følgende utsagn om KSOs undervisning?"

Utsagn: "Underviserne visste mye om det de underviste i."

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	veldig enig	164	47,1	51,3	51,3
	enig	115	33,0	35,9	87,2
	hverken/eller	24	6,9	7,5	94,7
	uenig	3	,9	,9	95,6
	veldig uenig	3	,9	,9	96,6
	vet ikke	11	3,2	3,4	100,0
	Total	320	92,0	100,0	
Missing	System	28	8,0		
Total		348	100,0		

Tabell 32

Svarfordeling i prosent på spørsmålet: "Er du enig i de følgende utsagn om KSOs undervisning?"

Utsagn: "Underviserne visste mye om det de underviste i."

Tabellen viser svarene fordelt på de ulike religionene.

a

		Underviserne visste mye				
		veldig enig/enig	nøytral	uenig/veldig uenig	vet ikke	Total
Religion	islam	82,1%	8,4%	4,2%	5,3%	100,0%
	protestant	95,0%	3,8%		1,3%	100,0%
	ingen	88,3%	5,2%	2,6%	3,9%	100,0%
	katolikk	83,9%	12,9%		3,2%	100,0%
	andre	87,1%	9,7%		3,2%	100,0%
Total		87,6%	7,0%	1,9%	3,5%	100,0%

b

		Underviserne visste mye				
		veldig enig/enig	nøytral	uenig/veldig uenig	vet ikke	Total
Religion	trolig fremmedkulturelle	83,4%	9,6%	2,5%	4,5%	100,0%
	protestant	95,0%	3,8%		1,3%	100,0%
	ingen	88,3%	5,2%	2,6%	3,9%	100,0%
Total		87,6%	7,0%	1,9%	3,5%	100,0%

Tabell 33

Svarfordeling i prosent på spørsmålet: "Er du enig i de følgende utsagn om MSOs undervisning?"

Utsagn: "Underviserne visste mye om det de underviste i."

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	veldig enig	133	38,2	44,8	44,8
	enig	112	32,2	37,7	82,5
	hverken/eller	30	8,6	10,1	92,6
	uenig	8	2,3	2,7	95,3
	veldig uenig	5	1,4	1,7	97,0
	vet ikke	9	2,6	3,0	100,0
	Total	297	85,3	100,0	
Missing	System	51	14,7		
Total		348	100,0		

Tabell 34

Svarfordeling i prosent på spørsmålet: "Er du enig i de følgende utsagn om MSOs undervisning?"

Utsagn: "Underviserne visste mye om det de underviste i."

Tabellen viser svarene fordelt på de ulike religionene.

a

		Underviserne visste mye				Total
		veldig enig/enig	nøytral	uenig/veldig uenig	vet ikke	
Religion	islam	75,0%	10,2%	8,0%	6,8%	100,0%
	protestant	87,5%	5,6%	5,6%	1,4%	100,0%
	ingen	87,1%	10,0%	1,4%	1,4%	100,0%
	katolikk	89,7%	6,9%	3,4%		100,0%
	andre	73,3%	23,3%		3,3%	100,0%
Total		82,4%	10,0%	4,5%	3,1%	100,0%

b

		Underviserne visste mye				Total
		veldig enig/enig	nøytral	uenig/veldig uenig	vet ikke	
Religion	trolig fremmedkulturelle	77,6%	12,2%	5,4%	4,8%	100,0%
	protestant	87,5%	5,6%	5,6%	1,4%	100,0%
	ingen	87,1%	10,0%	1,4%	1,4%	100,0%
Total		82,4%	10,0%	4,5%	3,1%	100,0%

Tabell 35

Svarfordeling i prosent på spørsmålet: "Er du enig i de følgende utsagn om KSOs undervisning?"
 Utsagn: "Jeg deltok i diskusjonene."

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	veldig enig	50	14,4	15,8	15,8
	enig	100	28,7	31,6	47,5
	hverken/eller	85	24,4	26,9	74,4
	uenig	55	15,8	17,4	91,8
	veldig uenig	18	5,2	5,7	97,5
	vet ikke	8	2,3	2,5	100,0
	Total	316	90,8	100,0	
Missing	System	32	9,2		
Total		348	100,0		

Tabell 36

Svarfordeling i prosent på spørsmålet: "Er du enig i de følgende utsagn om KSOs undervisning?"
 Utsagn: "Jeg deltok i diskusjonene."

Tabellen viser svarene fordelt på de ulike religionene.

a

		Deltok i diskusjonene				
		veldig enig/enig	nøytral	uenig/veldig uenig	vet ikke	Total
Religion	islam	44,0%	23,1%	27,5%	5,5%	100,0%
	protestant	50,0%	37,5%	12,5%		100,0%
	ingen	42,9%	20,8%	32,5%	3,9%	100,0%
	katolikk	58,1%	29,0%	12,9%		100,0%
	andre	51,6%	22,6%	25,8%		100,0%
Total		47,4%	26,8%	23,2%	2,6%	100,0%

b

		Deltok i diskusjonene				
		veldig enig/enig	nøytral	uenig/veldig uenig	vet ikke	Total
Religion	trolig fremmedkulturelle	48,4%	24,2%	24,2%	3,3%	100,0%
	protestant	50,0%	37,5%	12,5%		100,0%
	ingen	42,9%	20,8%	32,5%	3,9%	100,0%
Total		47,4%	26,8%	23,2%	2,6%	100,0%

Tabell 37

Svarfordeling i prosent på spørsmålet: "Er du enig i de følgende utsagn om MSOs undervisning?"

Utsagn: "Jeg deltok i diskusjonene."

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	veldig enig	71	20,4	23,9	23,9
	enig	108	31,0	36,4	60,3
	hverken/eller	64	18,4	21,5	81,8
	uenig	27	7,8	9,1	90,9
	veldig uenig	19	5,5	6,4	97,3
	vet ikke	8	2,3	2,7	100,0
	Total	297	85,3	100,0	
Missing	System	51	14,7		
Total		348	100,0		

Tabell 38

Svarfordeling i prosent på spørsmålet: "Er du enig i de følgende utsagn om MSOs undervisning?"

Utsagn: "Jeg deltok i diskusjonene."

Tabellen viser svarene fordelt på de ulike religionene.

a

		Deltok i diskusjonene				Total
		veldig enig/enig	nøytral	uenig/veldig uenig	vet ikke	
Religion	islam	54,7%	19,8%	19,8%	5,8%	100,0%
	protestant	66,2%	24,3%	8,1%	1,4%	100,0%
	ingen	60,6%	21,1%	15,5%	2,8%	100,0%
	katolikk	62,1%	27,6%	10,3%		100,0%
	andre	58,6%	20,7%	20,7%		100,0%
Total		60,2%	22,1%	14,9%	2,8%	100,0%

b

		Deltok i diskusjonene				Total
		veldig enig/enig	nøytral	uenig/veldig uenig	vet ikke	
Religion	trolig fremmedkulturelle	56,9%	21,5%	18,1%	3,5%	100,0%
	protestant	66,2%	24,3%	8,1%	1,4%	100,0%
	ingen	60,6%	21,1%	15,5%	2,8%	100,0%
Total		60,2%	22,1%	14,9%	2,8%	100,0%

Tabell 39

Svarfordeling i prosent på spørsmålet: "Er du enig i de følgende utsagn om KSOs undervisning?"

Utsagn: "Jeg lærte noe nytt."

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	veldig enig	78	22,4	25,1	25,1
	enig	143	41,1	46,0	71,1
	hverken/eller	41	11,8	13,2	84,2
	uenig	26	7,5	8,4	92,6
	veldig uenig	16	4,6	5,1	97,7
	vet ikke	7	2,0	2,3	100,0
	Total	311	89,4	100,0	
Missing	System	37	10,6		
Total		348	100,0		

Tabell 40

Svarfordeling i prosent på spørsmålet: "Er du enig i de følgende utsagn om KSOs undervisning?"

Utsagn: "Jeg lærte noe nytt."

Tabellen viser svarene fordelt på de ulike religionene.

a

		Lærte noe nytt				
		veldig enig/enig	nøytral	uenig/veldig uenig	vet ikke	Total
Religion	islam	80,2%	6,6%	11,0%	2,2%	100,0%
	protestant	71,4%	22,1%	6,5%		100,0%
	ingen	57,1%	15,6%	23,4%	3,9%	100,0%
	katolikk	83,3%	10,0%	3,3%	3,3%	100,0%
	andre	63,3%	10,0%	23,3%	3,3%	100,0%
Total		70,8%	13,4%	13,4%	2,3%	100,0%

b

		Lærte noe nytt				
		veldig enig/enig	nøytral	uenig/veldig uenig	vet ikke	Total
Religion	trolig fremmedkulturelle	77,5%	7,9%	11,9%	2,6%	100,0%
	protestant	71,4%	22,1%	6,5%		100,0%
	ingen	57,1%	15,6%	23,4%	3,9%	100,0%
Total		70,8%	13,4%	13,4%	2,3%	100,0%

Tabell 41

Svarfordeling i prosent på spørsmålet: "Er du enig i de følgende utsagn om MSOs undervisning?"

Utsagn: "Jeg lærte noe nytt."

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	veldig enig	78	22,4	26,4	26,4
	enig	125	35,9	42,2	68,6
	hverken/eller	52	14,9	17,6	86,1
	uenig	16	4,6	5,4	91,6
	veldig uenig	12	3,4	4,1	95,6
	vet ikke	13	3,7	4,4	100,0
	Total	296	85,1	100,0	
Missing	System	52	14,9		
Total		348	100,0		

Tabell 42

Svarfordeling i prosent på spørsmålet: "Er du enig i de følgende utsagn om MSOs undervisning?"

Utsagn: "Jeg lærte noe nytt."

Tabellen viser svarene fordelt på de ulike religionene.

a

		Lærte noe nytt				Total
		veldig enig/enig	nøytral	uenig/veldig uenig	vet ikke	
Religion	islam	70,5%	14,8%	8,0%	6,8%	100,0%
	protestant	74,0%	17,8%	8,2%		100,0%
	ingen	53,6%	24,6%	17,4%	4,3%	100,0%
	katolikk	82,8%	13,8%	3,4%		100,0%
	andre	69,0%	17,2%	6,9%	6,9%	100,0%
Total		68,4%	18,1%	9,7%	3,8%	100,0%

b

		Lærte noe nytt				Total
		veldig enig/enig	nøytral	uenig/veldig uenig	vet ikke	
Religion	trolig fremmedkulturelle	72,6%	15,1%	6,8%	5,5%	100,0%
	protestant	74,0%	17,8%	8,2%		100,0%
	ingen	53,6%	24,6%	17,4%	4,3%	100,0%
Total		68,4%	18,1%	9,7%	3,8%	100,0%

Tabell 43

Svarfordeling i prosent på spørsmålet: "Er du enig i de følgende utsagn om KSOs undervisning?"

Utsagn: "Det ble undervist i emner jeg gjerne ville vite noe om."

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	veldig enig	63	18,1	20,1	20,1
	enig	124	35,6	39,6	59,7
	hverken/eller	79	22,7	25,2	85,0
	uenig	24	6,9	7,7	92,7
	veldig uenig	11	3,2	3,5	96,2
	vet ikke	12	3,4	3,8	100,0
	Total	313	89,9	100,0	
Missing	System	35	10,1		
Total		348	100,0		

Tabell 44

Svarfordeling i prosent på spørsmålet: "Er du enig i de følgende utsagn om KSOs undervisning?"

Utsagn: "Det ble undervist i emner jeg gjerne ville vite noe om."

Tabellen viser svarene fordelt på de ulike religionene.

a

		Undervist i noe jeg ville vite om				Total
		veldig enig/enig	nøytral	uenig/veldig uenig	vet ikke	
Religion	islam	60,2%	18,3%	14,0%	7,5%	100,0%
	protestant	70,1%	24,7%	5,2%		100,0%
	ingen	48,7%	34,2%	14,5%	2,6%	100,0%
	katolikk	64,5%	25,8%	6,5%	3,2%	100,0%
	andre	60,0%	20,0%	13,3%	6,7%	100,0%
Total		60,3%	24,8%	11,1%	3,9%	100,0%

b

		Undervist i noe jeg ville vite om				Total
		veldig enig/enig	nøytral	uenig/veldig uenig	vet ikke	
Religion	trolig fremmedkulturelle	61,0%	20,1%	12,3%	6,5%	100,0%
	protestant	70,1%	24,7%	5,2%		100,0%
	ingen	48,7%	34,2%	14,5%	2,6%	100,0%
Total		60,3%	24,8%	11,1%	3,9%	100,0%

Tabell 45

Svarfordeling i prosent på spørsmålet: "Er du enig i de følgende utsagn om MSOs undervisning?"

Utsagn: "Det ble undervist i emner jeg gjerne ville vite noe om."

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	veldig enig	78	22,4	26,4	26,4
	enig	125	35,9	42,2	68,6
	hverken/eller	52	14,9	17,6	86,1
	uenig	16	4,6	5,4	91,6
	veldig uenig	12	3,4	4,1	95,6
	vet ikke	13	3,7	4,4	100,0
	Total	296	85,1	100,0	
Missing	System	52	14,9		
Total		348	100,0		

Tabell 46

Svarfordeling i prosent på spørsmålet: "Er du enig i de følgende utsagn om MSOs undervisning?"

Utsagn: "Det ble undervist i emner jeg gjerne ville vite noe om."

Tabellen viser svarene fordelt på de ulike religionene.

a

		Underviste i noe jeg ville vite om				Total
		veldig enig/enig	nøytral	uenig/veldig uenig	vet ikke	
Religion	islam	60,7%	20,2%	13,1%	6,0%	100,0%
	protestant	67,1%	27,4%	5,5%		100,0%
	ingen	56,3%	28,2%	12,7%	2,8%	100,0%
	katolikk	69,0%	27,6%	3,4%		100,0%
	andre	51,7%	31,0%	17,2%		100,0%
Total		61,2%	25,9%	10,5%	2,4%	100,0%

b

		Underviste i noe jeg ville vite om				Total
		veldig enig/enig	nøytral	uenig/veldig uenig	vet ikke	
Religion	trolig fremmedkulturelle	60,6%	23,9%	12,0%	3,5%	100,0%
	protestant	67,1%	27,4%	5,5%		100,0%
	ingen	56,3%	28,2%	12,7%	2,8%	100,0%
Total		61,2%	25,9%	10,5%	2,4%	100,0%

Tabell 47

Svarfordeling i prosent på spørsmålet: "Er du enig i de følgende utsagn om KSOs undervisning?"

Utsagn: "Undervisningen har endret min oppfatning om emner som har med sex å gjøre."

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	veldig enig	30	8,6	9,4	9,4
	enig	81	23,3	25,5	34,9
	hverken/eller	94	27,0	29,6	64,5
	uenig	58	16,7	18,2	82,7
	veldig uenig	30	8,6	9,4	92,1
	vet ikke	25	7,2	7,9	100,0
	Total	318	91,4	100,0	
Missing	System	30	8,6		
Total		348	100,0		

Tabell 48

Svarfordeling i prosent på spørsmålet: "Er du enig i de følgende utsagn om KSOs undervisning?"

Utsagn: "Undervisningen har endret min oppfatning om emner som har med sex å gjøre."

Tabellen viser svarene fordelt på de ulike religionene.

a

		Endret oppfatning				Total
		veldig enig/enig	nøytral	uenig/veldig uenig	vet ikke	
Religion	islam	36,6%	21,5%	30,1%	11,8%	100,0%
	protestant	45,0%	31,3%	18,8%	5,0%	100,0%
	ingen	16,7%	39,7%	39,7%	3,8%	100,0%
	katolikk	51,6%	32,3%	9,7%	6,5%	100,0%
	andre	33,3%	23,3%	30,0%	13,3%	100,0%
Total		34,9%	29,8%	27,6%	7,7%	100,0%

b

		Endret oppfatning				Total
		veldig enig/enig	nøytral	uenig/veldig uenig	vet ikke	
Religion	trolig fremmedkulturelle	39,0%	24,0%	26,0%	11,0%	100,0%
	protestant	45,0%	31,3%	18,8%	5,0%	100,0%
	ingen	16,7%	39,7%	39,7%	3,8%	100,0%
Total		34,9%	29,8%	27,6%	7,7%	100,0%

Tabell 49

Svarfordeling i prosent på spørsmålet: "Er du enig i de følgende utsagn om MSOs undervisning?"

Utsagn: "Undervisningen har endret min oppfatning om emner som har med sex å gjøre."

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	veldig enig	43	12,4	14,4	14,4
	enig	72	20,7	24,2	38,6
	hverken/eller	90	25,9	30,2	68,8
	uenig	40	11,5	13,4	82,2
	veldig uenig	30	8,6	10,1	92,3
	vet ikke	23	6,6	7,7	100,0
	Total	298	85,6	100,0	
Missing	System	50	14,4		
Total		348	100,0		

Tabell 50

Svarfordeling i prosent på spørsmålet: "Er du enig i de følgende utsagn om MSOs undervisning?"

Utsagn: "Undervisningen har endret min oppfatning om emner som har med sex å gjøre."

Tabellen viser svarene fordelt på de ulike religionene.

a

		Endret oppfatning				Total
		veldig enig/enig	nøytral	uenig/veldig uenig	vet ikke	
Religion	islam	40,2%	21,8%	27,6%	10,3%	100,0%
	protestant	47,3%	33,8%	14,9%	4,1%	100,0%
	ingen	20,0%	37,1%	35,7%	7,1%	100,0%
	katolikk	58,6%	34,5%		6,9%	100,0%
	andre	43,3%	20,0%	23,3%	13,3%	100,0%
Total		39,3%	29,7%	23,1%	7,9%	100,0%

b

		Endret oppfatning				Total
		veldig enig/enig	nøytral	uenig/veldig uenig	vet ikke	
Religion	trolig fremmedkulturelle	44,5%	24,0%	21,2%	10,3%	100,0%
	protestant	47,3%	33,8%	14,9%	4,1%	100,0%
	ingen	20,0%	37,1%	35,7%	7,1%	100,0%
Total		39,3%	29,7%	23,1%	7,9%	100,0%

Tabell 51

Svarfordeling i prosent på spørsmålet: "Er du enig i de følgende utsagn om KSOs undervisning?"
 Utsagn: "Jeg synes det er fint at det er andre enn lærerne mine som har seksualundervisningen."

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	veldig enig	119	34,2	37,3	37,3
	enig	122	35,1	38,2	75,5
	hverken/eller	45	12,9	14,1	89,7
	uenig	10	2,9	3,1	92,8
	veldig uenig	7	2,0	2,2	95,0
	vet ikke	16	4,6	5,0	100,0
	Total	319	91,7	100,0	
Missing	System	29	8,3		
Total		348	100,0		

Tabell 52

Svarfordeling i prosent på spørsmålet: "Er du enig i de følgende utsagn om KSOs undervisning?"
 Utsagn: "Jeg synes det er fint at det er andre enn lærerne mine som har seksualundervisningen."
 Tabellen viser svarene fordelt på de ulike religionene.

a

		Fint med andre enn lærerne				
		veldig enig/enig	nøytral	uenig/veldig uenig	vet ikke	Total
Religion	islam	66,0%	16,0%	9,6%	8,5%	100,0%
	protestant	87,5%	8,8%	2,5%	1,3%	100,0%
	ingen	77,9%	11,7%	3,9%	6,5%	100,0%
	katolikk	71,0%	29,0%			100,0%
	andre	77,4%	9,7%	6,5%	6,5%	100,0%
Total		76,0%	13,7%	5,1%	5,1%	100,0%

b

		Fint med andre enn lærerne				
		veldig enig/enig	nøytral	uenig/veldig uenig	vet ikke	Total
Religion	trolig fremmedkulturelle	69,2%	17,3%	7,1%	6,4%	100,0%
	protestant	87,5%	8,8%	2,5%	1,3%	100,0%
	ingen	77,9%	11,7%	3,9%	6,5%	100,0%
Total		76,0%	13,7%	5,1%	5,1%	100,0%

Tabell 53

Svarfordeling i prosent på spørsmålet: "Er du enig i de følgende utsagn om MSOs undervisning?"

Utsagn: "Jeg synes det er fint at det er andre enn lærerne mine som har seksualundervisningen."

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	veldig enig	111	31,9	37,5	37,5
	enig	100	28,7	33,8	71,3
	hverken/eller	54	15,5	18,2	89,5
	uenig	12	3,4	4,1	93,6
	veldig uenig	7	2,0	2,4	95,9
	vet ikke	12	3,4	4,1	100,0
	Total	296	85,1	100,0	
Missing	System	52	14,9		
Total		348	100,0		

Tabell 54

Svarfordeling i prosent på spørsmålet: "Er du enig i de følgende utsagn om MSOs undervisning?"

Utsagn: "Jeg synes det er fint at det er andre enn lærerne mine som har seksualundervisningen."

Tabellen viser svarene fordelt på de ulike religionene.

a

		Fint med andre enn lærerne				Total
		veldig enig/enig	nøytral	uenig/veldig uenig	vet ikke	
Religion	islam	60,5%	20,9%	10,5%	8,1%	100,0%
	protestant	84,9%	11,0%	4,1%		100,0%
	ingen	77,1%	11,4%	7,1%	4,3%	100,0%
	katolikk	62,1%	37,9%			100,0%
	andre	70,0%	20,0%	3,3%	6,7%	100,0%
Total		71,9%	17,7%	6,3%	4,2%	100,0%

b

		Fint med andre enn lærerne				Total
		veldig enig/enig	nøytral	uenig/veldig uenig	vet ikke	
Religion	trolig fremmedkulturelle	62,8%	24,1%	6,9%	6,2%	100,0%
	protestant	84,9%	11,0%	4,1%		100,0%
	ingen	77,1%	11,4%	7,1%	4,3%	100,0%
Total		71,9%	17,7%	6,3%	4,2%	100,0%

Tabell 55

Svarfordeling i prosent på spørsmålet: "Er du enig i de følgende utsagn om KSOs undervisning?"

Utsagn: "Jeg har nytte av undervisningen nå."

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	veldig enig	43	12,4	13,8	13,8
	enig	99	28,4	31,7	45,5
	hverken/eller	84	24,1	26,9	72,4
	uenig	40	11,5	12,8	85,3
	veldig uenig	22	6,3	7,1	92,3
	vet ikke	24	6,9	7,7	100,0
	Total	312	89,7	100,0	
Missing	System	36	10,3		
Total		348	100,0		

Tabell 56

Svarfordeling i prosent på spørsmålet: "Er du enig i de følgende utsagn om KSOs undervisning?"

Utsagn: "Jeg har nytte av undervisningen nå."

Tabellen viser svarene fordelt på de ulike religionene.

a

		Nytte av undervisning nå				
		veldig enig/enig	nøytral	uenig/veldig uenig	vet ikke	Total
Religion	islam	46,7%	25,6%	21,1%	6,7%	100,0%
	protestant	51,9%	24,1%	17,7%	6,3%	100,0%
	ingen	33,3%	32,1%	23,1%	11,5%	100,0%
	katolikk	65,5%	24,1%	10,3%		100,0%
	andre	33,3%	33,3%	23,3%	10,0%	100,0%
Total		45,1%	27,5%	19,9%	7,5%	100,0%

b

		Nytte av undervisning nå				
		veldig enig/enig	nøytral	uenig/veldig uenig	vet ikke	Total
Religion	trolig fremmedkulturelle	47,7%	26,8%	19,5%	6,0%	100,0%
	protestant	51,9%	24,1%	17,7%	6,3%	100,0%
	ingen	33,3%	32,1%	23,1%	11,5%	100,0%
Total		45,1%	27,5%	19,9%	7,5%	100,0%

Tabell 57

Svarfordeling i prosent på spørsmålet: "Er du enig i de følgende utsagn om MSOs undervisning?"

Utsagn: "Jeg har nytte av undervisningen nå."

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	veldig enig	50	14,4	17,0	17,0
	enig	83	23,9	28,2	45,2
	hverken/eller	85	24,4	28,9	74,1
	uenig	35	10,1	11,9	86,1
	veldig uenig	23	6,6	7,8	93,9
	vet ikke	18	5,2	6,1	100,0
	Total	294	84,5	100,0	
Missing	System	54	15,5		
Total		348	100,0		

Tabell 58

Svarfordeling i prosent på spørsmålet: "Er du enig i de følgende utsagn om MSOs undervisning?"

Utsagn: "Jeg har nytte av undervisningen nå."

Tabellen viser svarene fordelt på de ulike religionene.

a

		Nytte av undervisningen nå				Total
		veldig enig/enig	nøytral	uenig/veldig uenig	vet ikke	
Religion	islam	39,5%	30,2%	22,1%	8,1%	100,0%
	protestant	52,8%	29,2%	13,9%	4,2%	100,0%
	ingen	36,2%	24,6%	30,4%	8,7%	100,0%
	katolikk	62,1%	34,5%	3,4%		100,0%
	andre	43,3%	33,3%	16,7%	6,7%	100,0%
Total		44,8%	29,4%	19,6%	6,3%	100,0%

b

		Nytte av undervisningen nå				Total
		veldig enig/enig	nøytral	uenig/veldig uenig	vet ikke	
Religion	trolig fremmedkulturelle	44,8%	31,7%	17,2%	6,2%	100,0%
	protestant	52,8%	29,2%	13,9%	4,2%	100,0%
	ingen	36,2%	24,6%	30,4%	8,7%	100,0%
Total		44,8%	29,4%	19,6%	6,3%	100,0%

Tabell 59

Svarfordeling i prosent på spørsmålet: "Er du enig i de følgende utsagn om KSOs undervisning?"

Utsagn: "Jeg kommer til å ha nytte av undervisningen i fremtiden."

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	veldig enig	96	27,6	30,3	30,3
	enig	108	31,0	34,1	64,4
	hverken/eller	57	16,4	18,0	82,3
	uenig	20	5,7	6,3	88,6
	veldig uenig	13	3,7	4,1	92,7
	vet ikke	23	6,6	7,3	100,0
	Total	317	91,1	100,0	
Missing	System	31	8,9		
Total		348	100,0		

Tabell 60

Svarfordeling i prosent på spørsmålet: "Er du enig i de følgende utsagn om KSOs undervisning?"

Utsagn: "Jeg kommer til å ha nytte av undervisningen i fremtiden."

Tabellen viser svarene fordelt på de ulike religionene.'

a

		Nytte av undervisning i fremtiden				Total
		veldig enig/enig	nøytral	uenig/veldig uenig	vet ikke	
Religion	islam	59,1%	17,2%	14,0%	9,7%	100,0%
	protestant	66,7%	19,2%	7,7%	6,4%	100,0%
	ingen	65,4%	17,9%	10,3%	6,4%	100,0%
	katolikk	74,2%	19,4%	6,5%		100,0%
	andre	61,3%	12,9%	12,9%	12,9%	100,0%
Total		64,3%	17,7%	10,6%	7,4%	100,0%

b

		Nytte av undervisning nå				Total
		veldig enig/enig	nøytral	uenig/veldig uenig	vet ikke	
Religion	trolig fremmedkulturelle	47,7%	26,8%	19,5%	6,0%	100,0%
	protestant	51,9%	24,1%	17,7%	6,3%	100,0%
	ingen	33,3%	32,1%	23,1%	11,5%	100,0%
Total		45,1%	27,5%	19,9%	7,5%	100,0%

Tabell 61

Svarfordeling i prosent på spørsmålet: "Er du enig i de følgende utsagn om MSOs undervisning?"

Utsagn: "Jeg kommer til å ha nytte av undervisningen i fremtiden."

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	veldig enig	88	25,3	29,7	29,7
	enig	99	28,4	33,4	63,2
	hverken/eller	54	15,5	18,2	81,4
	uenig	18	5,2	6,1	87,5
	veldig uenig	15	4,3	5,1	92,6
	vet ikke	22	6,3	7,4	100,0
	Total	296	85,1	100,0	
Missing	System	52	14,9		
Total		348	100,0		

Tabell 62

Svarfordeling i prosent på spørsmålet: "Er du enig i de følgende utsagn om MSOs undervisning?"

Utsagn: "Jeg kommer til å ha nytte av undervisningen i fremtiden."

Tabellen viser svarene fordelt på de ulike religionene.

a

		Nytte av undervisning i fremtiden				Total
		veldig enig/enig	nøytral	uenig/veldig uenig	vet ikke	
Religion	islam	60,5%	16,3%	14,0%	9,3%	100,0%
	protestant	70,3%	16,2%	8,1%	5,4%	100,0%
	ingen	59,2%	22,5%	11,3%	7,0%	100,0%
	katolikk	74,1%	22,2%	3,7%		100,0%
	andre	56,7%	16,7%	13,3%	13,3%	100,0%
Total		63,5%	18,4%	10,8%	7,3%	100,0%

b

		Nytte av undervisning i fremtiden				Total
		veldig enig/enig	nøytral	uenig/veldig uenig	vet ikke	
Religion	trolig fremmedkulturelle	62,2%	17,5%	11,9%	8,4%	100,0%
	protestant	70,3%	16,2%	8,1%	5,4%	100,0%
	ingen	59,2%	22,5%	11,3%	7,0%	100,0%
Total		63,5%	18,4%	10,8%	7,3%	100,0%

Tabell 63

Svarfordeling i prosent på spørsmålet: "Er du enig i de følgende utsagn om KSOs undervisning?"
 Utsagn: "Underviserne brukte ord som jeg ikke forsto."

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	veldig enig	19	5,5	6,0	6,0
	enig	33	9,5	10,4	16,4
	hverken/eller	41	11,8	12,9	29,2
	uenig	106	30,5	33,3	62,6
	veldig uenig	97	27,9	30,5	93,1
	vet ikke	22	6,3	6,9	100,0
	Total	318	91,4	100,0	
Missing	System	30	8,6		
Total		348	100,0		

Tabell 64

Svarfordeling i prosent på spørsmålet: "Er du enig i de følgende utsagn om KSOs undervisning?"
 Utsagn: "Underviserne brukte ord som jeg ikke forsto."
 Tabellen viser svarene fordelt på de ulike religionene.

a

		Brukte ord jeg ikke forsto				
		veldig enig/enig	nøytral	uenig/veldig uenig	vet ikke	Total
Religion	islam	24,2%	18,9%	47,4%	9,5%	100,0%
	protestant	11,5%	5,1%	79,5%	3,8%	100,0%
	ingen	9,0%	7,7%	76,9%	6,4%	100,0%
	katolikk	20,0%	23,3%	50,0%	6,7%	100,0%
	andre	22,6%	9,7%	58,1%	9,7%	100,0%
Total		16,7%	12,2%	64,1%	7,1%	100,0%

b

		Brukte ord jeg ikke forsto				
		veldig enig/enig	nøytral	uenig/veldig uenig	vet ikke	Total
Religion	trolig fremmedkulturelle	23,1%	17,9%	50,0%	9,0%	100,0%
	protestant	11,5%	5,1%	79,5%	3,8%	100,0%
	ingen	9,0%	7,7%	76,9%	6,4%	100,0%
Total		16,7%	12,2%	64,1%	7,1%	100,0%

Tabell 65

Svarfordeling i prosent på spørsmålet: "Er du enig i de følgende utsagn om MSOs undervisning?"

Utsagn: "Underviserne brukte ord som jeg ikke forsto."

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	veldig enig	22	6,3	7,4	7,4
	enig	38	10,9	12,8	20,2
	hverken/eller	44	12,6	14,8	35,0
	uenig	88	25,3	29,6	64,6
	veldig uenig	80	23,0	26,9	91,6
	vet ikke	25	7,2	8,4	100,0
	Total	297	85,3	100,0	
Missing	System	51	14,7		
Total		348	100,0		

Tabell 66

Svarfordeling i prosent på spørsmålet: "Er du enig i de følgende utsagn om MSOs undervisning?"

Utsagn: "Underviserne brukte ord som jeg ikke forsto."

Tabellen viser svarene fordelt på de ulike religionene.

a

		Brukte ord jeg ikke forsto				Total
		veldig enig/enig	nøytral	uenig/veldig uenig	vet ikke	
Religion	islam	28,7%	19,5%	40,2%	11,5%	100,0%
	protestant	17,6%	8,1%	70,3%	4,1%	100,0%
	ingen	7,1%	7,1%	75,7%	10,0%	100,0%
	katolikk	32,1%	32,1%	32,1%	3,6%	100,0%
	andre	26,7%	13,3%	50,0%	10,0%	100,0%
Total		20,8%	14,2%	56,7%	8,3%	100,0%

b

		Brukte ord jeg ikke forsto				Total
		veldig enig/enig	nøytral	uenig/veldig uenig	vet ikke	
Religion	trolig fremmedkulturelle	29,0%	20,7%	40,7%	9,7%	100,0%
	protestant	17,6%	8,1%	70,3%	4,1%	100,0%
	ingen	7,1%	7,1%	75,7%	10,0%	100,0%
Total		20,8%	14,2%	56,7%	8,3%	100,0%

Tabell 67

Svarfordeling i prosent på spørsmålet: "Hvordan var måten som det ble undervist på i følgende emner?" KSO
Emne: "Gjennomgang av gutte- og jentekroppen."

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Veldig spennende	33	9,5	10,4	10,4
	Spennende	73	21,0	23,1	33,5
	Ok	165	47,4	52,2	85,8
	Mindre spennende	27	7,8	8,5	94,3
	Kjedelig	18	5,2	5,7	100,0
	Total	316	90,8	100,0	
Missing	System	32	9,2		
Total		348	100,0		

Tabell 68

Svarfordeling i prosent på spørsmålet: "Hvordan var måten som det ble undervist på i følgende emner?" KSO
Emne: "Gjennomgang av gutte- og jentekroppen."

Tabellen viser svarene fordelt på de ulike religionene.

a

		Gutte/jentekropp			
		Veldig spennende/spennende	Ok	Mindre spennende/kjedelig	Total
Religion	islam	34,8%	48,9%	16,3%	100,0%
	protestant	41,3%	51,3%	7,5%	100,0%
	ingen	26,0%	54,5%	19,5%	100,0%
	katolikk	46,7%	53,3%		100,0%
	andre	19,4%	54,8%	25,8%	100,0%
Total		33,9%	51,9%	14,2%	100,0%

b

		Gutte/jentekropp			
		Veldig spennende/spennende	Ok	Mindre spennende/kjedelig	Total
Religion	trolig fremmedkulturelle	34,0%	51,0%	15,0%	100,0%
	protestant	41,3%	51,3%	7,5%	100,0%
	ingen	26,0%	54,5%	19,5%	100,0%
Total		33,9%	51,9%	14,2%	100,0%

Tabell 69

Svarfordeling i prosent på spørsmålet: "Hvordan var måten som det ble undervist på i følgende emner?" MSO
Emne: "Gjennomgang av gutte- og jentekroppen."

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Veldig spennende	52	14,9	17,5	17,5
	Spennende	77	22,1	25,9	43,4
	Ok	137	39,4	46,1	89,6
	Mindre spennende	15	4,3	5,1	94,6
	Kjedelig	16	4,6	5,4	100,0
	Total	297	85,3	100,0	
Missing	System	51	14,7		
Total		348	100,0		

Tabell 70

Svarfordeling i prosent på spørsmålet: "Hvordan var måten som det ble undervist på i følgende emner?" MSO
Emne: "Gjennomgang av gutte- og jentekroppen."

Tabellen viser svarene fordelt på de ulike religionene.

a

		Gutte/jentekropp			
		Veldig spennende/spennende	Ok	Mindre spennende/kjedelig	Total
Religion	islam	44,4%	44,4%	11,1%	100,0%
	protestant	47,3%	48,6%	4,1%	100,0%
	ingen	32,4%	49,3%	18,3%	100,0%
	katolikk	56,0%	40,0%	4,0%	100,0%
	andre	46,7%	43,3%	10,0%	100,0%
Total		43,4%	46,2%	10,3%	100,0%

b

		Gutte/jentekropp			
		Veldig spennende/spennende	Ok	Mindre spennende/kjedelig	Total
Religion	trolig fremmedkulturelle	46,9%	43,4%	9,7%	100,0%
	protestant	47,3%	48,6%	4,1%	100,0%
	ingen	32,4%	49,3%	18,3%	100,0%
Total		43,4%	46,2%	10,3%	100,0%

Tabell 71

Svarfordeling i prosent på spørsmålet: "Hvordan var måten som det ble undervist på i følgende emner?" KSO
Emne: "Pubertet."

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Veldig spennende	24	6,9	7,6	7,6
	Spennende	63	18,1	19,9	27,4
	Ok	182	52,3	57,4	84,9
	Mindre spennende	26	7,5	8,2	93,1
	Kjedelig	22	6,3	6,9	100,0
	Total	317	91,1	100,0	
Missing	System	31	8,9		
Total		348	100,0		

Tabell 72

Svarfordeling i prosent på spørsmålet: "Hvordan var måten som det ble undervist på i følgende emner?" KSO
Emne: "Pubertet."

Tabellen viser svarene fordelt på de ulike religionene.

a

		Pubertet			
		Veldig spennende/spennende	Ok	Mindre spennende/kjedelig	Total
Religion	islam	32,6%	53,3%	14,1%	100,0%
	protestant	27,5%	57,5%	15,0%	100,0%
	ingen	20,8%	59,7%	19,5%	100,0%
	katolikk	41,9%	54,8%	3,2%	100,0%
	andre	16,1%	64,5%	19,4%	100,0%
Total		27,7%	57,2%	15,1%	100,0%

b

		Pubertet			
		Veldig spennende/spennende	Ok	Mindre spennende/kjedelig	Total
Religion	trolig fremmedkulturelle	31,2%	55,8%	13,0%	100,0%
	protestant	27,5%	57,5%	15,0%	100,0%
	ingen	20,8%	59,7%	19,5%	100,0%
Total		27,7%	57,2%	15,1%	100,0%

Tabell 73

Svarfordeling i prosent på spørsmålet: "Hvordan var måten som det ble undervist på i følgende emner?" MSO
Emne: "Pubertet."

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Veldig spennende	39	11,2	13,1	13,1
	Spennende	72	20,7	24,2	37,2
	Ok	149	42,8	50,0	87,2
	Mindre spennende	18	5,2	6,0	93,3
	Kjedelig	20	5,7	6,7	100,0
	Total	298	85,6	100,0	
Missing	System	50	14,4		
Total		348	100,0		

Tabell 74

Svarfordeling i prosent på spørsmålet: "Hvordan var måten som det ble undervist på i følgende emner?" MSO
Emne: "Pubertet."

Tabellen viser svarene fordelt på de ulike religionene.

a

		Pubertet			
		Veldig spennende/spennende	Ok	Mindre spennende/kjedelig	Total
Religion	islam	36,3%	50,5%	13,2%	100,0%
	protestant	41,7%	47,2%	11,1%	100,0%
	ingen	30,4%	49,3%	20,3%	100,0%
	katolikk	50,0%	50,0%		100,0%
	andre	36,7%	53,3%	10,0%	100,0%
Total		37,6%	49,7%	12,8%	100,0%

b

		Pubertet			
		Veldig spennende/spennende	Ok	Mindre spennende/kjedelig	Total
Religion	trolig fremmedkulturelle	38,9%	51,0%	10,1%	100,0%
	protestant	41,7%	47,2%	11,1%	100,0%
	ingen	30,4%	49,3%	20,3%	100,0%
Total		37,6%	49,7%	12,8%	100,0%

Tabell 75

Svarfordeling i prosent på spørsmålet: "Hvordan var måten som det ble undervist på i følgende emner?" KSO
Emne: "Prevensjon."

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Veldig spennende	40	11,5	12,9	12,9
	Spennende	90	25,9	29,0	41,9
	Ok	140	40,2	45,2	87,1
	Mindre spennende	19	5,5	6,1	93,2
	Kjedelig	21	6,0	6,8	100,0
	Total	310	89,1	100,0	
Missing	System	38	10,9		
Total		348	100,0		

Tabell 76

Svarfordeling i prosent på spørsmålet: "Hvordan var måten som det ble undervist på i følgende emner?" KSO
Emne: "Prevensjon."

Tabellen viser svarene fordelt på de ulike religionene.

a

		Prevensjon			
		Veldig spennende/spennende	Ok	Mindre spennende/kjedelig	Total
Religion	islam	38,6%	46,6%	14,8%	100,0%
	protestant	53,8%	38,8%	7,5%	100,0%
	ingen	36,8%	44,7%	18,4%	100,0%
	katolikk	50,0%	43,3%	6,7%	100,0%
	andre	30,0%	56,7%	13,3%	100,0%
Total		42,4%	44,7%	12,8%	100,0%

b

		Prevensjon			
		Veldig spennende/spennende	Ok	Mindre spennende/kjedelig	Total
Religion	trolig fremmedkulturelle	39,2%	48,0%	12,8%	100,0%
	protestant	53,8%	38,8%	7,5%	100,0%
	ingen	36,8%	44,7%	18,4%	100,0%
Total		42,4%	44,7%	12,8%	100,0%

Tabell 77

Svarfordeling i prosent på spørsmålet: "Hvordan var måten som det ble undervist på i følgende emner?" MSO
Emne: "Prevensjon."

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Veldig spennende	52	14,9	18,4	18,4
	Spennende	83	23,9	29,3	47,7
	Ok	111	31,9	39,2	86,9
	Mindre spennende	18	5,2	6,4	93,3
	Kjedelig	19	5,5	6,7	100,0
	Total	283	81,3	100,0	
Missing	System	65	18,7		
Total		348	100,0		

Tabell 78

Svarfordeling i prosent på spørsmålet: "Hvordan var måten som det ble undervist på i følgende emner?" MSO
Emne: "Prevensjon."

Tabellen viser svarene fordelt på de ulike religionene.

a

		Prevensjon			
		Veldig spennende	Ok	Mindre spennende/ kjedelig	Total
Religion	islam	48,1%	35,8%	16,0%	100,0%
	protestant	55,7%	35,7%	8,6%	100,0%
	ingen	38,8%	43,3%	17,9%	100,0%
	katolikk	59,3%	40,7%		100,0%
	andre	43,3%	43,3%	13,3%	100,0%
Total		48,4%	38,9%	12,7%	100,0%

b

		Prevensjon			
		Veldig spennende	Ok	Mindre spennende/ kjedelig	Total
Religion	trolig fremmedkulturelle	49,3%	38,4%	12,3%	100,0%
	protestant	55,7%	35,7%	8,6%	100,0%
	ingen	38,8%	43,3%	17,9%	100,0%
Total		48,4%	38,9%	12,7%	100,0%

Tabell 79

Svarfordeling i prosent på spørsmålet: "Hvordan var måten som det ble undervist på i følgende emner?" KSO
Emne: "Seksuelt overførbare sykdommer."

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Veldig spennende	51	14,7	16,1	16,1
	Spennende	83	23,9	26,2	42,3
	Ok	129	37,1	40,7	83,0
	Mindre spennende	27	7,8	8,5	91,5
	Kjedelig	27	7,8	8,5	100,0
	Total	317	91,1	100,0	
Missing	System	31	8,9		
Total		348	100,0		

Tabell 80

Svarfordeling i prosent på spørsmålet: "Hvordan var måten som det ble undervist på i følgende emner?" KSO
Emne: "Seksuelt overførbare sykdommer."

Tabellen viser svarene fordelt på de ulike religionene.

a

		SOS			
		Veldig spennende/spennende	Ok	Mindre spennende/kjedelig	Total
Religion	islam	46,7%	30,4%	22,8%	100,0%
	protestant	52,5%	37,5%	10,0%	100,0%
	ingen	32,5%	48,1%	19,5%	100,0%
	katolikk	41,9%	45,2%	12,9%	100,0%
	andre	32,3%	54,8%	12,9%	100,0%
Total		42,8%	40,5%	16,7%	100,0%

b

		SOS			
		Veldig spennende/spennende	Ok	Mindre spennende/kjedelig	Total
Religion	trolig fremmedkulturelle	42,9%	38,3%	18,8%	100,0%
	protestant	52,5%	37,5%	10,0%	100,0%
	ingen	32,5%	48,1%	19,5%	100,0%
Total		42,8%	40,5%	16,7%	100,0%

Tabell 81

Svarfordeling i prosent på spørsmålet: "Hvordan var måten som det ble undervist på i følgende emner?" MSO
Emne: "Seksuelt overførbare sykdommer."

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Veldig spennende	58	16,7	20,1	20,1
	Spennende	73	21,0	25,3	45,3
	Ok	126	36,2	43,6	88,9
	Mindre spennende	14	4,0	4,8	93,8
	Kjedelig	18	5,2	6,2	100,0
	Total	289	83,0	100,0	
Missing	System	59	17,0		
Total		348	100,0		

Tabell 82

Svarfordeling i prosent på spørsmålet: "Hvordan var måten som det ble undervist på i følgende emner?" MSO
Emne: "Seksuelt overførbare sykdommer."

Tabellen viser svarene fordelt på de ulike religionene.

a

		SOS			
		Veldig spennende/spennende	Ok	Mindre spennende/kjedelig	Total
Religion	islam	44,6%	43,4%	12,0%	100,0%
	protestant	49,3%	43,7%	7,0%	100,0%
	ingen	39,1%	44,9%	15,9%	100,0%
	katolikk	53,6%	42,9%	3,6%	100,0%
	andre	46,7%	46,7%	6,7%	100,0%
Total		45,6%	44,1%	10,3%	100,0%

b

		SOS			
		Veldig spennende/spennende	Ok	Mindre spennende/kjedelig	Total
Religion	trolig fremmedkulturelle	46,8%	44,0%	9,2%	100,0%
	protestant	49,3%	43,7%	7,0%	100,0%
	ingen	39,1%	44,9%	15,9%	100,0%
Total		45,6%	44,1%	10,3%	100,0%

Tabell 83

Svarfordeling i prosent på spørsmålet: "Hvordan var måten som det ble undervist på i følgende emner?" KSO
Emne: "Homoseksualitet."

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Veldig spennende	22	6,3	7,1	7,1
	Spennende	33	9,5	10,6	17,7
	Ok	101	29,0	32,5	50,2
	Mindre spennende	63	18,1	20,3	70,4
	Kjedelig	92	26,4	29,6	100,0
	Total	311	89,4	100,0	
Missing	System	37	10,6		
Total		348	100,0		

Tabell 84

Svarfordeling i prosent på spørsmålet: "Hvordan var måten som det ble undervist på i følgende emner?" KSO
Emne: "Homoseksualitet."

Tabellen viser svarene fordelt på de ulike religionene.

a

		Homoseksualitet			
		Veldig spennende/spennende	Ok	Mindre spennende/kjedelig	Total
Religion	islam	14,3%	25,3%	60,4%	100,0%
	protestant	24,1%	38,0%	38,0%	100,0%
	ingen	13,5%	35,1%	51,4%	100,0%
	katolikk	25,8%	38,7%	35,5%	100,0%
	andre	13,3%	23,3%	63,3%	100,0%
Total		17,7%	32,1%	50,2%	100,0%

b

		Homoseksualitet			
		Veldig spennende/spennende	Ok	Mindre spennende/kjedelig	Total
Religion	trolig fremmedkulturelle	16,4%	27,6%	55,9%	100,0%
	protestant	24,1%	38,0%	38,0%	100,0%
	ingen	13,5%	35,1%	51,4%	100,0%
Total		17,7%	32,1%	50,2%	100,0%

Tabell 85

Svarfordeling i prosent på spørsmålet: "Hvordan var måten som det ble undervist på i følgende emner?" MSO
Emne: "Homoseksualitet."

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Veldig spennende	38	10,9	13,5	13,5
	Spennende	43	12,4	15,2	28,7
	Ok	103	29,6	36,5	65,2
	Mindre spennende	36	10,3	12,8	78,0
	Kjedelig	61	17,5	21,6	99,6
	5	1	,3	,4	100,0
	Total	282	81,0	100,0	
Missing	System	66	19,0		
Total		348	100,0		

Tabell 86

Svarfordeling i prosent på spørsmålet: "Hvordan var måten som det ble undervist på i følgende emner?" MSO
Emne: "Homoseksualitet."

Tabellen viser svarene fordelt på de ulike religionene.

a

		Homoseksualitet				Total
		Veldig spennende/spennende	Ok	Mindre spennende/kjedelig	5	
Religion	islam	22,5%	37,5%	38,8%	1,3%	100,0%
	protestant	37,1%	34,3%	28,6%		100,0%
	ingen	25,4%	43,3%	31,3%		100,0%
	katolikk	46,4%	28,6%	25,0%		100,0%
	andre	17,2%	31,0%	51,7%		100,0%
Total		28,8%	36,5%	34,3%	,4%	100,0%

b

		Homoseksualitet				Total
		Veldig spennende/spennende	Ok	Mindre spennende/kjedelig	5	
Religion	trolig fremmedkulturelle	26,3%	34,3%	38,7%	,7%	100,0%
	protestant	37,1%	34,3%	28,6%		100,0%
	ingen	25,4%	43,3%	31,3%		100,0%
Total		28,8%	36,5%	34,3%	,4%	100,0%

Tabell 87

Svarfordeling i prosent på spørsmålet: "Hvordan var måten som det ble undervist på i følgende emner?" MSO
Emne: "Forelskelse."

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Veldig spennende	60	17,2	20,7	20,7
	Spennende	84	24,1	29,0	49,7
	Ok	117	33,6	40,3	90,0
	Mindre spennende	17	4,9	5,9	95,9
	Kjedelig	12	3,4	4,1	100,0
	Total	290	83,3	100,0	
Missing	System	58	16,7		
Total		348	100,0		

Tabell 88

Svarfordeling i prosent på spørsmålet: "Hvordan var måten som det ble undervist på i følgende emner?" MSO
Emne: "Forelskelse."

Tabellen viser svarene fordelt på de ulike religionene.

a

		Forelskelse			
		Veldig spennende/spennende	Ok	Mindre spennende/kjedelig	Total
Religion	islam	44,6%	43,4%	12,0%	100,0%
	protestant	56,3%	35,2%	8,5%	100,0%
	ingen	42,9%	44,3%	12,9%	100,0%
	katolikk	64,3%	32,1%	3,6%	100,0%
	andre	56,7%	33,3%	10,0%	100,0%
Total		50,4%	39,4%	10,3%	100,0%

b

		Forelskelse			
		Veldig spennende/spennende	Ok	Mindre spennende/kjedelig	Total
Religion	trolig fremmedkulturelle	51,1%	39,0%	9,9%	100,0%
	protestant	56,3%	35,2%	8,5%	100,0%
	ingen	42,9%	44,3%	12,9%	100,0%
Total		50,4%	39,4%	10,3%	100,0%

Tabell 89

Svarfordeling i prosent på spørsmålet: "Hvordan var måten som det ble undervist på i følgende emner?" MSO
Emne: "Liggekriterier."

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Veldig spennende	36	10,3	12,7	12,7
	Spennende	76	21,8	26,9	39,6
	Ok	118	33,9	41,7	81,3
	Mindre spennende	23	6,6	8,1	89,4
	Kjedelig	30	8,6	10,6	100,0
	Total	283	81,3	100,0	
Missing	System	65	18,7		
Total		348	100,0		

Tabell 90

Svarfordeling i prosent på spørsmålet: "Hvordan var måten som det ble undervist på i følgende emner?" MSO
Emne: "Liggekriterier."

Tabellen viser svarene fordelt på de ulike religionene.

a

		Liggekriterier			Total
		Veldig spennende/spennende	Ok	Mindre spennende/kjedelig	
Religion	islam	33,7%	44,6%	21,7%	100,0%
	protestant	48,6%	40,0%	11,4%	100,0%
	ingen	37,3%	38,8%	23,9%	100,0%
	katolikk	50,0%	34,6%	15,4%	100,0%
	andre	36,7%	50,0%	13,3%	100,0%
Total		40,2%	41,7%	18,1%	100,0%

b

		Liggekriterier			Total
		Veldig spennende/spennende	Ok	Mindre spennende/kjedelig	
Religion	trolig fremmedkulturelle	37,4%	43,9%	18,7%	100,0%
	protestant	48,6%	40,0%	11,4%	100,0%
	ingen	37,3%	38,8%	23,9%	100,0%
Total		40,2%	41,7%	18,1%	100,0%

Tabell 91

Svarfordeling i prosent på spørsmålet: "Hvordan var måten som det ble undervist på i følgende emner?" MSO
Emne: "Grensesetting."

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Veldig spennende	48	13,8	16,5	16,5
	Spennende	71	20,4	24,4	40,9
	Ok	119	34,2	40,9	81,8
	Mindre spennende	24	6,9	8,2	90,0
	Kjedelig	29	8,3	10,0	100,0
	Total	291	83,6	100,0	
Missing	System	57	16,4		
Total		348	100,0		

Tabell 92

Svarfordeling i prosent på spørsmålet: "Hvordan var måten som det ble undervist på i følgende emner?" MSO
Emne: "Grensesetting."

Tabellen viser svarene fordelt på de ulike religionene.

a

		Grensesetting			
		Veldig spennende/spennende	Ok	Mindre spennende/kjedelig	Total
Religion	islam	36,1%	48,2%	15,7%	100,0%
	protestant	54,8%	32,9%	12,3%	100,0%
	ingen	29,0%	42,0%	29,0%	100,0%
	katolikk	50,0%	39,3%	10,7%	100,0%
	andre	43,3%	36,7%	20,0%	100,0%
Total		41,3%	40,6%	18,0%	100,0%

b

		Grensesetting			
		Veldig spennende/spennende	Ok	Mindre spennende/kjedelig	Total
Religion	trolig fremmedkulturelle	40,4%	44,0%	15,6%	100,0%
	protestant	54,8%	32,9%	12,3%	100,0%
	ingen	29,0%	42,0%	29,0%	100,0%
Total		41,3%	40,6%	18,0%	100,0%

Tabell 93

Svarfordeling i prosent på spørsmålet: "Er du enig i følgende utsagn?"

Utsagn: "Det var nyttig å være på KSO."

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	veldig enig	99	28,4	34,1	34,1
	enig	114	32,8	39,3	73,4
	hverken/eller	37	10,6	12,8	86,2
	uenig	18	5,2	6,2	92,4
	veldig uenig	9	2,6	3,1	95,5
	vet ikke	13	3,7	4,5	100,0
	Total	290	83,3	100,0	
Missing	System	58	16,7		
Total		348	100,0		

Tabell 94

Svarfordeling i prosent på spørsmålet: "Er du enig i følgende utsagn?"

Utsagn: "Det var nyttig å være på KSO."

Tabellen viser svarene fordelt på de ulike religionene.

a

		KSO nyttig				Total
		veldig enig/enig	nøytral	uenig/veldig uenig	vet ikke	
Religion	islam	75,9%	10,8%	8,4%	4,8%	100,0%
	protestant	79,2%	10,4%	6,5%	3,9%	100,0%
	ingen	65,7%	11,4%	17,1%	5,7%	100,0%
	katolikk	84,6%	15,4%			100,0%
	andre	58,6%	27,6%	10,3%	3,4%	100,0%
Total		73,3%	13,0%	9,5%	4,2%	100,0%

b

		KSO nyttig				Total
		veldig enig/enig	nøytral	uenig/veldig uenig	vet ikke	
Religion	trolig fremmedkulturelle	73,9%	15,2%	7,2%	3,6%	100,0%
	protestant	79,2%	10,4%	6,5%	3,9%	100,0%
	ingen	65,7%	11,4%	17,1%	5,7%	100,0%
Total		73,3%	13,0%	9,5%	4,2%	100,0%

Tabell 95

Svarfordeling i prosent på spørsmålet: "Er du enig i følgende utsagn?"

Utsagn: "Det var nyttig å ha besøk av MSO."

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	veldig enig	127	36,5	43,8	43,8
	enig	96	27,6	33,1	76,9
	hverken/eller	41	11,8	14,1	91,0
	uenig	9	2,6	3,1	94,1
	veldig uenig	5	1,4	1,7	95,9
	vet ikke	12	3,4	4,1	100,0
	Total	290	83,3	100,0	
Missing	System	58	16,7		
Total		348	100,0		

Tabell 96

Svarfordeling i prosent på spørsmålet: "Er du enig i følgende utsagn?"

Utsagn: "Det var nyttig å ha besøk av MSO."

Tabellen viser svarene fordelt på de ulike religionene.

a

		MSO nyttig				Total
		veldig enig/enig	nøytral	uenig/veldig uenig	vet ikke	
Religion	islam	78,6%	9,5%	6,0%	6,0%	100,0%
	protestant	80,3%	14,5%	2,6%	2,6%	100,0%
	ingen	70,4%	15,5%	8,5%	5,6%	100,0%
	katolikk	88,0%	12,0%			100,0%
	andre	69,0%	27,6%		3,4%	100,0%
Total		76,8%	14,4%	4,6%	4,2%	100,0%

b

		MSO nyttig				Total
		veldig enig/enig	nøytral	uenig/veldig uenig	vet ikke	
Religion	trolig fremmedkulturelle	78,3%	13,8%	3,6%	4,3%	100,0%
	protestant	80,3%	14,5%	2,6%	2,6%	100,0%
	ingen	70,4%	15,5%	8,5%	5,6%	100,0%
Total		76,8%	14,4%	4,6%	4,2%	100,0%

Tabell 97

Svarfordeling i prosent på spørsmålet: "Er du enig i følgende utsagn?"

Utsagn: "Det var nyttig å være på KSO først og så ha besøk av MSO."

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	veldig enig	89	25,6	30,9	30,9
	enig	82	23,6	28,5	59,4
	hverken/eller	66	19,0	22,9	82,3
	uenig	17	4,9	5,9	88,2
	veldig uenig	14	4,0	4,9	93,1
	vet ikke	20	5,7	6,9	100,0
	Total	288	82,8	100,0	
Missing	System	60	17,2		
Total		348	100,0		

Tabell 98

Svarfordeling i prosent på spørsmålet: "Er du enig i følgende utsagn?"

Utsagn: "Det var nyttig å være på KSO først og så ha besøk av MSO."

Tabellen viser svarene fordelt på de ulike religionene.

a

		Begge nyttig sammen				Total
		veldig enig/enig	nøytral	uenig/veldig uenig	vet ikke	
Religion	islam	63,5%	18,8%	9,4%	8,2%	100,0%
	protestant	67,1%	16,4%	9,6%	6,8%	100,0%
	ingen	46,5%	28,2%	18,3%	7,0%	100,0%
	katolikk	80,8%	19,2%			100,0%
	andre	41,4%	37,9%	10,3%	10,3%	100,0%
Total		59,5%	22,5%	10,9%	7,0%	100,0%

b

		Begge nyttig sammen				Total
		veldig enig/enig	nøytral	uenig/veldig uenig	vet ikke	
Religion	trolig fremmedkulturelle	62,1%	22,9%	7,9%	7,1%	100,0%
	protestant	67,1%	16,4%	9,6%	6,8%	100,0%
	ingen	46,5%	28,2%	18,3%	7,0%	100,0%
Total		59,5%	22,5%	10,9%	7,0%	100,0%

Tabell 99

Svarfordeling i prosent på spørsmålet: "Er du enig i følgende utsagn?"

Utsagn: "Det var unødvendig å ha både KSO og MSO."

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	veldig enig	45	12,9	15,7	15,7
	enig	56	16,1	19,5	35,2
	hverken/eller	57	16,4	19,9	55,1
	uenig	60	17,2	20,9	76,0
	veldig uenig	45	12,9	15,7	91,6
	vet ikke	24	6,9	8,4	100,0
	Total	287	82,5	100,0	
Missing	System	61	17,5		
Total		348	100,0		

Tabell 100

Svarfordeling i prosent på spørsmålet: "Er du enig i følgende utsagn?"

Utsagn: "Det var unødvendig å ha både KSO og MSO."

Tabellen viser svarene fordelt på de ulike religionene.

a

		Unødvendig med begge				Total
		veldig enig/enig	nøytral	uenig/veldig uenig	vet ikke	
Religion	islam	34,6%	22,2%	33,3%	9,9%	100,0%
	protestant	41,3%	14,7%	38,7%	5,3%	100,0%
	ingen	33,8%	18,3%	39,4%	8,5%	100,0%
	katolikk	36,0%	24,0%	32,0%	8,0%	100,0%
	andre	21,4%	25,0%	39,3%	14,3%	100,0%
Total		35,0%	19,6%	36,8%	8,6%	100,0%

b

		Unødvendig med begge				Total
		veldig enig/enig	nøytral	uenig/veldig uenig	vet ikke	
Religion	trolig fremmedkulturelle	32,1%	23,1%	34,3%	10,4%	100,0%
	protestant	41,3%	14,7%	38,7%	5,3%	100,0%
	ingen	33,8%	18,3%	39,4%	8,5%	100,0%
Total		35,0%	19,6%	36,8%	8,6%	100,0%

Tabell 101

Svarfordeling i prosent på spørsmålet: "Er du enig i følgende utsagn?"

Utsagn: "Undervisningene på KSO og av MSO utfylte hverandre."

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	veldig enig	65	18,7	22,7	22,7
	enig	90	25,9	31,5	54,2
	hverken/eller	61	17,5	21,3	75,5
	uenig	20	5,7	7,0	82,5
	veldig uenig	15	4,3	5,2	87,8
	vet ikke	35	10,1	12,2	100,0
	Total	286	82,2	100,0	
Missing	System	62	17,8		
Total		348	100,0		

Tabell 102

Svarfordeling i prosent på spørsmålet: "Er du enig i følgende utsagn?"

Utsagn: "Undervisningene på KSO og av MSO utfylte hverandre."

Tabellen viser svarene fordelt på de ulike religionene.

a

		Undervisningen utfylte hverandre				Total
		veldig enig/enig	nøytral	uenig/veldig uenig	vet ikke	
Religion	islam	52,4%	19,5%	12,2%	15,9%	100,0%
	protestant	66,7%	17,3%	6,7%	9,3%	100,0%
	ingen	44,3%	22,9%	21,4%	11,4%	100,0%
	katolikk	75,0%	20,8%		4,2%	100,0%
	andre	37,9%	31,0%	13,8%	17,2%	100,0%
Total		54,6%	21,1%	12,1%	12,1%	100,0%

b

		Undervisningen utfylte hverandre				Total
		veldig enig/enig	nøytral	uenig/veldig uenig	vet ikke	
Religion	trolig fremmedkulturelle	53,3%	22,2%	10,4%	14,1%	100,0%
	protestant	66,7%	17,3%	6,7%	9,3%	100,0%
	ingen	44,3%	22,9%	21,4%	11,4%	100,0%
Total		54,6%	21,1%	12,1%	12,1%	100,0%

Kommentarer

Åpne svar på spørsmålet: "Var det noen emner hos KSO du ville vite mer om?"

- Fødsel og graviditet: 4stk
- Seksuelt overførbare sykdommer: 2stk
- Samleiestillinger: 2 stk
- Mer om prevensjon: 2 stk
- Grunner til hvorfor ungdom debuterer tidligere
- Homofili
- Hva man skal gjøre hvis man har blitt voldtatt? Hvor man kan gå, ringe osv
- Hva som skjer fysisk når/hvis det begynner å blø under menstruasjon
- P-piller og mensforskyvning
- Sprekker jomfruhinna om man har fingersex?

Åpne svar på spørsmålet: "Var det noen emner hos MSO som du ville vite mer om?"

- Homofili: 3 stk
- Seksuelt overførbare sykdommer
- Fødsel og graviditet
- P-piller og mensforskyvning
- Kroppen

Kommentarer om temaer (både for KSO og MSO)

- det ble mye gjentakelse om prevensjon. En del unødvendig om pubertet og for lite om sos og hva som skjer i praksis om man får en sykdom
- litt for mye om prevensjon og sykdommer, virket som repetering. Burde hatt mer om homofile
- opplysninger om sex og samliv under en graviditet. Ellers var det kjempe
- dere må levere ut flere kondomer, man burde få mange

Generelle kommentarer til undervisningen sett under ett:

Negative kommentarer:

- dere suger!
- jeg skjønnte ikke noe
- kjedelig

Negativt/positivt:

- jeg synes det var ok, men flaut, vil gjerne ha om det igjen
- det var både spennende og kjedelig
- bra, men vi har hatt om det før mange ganger
- det var greit, men det var veldig kjedelig også, men nyttig
- jeg lærte bare litt mer om sykdommene, men ellers kunne jeg mye
- mso folkene var veldig kule og vi lærte mye samtidig som vi hade det gøy. Men vi kunne alt fra før. Vi har tross alt hatt seksualundervisning mange ganger før

Positive kommentarer:

- Det var bra undervisning: 15 stk
- veldig bra: 5 stk
- det var lærerikt 5 stk
- det var gøy eller morsomt: 5 stk
- det var bra med MSO
- det var fint å ha undervisning
- det var greit
- folka fra MSO var dritkule
- takk for at dere hjalp oss med alle spørsmålene
- takk for at dere underviste oss
- det er bra å kunne om sex og det er interessant å høre på elever når de skal diskutere noe. Så jeg likte dette her, da. Det er bra
- det er viktig at ungdommer får info om seksualundervisning. Jo mer, jo mindre problemer
- det var både spennende og lærerikt med undervisningene, fortsett sånn
- det var gøy og lærerikt
- morsomt å høre på og jeg har lært veldig mye om det, den var ok
- det var spennende og lærerikt med seksualundervisning
- det var til hjelp, men det var en del ting jeg kunne fra før. Bra opplegg
- det var veldig kult å ha dere på besøk, eller å være der. Har lært masse etter det
- jeg synes det var kjempebra at vi fikk besøk og kunne komme på besøk. Det var lærerikt
- takk for hjelpen! Vi fikk ikke hatt så mye seksualundervisning i timen, derfor føler jeg at det var nyttig at dere kom som en helhet
- var ikke på KSO, besøket fra MSO var faktisk nødvendig. Det er bra man lærer ungdommer om dette ellers ville de vært helt ute på jordet når folk skal ha sex første gang. Det finnes også ungdommer som ikke aner hva sex er pga foreldrenes taushet

Kommentarer om undervisernes dyktighet og om fravær av lærer:

- dere var flinke: 4 stk
- de som var på besøk hos oss fra MSO var veldig flinke
- det var bra uten lærere på skolen når MSO kom. På KSO kunne man ikke snakke om hva vi ville fordi læreren var der.

Adskilt undervisning for gutter og jenter:

- jeg synes at guttene burde vært på hvert sitt rom fordi det blir flaut å stille spørsmål når guttene sitter
- (...) det var bra at jentene og guttene satt hver for seg

Kommentarer om fordeler og ulemper ved undervisning av begge instanser:

Mest positive til MSO

- det var bedre å ha besøk av MSO, enn å være på KSO. Det var kulere og morsommere
- jeg lærte en god del av folka som var i klasserommet og lærte oss. Det gule huset var kjipt
- Jeg synes definitivt at MSO var best. De var mer åpne og brukte hverdagslige uttrykk i KSO var temmelig dritt, bare om sykdommer. Det andre var fint det
- vi skulle ha en av dem i stedet for to, fordi de med det gule huset var kjedelig, men de andre som kom til klassen vår var mye bedre
- MSO fortalte og forklarte mye bedre enn KSO. Og det var best med MSO
- MSO undervisningen var best, de var veldig morsomme
- KSO og MSO snakket om akkurat det samme, men MSO var bedre. De var litt mere avslappet til temaet
- MSO var best, det ble litt mye sitte stille på KSO
- MSO var bra. Å dra til KSO var unødvendig. Vi lærte det samme på nytt
- MSO var utrolig mye bedre enn KSO
- stedet for vitenskapelige + at MSO var best
- det var kjedeligere på KSO enn MSO
- Synes det var mest nyttig og spennende å ha besøk av MSO enn å være på KSO. Lærte også mer av de fra MSO
- veldig fin undervisning, men det ble veldig kjedelig på KSO. MSO virket flinke og jeg synes det er fint at det var ungdommer som underviste. Da blir det enklere å føle seg vel ved å spørre spørsmål.

Mest positive til KSO

- Jeg synes at det var veldig unødvendig at MSO kom, fordi de fortalte akkurat det samme som KSO fortalte
- KSO besøket var mye bedre enn MSO besøket siden lærerne var litt mer morsomme det ble bare repetisjon av den første gangen når vi var hos KSO

Generelt:

- ikke bruk så lang tid på teori på KSO, det gjør alt kjedelig
- jeg er veldig glad for at vi hadde undervisning av både MSO og KSO. Det var veldig nyttig og lærerikt
- det ble for mye gjentakelse (...)
- Synes det var kjempebra med både MSO og KSO, selv om det kunne bli litt kjedelig i blant
- Var ikke her med MSO, men hun på KSO var kjempeflink
- å være på KSO hjalp meg veldig mye og når MSO besøkte oss igjen så lærte vi alt på nytt igjen. Det utfylte hverandre og kan virkelig anbefales

Appendiks II

Spørreskjemaet

Evaluering av Seksualundervisning.

Vi vil gjerne vite hva du synes om seksualundervisningen du har fått på Klinikken for seksuell opplysning (KSO) og av Medisinernes Seksualopplysning (MSO). Derfor setter vi stor pris på om du fyller ut spørreskjemaet så nøyaktig og ærlig som mulig, slik at vi får mulighet til å gjøre undervisningen vår enda bedre.

1. Jeg er:	Jente	Gutt

2. Alder:	
------------------	--

3. Klassesetrinn:	
--------------------------	--

4. Hvilken religion - hvis en – er du oppdratt i?	
Ingen	
Kristendommen – protestant (Er du eller skal du f.eks. konfirmeres)	
Kristendommen – katolikk	
Jødedommen	
Islam	
Sikhismen	
Hinduismen	
Vet ikke	
Annen religion – i så fall hvilken	

Spørsmål om undervisningen på KSO: (På klinikken på Carl Berner.)

5. Er du enig i de følgende utsagn om KSOs undervisning?	Veldig enig	Enig	Hverken enig eller uenig	Uenig	Veldig uenig	Vet ikke
Seksualundervisningen var god.						
De fleste i klassen deltok aktivt i undervisningen.						
Det var mulighet for å stille spørsmål.						
Jeg stilte alle spørsmålene jeg hadde lyst til.						
Undervisningen var morsom.						
Jeg følte meg vel tilpass under undervisningen.						
Underviserne visste mye om det de underviste i.						

Fortsettelse.....	Veldig enig	Enig	Hverken enig eller uenig	Uenig	Veldig uenig	Vet ikke
Jeg deltok i diskusjonene.						
Jeg lærte noe nytt.						
Det ble undervist i emner jeg gjerne ville vite noe om.						
Undervisningen har endret min oppfatning om emner som har med sex å gjøre.						
Jeg synes det er fint at det er andre enn lærerne mine som har seksualundervisningen.						
Jeg har nytte av undervisningen nå.						
Jeg kommer til å ha nytte av undervisningen i fremtiden.						
Underviserne brukte ord som jeg ikke forsto.						

6. Er det noen viktige emner som ikke ble tatt opp, eller var det noen emner som det skulle ha vært brukt mer tid på? Hvis ja – hvilke?	
--	--

7. Hvordan var måten som det ble undervist på i følgende emner:	Veldig spennende	Spennende	OK	Mindre spennende	Kjedelig
Gjennomgang av gutte- og jentekroppen					
Pubertet					
Prevensjon					
Seksuelt overførbare sykdommer					
Homoseksualitet					

Spørsmål om undervisningen av MSO: (De som var på besøk i klassen.)

8. Er du enig i følgende utsagn om MSOs undervisning?	Veldig enig	Enig	Hverken enig eller uenig	Uenig	Veldig uenig	Vet ikke
Seksualundervisningen var god.						
De fleste i klassen deltok aktivt i undervisningen.						
Det var mulighet for å stille spørsmål.						
Jeg stilte alle spørsmålene jeg hadde lyst til.						
Undervisningen var morsom.						
Jeg følte meg vel tilpass under undervisningen.						
Underviserne visste mye om det de underviste i.						
Jeg deltok i diskusjonene.						
Jeg lærte noe nytt.						
Det ble undervist i emner jeg gjerne ville vite noe om.						
Undervisningen har endret min oppfatning om emner som har med sex å gjøre.						
Jeg synes det er fint at det er andre enn lærerne mine som har seksualundervisningen.						
Jeg har nytte av undervisningen nå.						
Jeg kommer til å ha nytte av undervisningen i fremtiden.						
Underviserne brukte ord som jeg ikke forsto.						

9. Er det noen viktige emner som ikke ble tatt opp, eller var det noen emner som det skulle ha vært brukt mer tid på? Hvis ja – hvilke?	
--	--

10. Hvordan var måten som det ble undervist på i følgende emner:	Veldig spennende	Spennende	OK	Mindre spennende	Kjedelig
Gjennomgang av gutte- og jentekroppen					

Fortsettelse....	Veldig spennende	Spennende	OK	Mindre spennende	Kjedelig
Pubertet					
Prevensjon					
Seksuelt overførbare sykdommer					
Forelskelse					
Homoseksualitet					
Liggekriterier					
Grensesetting					

Spørsmål om hva du har lært.

11. Hvor mye synes du at du visste om følgende emner <u>før</u> du hadde undervisning av KSO og MSO:	Veldig mye	Mye	Noe	Litt	Ingenting
Gutte- og jentekroppen.					
Pubertet.					
Seksuelt overførbare sykdommer.					
Prevensjon.					
Hvordan man sier "Nei" til sex hvis man ikke har lyst.					
Homoseksuelle forhold.					
Seksualitet, kjærlighet og parforhold.					
Hva man gjør når man skal ligge med noen.					
Graviditet og abort.					
Hvor man kan få rådgivning om emnene over.					

12. Hvor mye synes du at du vet om de samme emnene <u>etter</u> at du har hatt undervisning av KSO og MSO:	Veldig mye	Mye	Noe	Litt	Ingenting
Gutte- og jentekroppen.					
Pubertet.					
Seksuelt overførbare sykdommer.					
Prevensjon					
Hvordan man sier "Nei" til sex, hvis man ikke har lyst.					
Homoseksuelle forhold.					
Seksualitet, kjærlighet og parforhold.					
Hva man gjør når man skal ligge med noen.					
Graviditet og abort.					
Hvor man kan få rådgivning om emnene over.					

13. Rett eller galt? Man har <u>minst</u> sannsynlighet for å få en seksuelt overførbar sykdom hvis man bruker... (sett kun <u>ett</u> kryss)	
Kondom	
P-piller	
P-sprøyte	
P-stav	
Angrepille	
Spiral	

14. Rett eller galt?	Rett	Galt	Vet ikke
Kondom er det eneste prevensjonsmiddelet som beskytter mot HIV hvis det brukes riktig.			
Alle seksuelt overførbare sykdommer kan kureres med medisiner.			
Noen av dem som får en seksuelt overførbar sykdom har ingen symptomer.			
Aldersgrensen for å ta abort i Norge er 18 år.			
En jente kan bli gravid første gang hun har sex.			
Det er <u>størst</u> sannsynlighet for at bli gravid 14 dager etter menstruasjon.			
Det er mest sannsynlig at angrepillen forhindrer graviditet hvis du tar den så raskt som mulig.			
Den vanligste kjønnssykdommen i Norge er klamydia.			

Hvordan var det å være på KSO først og så ha undervisning av MSO:

15. Er du enig i følgende utsagn:	Veldig enig	Litt enig	Hverken enig eller uenig	Uenig	Veldig uenig	Vet ikke
Det var nyttig å være på KSO.						
Det var nyttig å ha besøk av MSO.						
Det var nyttig å være på KSO først og så ha besøk av MSO.						
Det var unødvendig å ha både KSO og MSO.						
Undervisningene på KSO og av MSO utfylte hverandre.						

16. Kommentarer:

TUSEN TAKK FOR HJELPEN!!!!!!!!!!!!

Appendiks III

Protokoll

Protokoll

Ingeborg Schjelderup-Høye og Marius Johansen

1. Arbeidstittel for prosjektet:

Evaluerings av et samarbeid mellom Klinikken for seksuell opplysning og Medisinernes seksualopplysning høsten 2003, undervisning av 10. klasser ved åtte skoler i Oslo med høy andel av elever med fremmedkulturell bakgrunn.

2. Formålet med undersøkelsen:

Klinikk for Seksuell opplysning (KSO) og Medisinernes Seksualopplysning (MSO) har hatt et prosjekt om seksualundervisning i 10. klasse på utvalgte skoler i Oslo høsten 2003. Formålet med undersøkelsen er å evaluere dette prosjektet. Prosjektet blir evaluert ved å spørre elevene hvor fornøyd de er med undervisningen, hva elevene synes de kan før og etter undervisningen og om de synes det er viktig og nødvendig med undervisning av både KSO og MSO.

KSO og deretter MSO har undervist 10. klasser ved åtte skoler i Oslo, antall elever som er undervist er ca. 700. Skolene som har deltatt i prosjektet er:

Årvoll ungdomsskole, Ila ungdomsskole, Lindeberg ungdomsskole, Hersleb ungdomsskole, Jordal ungdomsskole, Linderud ungdomsskole, Haugenstua ungdomsskole og Holmlia ungdomsskole.

MSO hadde følgende målsetninger med å delta i prosjektet:

1. Å få til et samarbeid med KSO.
2. Nå ut til flere elever i Oslo.
3. Gi elevene i Oslo - og da spesielt elever i indre øst - enda bedre og mer omfattende undervisning enn de hadde fått med bare KSO eller bare MSO. (Derfor er det interessant å se om elevene selv synes det var nyttig med dobbelt opp, eller om det bare var "smør på flesk" og helt unødvendig.

KSO hadde følgende målsetninger:

Hjelp MSO med undervisning av flerkulturell ungdom i Oslo. Spesielt fordi denne gruppen kan ha mindre kompetanse på seksualitet og kropp hjemmefra.

3. Bakgrunn og litteratur

Bakgrunn:

Vi har bakgrunn som medisinstudenter. Ingeborg Schjelderup-Høye og Marius Johansen har i 4 år vært aktive i MSO som undervisere og styremedlemmer. Ingeborg satt i styret da dette prosjektet ble gjennomført og var med på planleggingen av prosjektet og utforming av spørreskjema. Videre deltok Ingeborg også på undervisningen av de aktuelle skolene. I tillegg har både Marius og Ingeborg jobbet 2 år på Senter for ungdom seksualitet og samliv, Suss - telefonen.

MSO:

Medisinernes seksualopplysning (MSO) er en idealistisk organisasjon bestående av leger og legestudenter som siden 1974 har drevet seksual- og samlivsundervisning for ungdom i Oslo-området.

MSO har som målsetting å redusere antall uønskede graviditeter, hindre spredning av seksuelt overførbare sykdommer, samt gi ungdom et positivt syn på egen kropp og egen seksualitet.

MSO mottar støtte fra Sosial- og helsedirektoratet og Oslo kommune.

KSO

Klinikk for seksuell opplysning ligger i Oslo og er landets største prevensjonsklinikk for ungdom. Klinikken er åpen for gratis konsultasjoner hovedsakelig for ungdom i aldersgruppa opp til 25 år. KSO underviser også tiendeklasser fra Oslo-skolene på dagtid. I tillegg har klinikken hospiteringstilbud for helsepersonell fra hele landet.

Hva vet vi fra før?

Som bakgrunn for oppgaven ønsker vi å vite om forebyggende helsearbeid har noen effekt for ungdom og da spesielt rettet mot flerkulturell ungdom.

I en studie som sammenlignet forholdene i USA, Canada, Frankrike, Storbritannia og Sverige fant The Alan Guttmacher Institute (2001) følgende kjennetegn for land med lav andel av tenåringsgraviditeter og sos:

i) Sosial aksept av seksuell aktivitet blant ungdom. ii) Detaljert og balansert informasjon om seksualitet. iii) Klare forventninger omkring forpliktelse og forebygging i forhold til graviditet og seksuelt overførbare sykdommer i tenåringsforhold.

Land med enkel tilgang til prevensjonsmidler bidrar til bedre bruk av prevensjon og dermed lavere andel tenåringsgraviditeter: i) ungdommene vet hvor de kan få informasjon og hjelp, ii) det er enkelt å komme i kontakt med personell, iii) de er sikret konfidensiell og ikke-dømmende hjelp og iv) det er billig eller gratis

En systematisk oversikt over alle intervensjoner utformet som randomiserte studier for å hindre uønskede graviditeter blant ungdom konkluderte med følgende (DiCenso, Guyatt & Willan, 1999): Intervensjoner rettet mot ungdom som omhandler seksualitet øker ikke den seksuelle aktiviteten. Det er ingen bevis på at kampanjer som anbefaler seksuell avholdenhet påvirker atferd. Programmer som har vist å være effektive i forhold til intensjonen er oftest langvarige, legger vekt på spesifikk atferd, er teoribasert, involverer deltakerne aktivt, overfører og deler kunnskap, fokuserer på sosialt press, praktisk trening og rollemodeller og inkluderer kvalifisert voksent personell i tillegg til andre ungdommer.

En annen systematisk oversikt som omhandler seksualundervisning av ungdommer i USA viste økning i kunnskap, positiv endring av holdninger, at flere hadde til intensjon å bruke kondom, at flere brukte kondom og en nedgang i antall seksualpartnere i intervensjonsgruppene. Den viste også at det er størst sannsynlighet for at langvarige, teoribaserte intervensjoner vil ha ønsket effekt på holdninger til kondombruk (Kim, Stenton, Li, Dickersin & Galbraith, 1996).

Appelgate (1998) fant i en systematisk gjennomgang av litteratur at de mest effektive intervensjonene involverte ungdommene fysisk og psykisk ved hjelp av rollespill og praktisk trening, og varte lenger enn 3 timer.

Intervensjoner som støtter ungdom psykisk på en ikke-moraliserende måte gir dem praktisk informasjon og er ankeret i unge menneskers sosiale virkelighet er effektive (Oakley & Fullerton, 1994).

FRA COCHRAIN:

I en studie som sammenlignet ulike former for seksualundervisning, fant man en signifikant reduksjon av seksuell skyldfølelse og en mer tolerant holdning til seksualitet hos intervensjonsgruppene, uavhengig av undervisningsmetode, sammenlignet med kontrollgruppen (Wanlass, Kilmann, Bella & Tarnowski 1983).

En undersøkelse i Belize viste at seksualundervisningen i skolen økte kunnskapsnivået, men ingen endring i atferd ble registrert (Conboy Martiniuk, O'Connor & King 2003). Samme konklusjon gjorde også Booth, Zhang & Kwiatkowski (1999) der intervensjonen var undervisning av hjemløse ungdommer om HIV/AIDS og Li (1999) ved seksualundervisning av ungdommer i Hualien City.

Kirby, Barth, Leland & Fetro (1991) undersøkte effekten av seksualundervisning av ungdom i skolen i California. Her fant de at hos alle i intervensjonsgruppen ble kunnskapsnivået og kommunikasjonen med foreldrene angående prevensjon og seksuell avholdenhet signifikant bedret. Blant ungdommene som ikke hadde debutert seksuelt var sannsynligheten for ubeskyttet samleie signifikant redusert, enten ved å utsette seksuell debut eller ved å øke bruken av prevensjon. Hos allerede seksuelt erfarne studenter hadde intervensjonen ingen effekt på hyppigheten av samleie eller bruk av prevensjon.

NORSKE UNDERSØKELSER:

Seksualundervisning i skolen kombinert med et spørreskjema på forhånd som omhandler seksualitet og prevensjonsbruk ser ut til å ha en positiv effekt på kondombruk hos ungdom med få seksualpartnere (Kvalem 96). Kun undervisning eller spørreskjema alene hadde ingen effekt.

Myklestad (2003) fant at en intervensjon på 16 timer i ungdomsskolen ga økt kunnskapsnivå hos intervensjonsgruppen, holdninger til prevensjonsbruk ble forbedret og de opplevde større grad av mestring og kontroll i forhold til prevensjonsbruk og de opplevde forbedrede sosiale ferdigheter i forhold til kommunikasjon med partner. I intervensjonsgruppen var det ingen økning i andelen som rapporterte å ha hatt sex i motsetning til i kontrollgruppen.

Ved å gi ungdomsskolene og elevene et pensum i seksualopplysning, uavhengig av den respektive lærers dyktighet i tema, vil flere bruke prevensjon ved seksuell debut forutsatt at elevene ikke har debutert seksuelt før intervensjonen (Træen, 2002).

Hansson & Berge (2004) fant i en lignende studie at en høyere andel av elevene i intervensjonsgruppa enn i kontrollgruppa rapporterte kondombruk ved første samleie. Resultatene viste også at kondombruk ved første samleie predikerte kondombruk ved senere samleie.

4. Metode/undersøkellesdesign

Medisinernes Seksualopplysning (MSO) mottok i 2003 midler gjennom Flyktning- og innvandreretatens tilskuddsordning "Frivillig flerkulturell virksomhet". Midlene skulle gå til tverrkulturell seksual- og samlivsundervisning av ungdomsskoleelever på skoler med høy andel av flerkulturelle elever.

Hvordan ble undervisningen utført?

Undervisningen skulle være todelt:

- 1) Elevene skulle først ha tre timer undervisning på Klinikk for Seksuell opplysning (KSO) på Carl Berner.
- 2) Deretter skulle legestudentene i MSO, cirka en uke etter, ha en hel dag undervisning for elevene.

KSOs undervisning:

I løpet av drøye to og en halv time gjennomgås pubertetsutvikling hos jenter og gutter, ytre og indre kjønnsorganer, prevensjonsmidler og seksuelt overførbare sykdommer. Disse temaene undervises i en vanlig forelesningssituasjon. Elevene lærer også å bruke kondom og de får se et legekontor med utstyr.

MSOs undervisning:

Hver klasse har hatt en hel dag med undervisning av to legestudenter, en kvinnelig og en mannlig student., der tema som tvangsekteskap, kvinnelig kjønnslemlestelse, rasisme, homofili, forelskelse og grensesetting skulle gjennomgås.

Det ble benyttet ulike undervisningsmetoder, og lagt vekt på at elevene selv skulle delta mest mulig i diskusjoner, rollespill, gruppearbeid og spørsmålsrunder – både i plenum og anonyme spørsmål elevene stilte på slutten av dagen.

Elevene fikk utdelt brosjyrer med opplysninger om prevensjon, seksuelt overførbare sykdommer og opplysninger om hvor de kan få videre hjelp dersom de trenger det.

Legestudentene som deltok i undervisningen har på forhånd gjennomgått et omfattende opplæringsprogram på frivillig basis.

Hvordan blir spørreundersøkelsen utført rent konkret?

Styret i MSO, som består av åtte frivillige legestudenter, gjennomførte denne høsten i etterkant av undervisningen en spørreundersøkelse, der elever som deltok i prosjektet fylte ut et spørreskjema.

Magnus Aronsen, TS - ansvarlig i MSO (TS = tverrkulturell seksualitet) kontaktet skolene kort tid etter at undervisningen var fullført og forklarte om evalueringsprosjektet. Deretter mottok de en e-post med skjemaet vedlagt. I informasjonen til skolene ble det også opplyst om at svarene skal benyttes til denne oppgaven.

Valg av spørreskjema.

Skjemaene er basert på et skjema som brukes ved lignende undervisning i dansk og engelsk skole.

5. Materiale/populasjon

Hvilke skoler?

Skolene som har deltatt i prosjektet er i kronologisk rekkefølge:

Årvoll ungdomsskole (3 klasser)

Ila ungdomsskole (3 klasser)

Lindeberg ungdomsskole (4 klasser)

Hersleb ungdomsskole (4 klasser)

Jordal ungdomsskole (4 klasser)

Linderud ungdomsskole (3 klasser)

Haugenstua ungdomsskole (4 klasser)

Holmlia ungdomsskole (7 klasser)

Hvorfor ble de aktuelle skolene plukket ut?

Disse skolene ble valgt ut av KSO og MSO, etter hvilke skoler som hadde en høy andel fremmedspråklige elever. Dette var også et kriterium for tildeling av midler fra Flyktning og Innvandreretaten. Skolene hadde satt seg opp på undervisning på KSO gjennom deres vanlige rutiner. De som stod på listen til KSO og presumptivt tilfredsstilte kravet om høy andel av fremmedspråklige fikk da tilbud om MSO - undervisning kort tid etter besøket.

6. Variable

Deltagerne er i aldersgruppen 14-16 år, det er usikkert hvor stor grad av seriøsitet kan man forvente her.

Skjemaene besvares i en klassesituasjon, dette kan tenkes å påvirke objektiviteten.

Spørreskjema inneholder mange spørsmål, for mange spørsmål kan medføre at respondentene blir mindre konsentrerte og motiverte for å svare seriøst.

7. Etikk

Forskning som involverer ungdom i Norge skal godkjennes av etisk komité, ettersom vi kom inn i prosjektet etter at spørreskjemaene var samlet inn ble ikke dette gjort. Informert samtykke ble heller ikke samlet inn på forhånd. Spørreskjema inneholder imidlertid ikke sensitive, personlige spørsmål, lærerne samlet inn skjemaene slik at anonymiteten er helt ivarettatt og lærerne fikk informasjon om hva dette skal brukes til.

8. Analysemetoder

Data fra undersøkelsen skal legges inn og bearbeides i SPSS.

Rune Jacobsen (leder i MSO – Oslo i 2004) har hjulpet til med å lage et oppsett i SPSS hvor svarene fra skjemaene skal legges inn.

9. Presentasjon og resultater

Resultatene fra undersøkelsen blir presentert i en rapport til KSO, MSO og Flyktning og Innvandreretaten, i tillegg skal det utarbeides en elektronisk versjon for medisinske fakultet i Oslo.

Bør vi ta sikte på å få publisert en artikkel i etterkant?

10. Administrativ tilretteleggelse og finansiering

Ansvarlig for utsending og innsamling av spørreskjemaene er Magnus Aaronsen.

SPSS: Rune Jacobsen vil assistere oss i den elektroniske databehandlingen. (Han er en medstudent, og leder i MSO Oslo.) Ellers vil vi selv stå for behandling av data og statistikk.

Medisinernes Seksualopplysning (MSO) mottok 25.04.2003 kr. 40 000,- gjennom Flyktning- og innvandreretatens tilskuddsordning "Frivillig flerkulturell virksomhet" til prosjektet

11. Tidsplan

Undervisningen og undersøkelsen utføres høsten 2003, og skjema blir samlet inn i etterkant. Data bli lagt inn i februar 2005, rapport og oppgave skrives i juli 2005.

Vi regner med å fullføre oppgaven ved utgangen av 2005.